

Kingdom of the Netherlands

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
MOLDOVA

Transparența activității întreprinderilor administrate de stat: raport de monitorizare

Transparency International – Moldova

2021

Această cercetare a fost realizată în proiectul „Consolidarea statului democratic de drept: contribuția societății civile ” implementat de Transparency International - Moldova și susținut financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

Conținut

	Pag.
Transparența activității întreprinderilor administrate de stat: raport de monitorizare	
<i>Introducere</i>	4
Sumar executiv	5
1. Aspecte generale	13
2. Asigurarea accesului la informații	15
3. Administratorii întreprinderilor	16
4. Consiliile de Administrație	19
5. Comisiile de cenzori	23
6. Personalul întreprinderilor, încadrarea în serviciu	23
7. Achiziții de bunuri, lucrări, servicii	24
8. Veniturile și cheltuielile întreprinderilor	25
9. Conflictele de interese	25
10. Rezultatele auditurilor/controalelor efectuate la întreprinderi	27
- <i>Controalele Inspecției Financiare</i>	
- <i>Auditurile situațiilor financiare efectuate de companiile de audit</i>	
- <i>Auditurile Curții de Conturi</i>	
11. Factorii de decizie ai întreprinderilor în vizorul organelor de drept	31
12. Dezvăluirea informațiilor	33
- <i>Paginile web ale întreprinderilor monitorizate</i>	
- <i>Paginile web ale fondatorilor</i>	
Concluzii și recomandări	36
<i>Anexe</i>	39

Acronime

ANI	Autoritatea Națională de Integritate
APP	Agencia Proprietății Publice
ARFC	Agencia Relații Funciare și Cadastru
CA	Consiliu de Administrație
CC	Curtea de Conturi
CNA	Centrul Național Anticorupție
GL	Grupul de lucru pentru achiziții
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
PG	Procuratura Generală
PA	Procuratura Anticorupție

Introducere

Acum trei ani a fost aprobată Legea cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, care a extins exigențele de dezvăluire a informațiilor de către aceste întreprinderi. Ulterior au fost aprobate o serie de acte normative care au dezvoltat/precizat clauzele de dezvăluire a informațiilor despre activitatea întreprinderilor de stat, inclusiv în materie de achiziții. Și reglementările privind dezvăluirea informațiilor de către emitenții valorilor mobiliare/societățile pe acțiuni au fost revizuite printr-o hotărâre a Comisiei Naționale a Pieței Financiare din 2019.

Cât de transparente sunt întreprinderile gestionate de stat, în ce măsură respectă ele exigențele legale privind dezvăluirea informațiilor, ce probleme rămân la ordinea de zi și cum ar putea fi ele remediate? – la aceste și alte întrebări răspunde prezentul raport.

Raportul a fost elaborat de Transparency International – Moldova în cadrul proiectului „*Consolidarea statului democratic de drept: contribuția societății civile*” pentru a analiza situația privind transparența activității întreprinderilor de stat și societăți comerciale cu cotă de stat, identifica eventuale probleme și formula propuneri de îmbunătățire a situației. Cercetarea a fost susținută financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos.

Documentul se axează pe analiza respectării de către întreprinderi a cerințelor de dezvăluire a informațiilor ce țin de activitatea administratorilor și membrilor organelor de conducere ale acestora, politicile de angajare a cadrelor, planificarea și realizarea achizițiilor, implementarea recomandărilor organelor de audit și control, raportarea despre rezultatele activității. Monitorizarea a avut la bază analiza informațiilor recepționate de la întreprinderile administrate de stat și fondatorii acestora, de la autoritățile de control/audit, de la organele de drept, informațiile de pe paginile web ale întreprinderilor și fondatorilor acestora, precum și din rapoartele autorităților publice și din investigațiile jurnalistice.

Transparența activității întreprinderilor administrate de stat

Raportul de monitorizare *”Transparența activității întreprinderilor administrate de stat”* a fost realizat în cadrul proiectului *„Consolidarea statului democratic de drept: contribuția societății civile”*, susținut financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos.

Scopul cercetării este analiza respectării exigențelor legale privind dezvăluirea informațiilor de către întreprinderile de stat (ÎS) și societățile pe acțiuni cu capital de stat (SA), identificarea unor eventuale probleme și formularea propunerilor de îmbunătățire a situației, inclusiv a cadrului legal.

Obiect al monitorizării este transparența politicilor ce țin de numirea, activitatea și remunerarea administratorilor întreprinderilor și membrilor Consiliilor de administrație, planificarea și realizarea devizelor de venituri și cheltuieli; tratarea conflictelor de interese; planificarea și efectuarea achizițiilor; implementarea recomandărilor organelor de audit și de control; raportarea despre rezultatele activității.

Subiecți ai monitorizării sunt 38 de întreprinderi administrate de Agenția Proprietății Publice (APP), Agenția ”Moldsilva”, Cancelaria de Stat, Ministerul Afacerilor Interne (MAI), Agenția Relații Funciare și Cadastru, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

Aspecte metodologice. Întreprinderile monitorizate au fost selectate din Registrul Patrimoniului Public, subregistrele întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu cotă de stat, pornind de la importanța întreprinderii și/sau riscul pentru eventuale abuzuri/corupție. Datele pentru monitorizare au fost colectate din diferite surse, în special, în baza solicitărilor oficiale de informații adresate întreprinderilor (referitoare la administratori, actul prin care a fost numit, valoarea remunerației; membrii Consiliului de administrare (CA) și Comisiei de cenzori, autoritatea publică pe care o reprezintă, actul prin care au fost numiți și remunerația acestora; personalul întreprinderii și procedurile de încadrare în serviciu; devizul de venituri și cheltuieli; achizițiile efectuate; conflictele de interese; auditurile și controalele desfășurate la întreprinderi, rezultatele acestora și măsurile întreprinse întru implementarea recomandărilor; rapoartele despre activitate).

De asemenea, a fost analizat conținutul paginilor web ale întreprinderilor și ale fondatorilor acestora la capitolul dezvăluirea informației. Totodată, au fost solicitate informații de la Inspekția Financiară privind neregulie identificate în activitatea întreprinderilor; Autoritatea Națională de Integritate (posibile încălcări ale legislației ce ține de conflicte de interese, incompatibilități); Agenția Proprietății Publice (desemnarea și revocarea administratorilor, membrilor CA, evaluarea activității acestora); Centrul Național Anticorupție (CNA), Procuratura Generală, MAI (dosarele pornite în privința factorilor de decizie a ÎS și SA). În cadrul monitorizării au fost studiate hotărârile Curții de Conturi (HCC) privind rezultatele auditurilor efectuate la întreprinderile administrate de stat; rapoartele Ministerului Finanțelor¹, Agenției Proprietății Publice², CNA, alte rapoarte disponibile în spațiul public. Sursă de informație au servit și articolele jurnaliștilor de investigație privind eventuale abuzuri în activitatea factorilor de decizie ai întreprinderilor administrate de stat.

La 01.01.2020, în Registrul Patrimoniului Public erau înscrise 207 întreprinderi de stat (ÎS) și 80 societăți comerciale cu cotă de stat (SA). Valoarea totală a activelor ÎS supuse analizei de APP în a.2019 a constituit cca 24 mlrd. lei, a SA – 31,9 mlrd. lei. APP relevă că deși dinamica indicatorilor de rezultat a întreprinderilor a fost pozitivă, profitul net cumulativ al ÎS și SA fiind pozitiv în 2019, majoritatea entităților au înregistrat indicatori de performanță sub normativele recomandate. Nivelul indicatorilor de îndatorare a entităților a fost mult peste minimul acceptabil. Conducerea întreprinderilor, în mare parte, n-a aplicat metode eficiente de

¹ Notele analitice privind monitoringul financiar al activității întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat (pentru 2018 și 2019).

² Rapoartele APP privind deținutarea și administrarea proprietății statului (pentru 2018 și 2019).

management, n-a dispus de planuri de afaceri, investiționale etc. și n-a făcut față sarcinilor stabilite în strategiile și programele naționale și/sau sectoriale ale statului.³

Rezultatele auditurilor Curții de Conturi și controalelor Inspecției Financiare din 2018-2020 relevă multiple probleme în activitatea întreprinderilor administrate de stat, inclusiv în ținerea evidenței contabile, gestionarea și evidența patrimoniului, planificarea și realizarea achizițiilor; darea în locațiune a spațiilor. Potrivit autorităților, situația a fost cauzată, în special, de managementul necorespunzător, lipsa/neaplicarea procedurilor de control intern, nivelul scăzut al responsabilităților organelor de conducere a întreprinderilor. Potrivit CNA, în ultimii ani întreprinderile de stat și societățile comerciale rămân printre cele mai afectate de corupție entități.

Pentru a analiza starea de lucruri privind transparența activității întreprinderilor statului, TI-Moldova a solicitat informații de la 43 întreprinderi, recepționând răspunsuri de la 38 întreprinderi (29 ÎS și 9 SA). Este de remarcat că lista întreprinderilor selectate pentru monitorizare este reprezentativă: în 2019 activele ÎS monitorizate constituiau cca 80% din valoarea totală a activelor ÎS supuse analizei de APP, iar în cazul SA monitorizate – 13 mlrd. lei sau cca 40% din valoarea totală a activelor societăților comerciale analizate de APP.⁴

În rezultatul analizei informațiilor, s-au constatat următoarele.

Asigurarea accesului la informații. Deși întreprinderile monitorizate au fost rugate să ofere informații cu caracter public, unele întreprinderi au fost reticente în a le oferi, catalogând o parte din informații drept date cu caracter personal sau secret comercial. De la TI-Moldova au fost solicitate copiile de pe actele de constituire și argumentarea necesității de a prezenta informațiile; s-a atenționat asupra caracterului personal al datelor solicitate, în timp ce pe pagina web a întreprinderilor era plasată o mare parte din aceste informații (inclusiv despre administrator, componența CA, raportul conducerii, situațiile financiare, etc.). Fiind contactați la telefon, reprezentanții unor întreprinderi au fost evazivi, exprimându-și temerea că ar putea fi pedepsiți pentru oferirea informațiilor.

În legislația care reglementează activitatea ÎS există prevederi exprese de dezvăluire a informațiilor, obligatorii pentru toate întreprinderile. În ce privește SA, o parte a acestora care nu sunt entități de interes public nu sunt obligate se dezvăluie informațiile despre activitatea lor. În acest sens, cadrul legal ar trebui completat cu cerințe de dezvăluire a informațiilor pentru SA/societățile comerciale cu capital de stat, indiferent de faptul dacă acestea sunt sau nu entități de interes public.

Administratorii întreprinderilor, remunerația acestora. Deși toate întreprinderile monitorizate au prezentat date despre numele administratorului și actul prin care acesta a fost numit în funcție, *fiecare a patra întreprindere n-a oferit informațiile despre valoarea totală a remunerației acestora* (ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor", ÎS "Aeroportul Internațional Mărculești", ÎS "Moldatsa", ÎS "Servicii Pază", SA "Moldtelecom", SA "Termoelectrica", SA "Rețelele de Distribuție Nord", SA "Franzeluța", SA "Moldovagaz"), argumentând refuzul prin caracterul personal al datelor sau sugerând preluarea lor de pe portalul e-Declarații al ANI.

Răspunsurile întreprinderilor privind valoarea remunerației administratorilor sunt deseori formale și incomplete, sunt cazuri când valoarea indicată nu corespunde celei din declarațiile de avere și interese personale (DAIP) ale administratorilor. Există temerea că unii administratori nu depun DAIP așa cum prevede Legea cu privire la declararea averilor și intereselor personale nr. 133/2016. Trezesc semne de întrebare și donațiile oferite an de an unor administratori de întreprinderi, indicate în DAIP.

Este de remarcat și inconsistența în prevederile unor acte normative referitoare la natura contractului cu administratorii ÎS, în unele acte se face referință la *contractele de management*, în altele – la *contractul individual de muncă* al administratorului. Clauzele existente de salarizare și premiere a conducătorilor și angajaților din unitățile cu autonomie financiară par a fi perimate, cu iz sovietic și ar trebui revizuite.

³ http://app.gov.md/storage/upload/administration/reports/62/Raport_APP_2019.pdf

⁴ http://app.gov.md/storage/upload/administration/reports/62/Raport_APP_2019.pdf.

Consiliile de Administrație. Deși practic toate întreprinderile monitorizate au indicat numele membrilor CA și, cu mici excepții – autoritatea publică pe care o reprezintă aceștia, *fiecare a 5-a întreprindere n-a furnizat informații despre valoarea remunerației* fiecărui membru al CA (ÎS "Aeroportul Internațional Mărculești", ÎS "Servicii Pază", ÎS "Moldatsa", SA "Moldtelecom, SA "RED Nord", SA "Energocom", SA "Moldovagaz").

Analiza datelor oferite de întreprinderi a permis *identificarea unor eventuale abateri ce țin de desemnarea membrilor CA/componența CA*. Astfel, deși Legea cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală nr. 246/2017 stabilește interdicția de a ocupa funcția de membru al CA pentru contabilul-șef al întreprinderii, această prevedere pare să nu fie respectată.⁵ Chiar dacă în componența CA, în mod obligator, trebuie incluși reprezentanții MF, MEI (care vor constitui majoritatea), reprezentanții fondatorului și ai colectivului de muncă, persistă practica numirii în CA a unui număr destul de mare de reprezentanți ai fondatorului. Spre exemplu, la ÎS "Ingecad" (fondator ARFC) în perioada 01.08.19 – 31.12.2019 în componența CA au fost doar reprezentanți ai fondatorului; la SA "Tracom" în 2018 – 7 din 11 membri ai CA au fost reprezentanți ai fondatorului (MEI), iar în 2019 – 4 din 6 membri ai CA au reprezentat fondatorul (APP). Cu toate că legislația permite, în componența CA practic nu sunt desemnați specialiști în domeniul de activitate al întreprinderii, specialiști în economie și în drept.

Analiza datelor de pe portalul e-Declarații al ANI arată că unii funcționari au "navigat", pe parcursul unui an în CA a până la 10 întreprinderi. Îndeplinirea prin cumul a funcțiilor de reprezentant al statului într-un număr destul de mare de consilii ar putea mări manopera acestora și afecta exercitarea atribuțiilor la locul de muncă de bază. În procesul colectării datelor s-au constatat și eventuale erori la completarea DAIP de către membrii CA: reflectarea donațiilor din partea ÎS și SA; neindicarea denumirii întreprinderilor, membri în CA ai cărora sunt; diferențe valorice între remunerația declarată și datele prezentate de întreprinderile monitorizate.

Marimea remunerației membrilor CA rămâne un "supliment" important la salariul de bază al acestora, adesea depășindu-l considerabil. Deși este firească intenția autorităților să creeze condiții pentru păstrarea cadrelor calificate în APC, inclusiv prin remunerarea acestora în calitate de membri ai CA, practicile netransparente, neargumentate de desemnare și remunerare a membrilor CA rămân mai degrabă o unealtă de fidelizare a persoanelor și nu un instrument real de întărire a controlului asupra activității întreprinderilor.

Deși APP a comunicat că în rezultatul controalelor efectuate n-au fost raportate cazuri de identificare a prejudiciilor cauzate de membrii CA în care Agenția este fondator, iar demiterile membrilor au survenit în urma înaintării altor candidaturi/demisiei angajaților, rezultatele auditurilor Curții de Conturi, controalelor Inspecției Financiare relevă probleme în activitatea întreprinderilor administrate de stat, cauzate inclusiv de nivelul scăzut al responsabilităților organelor de conducere, formalismul și ineficiența activității consiliilor de administrare.

Comisiile de cenzori. Procesul de creare a comisiilor de cenzori în cadrul ÎS întârzie, regulamentele Comisiei de cenzori n-au fost elaborate și adoptate în termenele prevăzute de HG 484 din 18.12.2019 pentru aprobarea unor acte normative privind punerea în aplicare a Legii nr.246/2017. Astfel, doar două ÎS din cele monitorizate au relatat despre existența comisiilor de cenzori (ÎS "Direcția de Exploatare a Imobilului", ÎS "Servicii Pază"), 2/3 din întreprinderi au remarcat că n-au o asemenea comisie, iar cca 28% n-au răspuns la întrebare.

În schimb, toate societățile pe acțiuni monitorizate au informat despre existența unei atare comisii, indicând membrii comisiei sau link-urile de pe pagina web unde este inserată componența acesteia. Totuși, remunerația membrilor comisiei de cenzori au indicat-o doar jumătate din SA monitorizate.

Personalul întreprinderilor, încadrarea în serviciu. Toate entitățile monitorizate au oferit, la solicitare, numărul angajaților și, cu mici excepții, – salariul mediu lunar pe întreprindere. Doar 1/3 din entitățile monitorizate susțin că au publicat anunțuri de ocupare a funcțiilor vacante și cerințe de calificare pentru

⁵ Spre ex., potrivit datelor IS "Întreprinderea pentru Silvicultură Chișinău", membru al CA în 2018 a fost contabilul-șef al întreprinderii. Printr-un ordin al MADRM⁵ în cadrul mai multor ÎS din domeniul silviculturii în calitate de membri ai CA au fost desemnați contabilii șefi ai acestora. Posibil, entitățile în cauză n-au ajustat operativ actele administrative interne la prevederile legii 246/17.

candidați, 15% – că au organizat concursuri de angajare (inclusiv ÎS "Poșta Moldovei", ÎS "Mecagro", ÎS "Moldatsa", SA "Moldtelecom", SA "Termoelectrica").

Achizițiile de bunuri, lucrări, servicii. Deși legislația include o serie de cerințe privind transparența achizițiilor, în speță pentru ÎS (inclusiv publicarea planurilor de achiziții, anunțurilor de intenție, rezultatelor atribuirii și executării contractelor de achiziții) există rezerve în respectarea acestora. Astfel, cca 2/3 din întreprinderile monitorizate au informat că au elaborat planuri de achiziții, din ele doar 60% le-au publicat pe paginile sale web. 70% din întreprinderi monitorizate au relatat că au publicat anunțuri de achiziții/invitații de participare la proceduri de achiziții, indicând link-urile de pe paginile lor web sau oferind copii de pe anunțurile publicate. Circa 2/3 din întreprinderi au informat că au creat Grupuri de lucru pentru achiziții (GL), însă doar un sfert din ele au oferit date despre componența GL, aceste date nefiind plasate pe paginile web ale întreprinderilor. Doar fiecare a 5-a întreprindere monitorizată *susține că publică rezultatele procedurilor de atribuire a contractelor* (ÎS "Moldatsa", ÎS "Poșta Moldovei", ÎS "Fabrica de Sticlă", ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor", ÎS "Direcția Exploatare a Imobilului", ÎS "Întreprinderea pentru Silvicultură Chișinău", SA "Termoelectrica", SA "RED Nord") și doar o singură întreprindere (!) – *că publică rezultatele executării contractelor* (ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor"). *De facto există cazuri singulare de publicare a unor atare informații.*⁶

Conflictele de interese (CI). Fiind solicitate să răspundă dacă în 2018 – 2020 au fost careva situații de CI, 83% din întreprinderile monitorizate au remarcat că asemenea situații n-au avut loc, 10% din întreprinderi n-au răspuns la întrebare și doar două întreprinderi (7%) au remarcat despre existența CI (ÎS "RED Nord", ÎS "Tipografia Centrală"). Răspunsurile unor întreprinderi atestă că prevederile legale în materie de CI nu sunt cunoscute suficient.

Deși marea parte a întreprinderilor monitorizate au informat despre lipsa situațiilor de CI, din rezultatele controalelor și auditurilor efectuate am putea deduce că asemenea situații au avut loc, ele nefiind raportate și soluționate (de ex., la ÎS "Portul Fluvial Ungheni", ÎS "Poșta Moldovei", ÎS "Urbanproiect", ÎS "Întreprinderea pentru silvicultură Chișinău"). Doar unele întreprinderi au relatat despre măsurile întreprinse pentru prevenirea și soluționarea CI (SA "Red Nord").

Controalele/audituri efectuate la întreprinderi

Controalele Inspecției Financiare (IF). Circa 2/3 din întreprinderile monitorizate au informat că au fost controlate de IF în 2018-2019, dintre ele doar ¼ – că au plasat rezultatele controalelor pe pagina lor web (ÎS "Direcția Servicii pentru Corpul Diplomatic, ÎS "Nodul Hidrologic Costești", ÎS "Metrologie Aplicată", ÎS "Direcția Exploatare a Imobilelor", ÎS "Portul Fluvial Ungheni", ÎS "Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de uz Fitosanitar și a Fertilizantilor"). O singură întreprindere (ÎS "Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de uz Fitosanitar și a Fertilizantilor") a informat despre întocmirea planului de acțiuni pentru remedierea neajunsurilor și implementarea recomandărilor din prescripția IF.

Potrivit IF, în perioada vizată, au fost inspectate 188 ÎS și 72 SA cu capital de stat. Valoarea totală a cheltuielilor neregulamentare estimată de IF a constituit 109,6 mil. lei, a cheltuielilor nelegitime – 34,6 mil. lei, a prejudiciilor – 16,9 mil. lei, acestea fiind constatate, cu precădere, la ÎS. Organelor de drept le-au fost expediate 41 materiale. Printre abaterile tipice admise de factorii de decizie ai ÎS și SA au fost specificate: achitarea neregulamentară și neîntemeiată a salariilor factorilor de conducere și unor angajați ai întreprinderilor (pentru cumularea de funcții vacante, în orele de program, acordarea premiilor în lipsa aprobării fondatorului); acordarea premiilor și ajutoarelor materiale membrilor CA din fondul de salarizare; neefectuarea/efectuarea parțială a inventarierii datoriilor și creanțelor; lipsa transparenței la efectuarea achizițiilor; reflectarea la cheltuieli a mijloacelor financiare în lipsa documentelor justificative; ratarea

⁶ Doar 1/2 din entitățile care susțin că publică contractele atribuite, le-au inserat pe web (ÎS „Moldatsa”, ÎS „Direcția de Exploatare a Imobilului”, SA „RED Nord”, SA „Termoelectrica”). Raportul privind executarea contractelor de achiziții l-a plasat pe web doar ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor".

veniturilor în urma neîncheierii contractelor pentru darea în arenda/locățiune a patrimoniului public la prețuri diminuate comparativ cu cel minim stabilit.

De remarcat că pe pagina web a IF nu sunt plasate rezultatele inspectărilor efectuate sau, cel puțin, a extraselor din ele, eventual din cauza insuficienței resurselor de personal.

Auditurile situațiilor financiare efectuate de companiile de audit. Potrivit Legii 246/2017, începând cu aprilie 2020 toate întreprinderile de stat trebuie să efectueze în mod obligator auditul situațiilor financiare⁷, pentru perioadele anterioare auditul urma să fie efectuat doar de întreprinderile care întruneau anumite criterii privind valoarea activelor, volumul vânzărilor, numărul de personal.⁸ În ce privește societățile pe acțiuni, conform Legii 1134/97, auditul obligatoriu al situațiilor financiare anuale trebuie efectuat la societățile în care cota statului depășește 50% din capitalul social.

Auditurile Curții de Conturi. Curtea de Conturi (Curtea) a desfășurat în 2017-2020 o serie de audituri privind activitatea întreprinderilor de stat și a auditat conformitatea realizării procesului de vânzare-cumpărare a acțiunilor statului deținute în societăți comerciale. În cadrul auditurilor Curtea a identificat multiple iregularități la ținerea evidenței contabile; evidența și gestionarea patrimoniului; planificarea și realizarea achizițiilor; darea în locățiune a spațiilor, constatând că situația a fost cauzată, în special, de managementul necorespunzător al întreprinderilor și nivelul scăzut al responsabilităților organelor de conducere.

Întreprinderile monitorizate au fost rugate să răspundă dacă au fost auditate de Curții în ultimii trei ani și dacă au publicat pe web rezultatele auditurilor. Deși majoritatea întreprinderilor care au fost supuse auditului Curții au confirmat efectuarea acestora (ÎS „Calea Ferată”, ÎS „Moldatsa”, ÎS ”Agenția de Stat a Drumurilor”, ÎS ”Aeroportul Internațional Chișinău”, ÎS ”Energocom”), entitățile n-au inserat pe pagina lor web informații despre rezultatele auditurilor și despre măsurile întreprinse întru realizarea recomandărilor Curții.

Factorii de decizie ai întreprinderilor în vizorul organelor de drept. Potrivit organelor de drept (CNA, Procuratura Generală și Procuratura Anticorupție), în 2018-2020 (9 luni) au fost pornite circa 100 dosare penale în privința activității ÎS și SA, inclusiv în întreprinderi precum ÎS ”Calea Ferată Moldova”, ÎS ”Poșta Moldovei”, SA ”Metalferos”, SA ”Moldtelecom”, SA „Banca de Economii”, ÎS ”Aeroportul Internațional Chișinău”, ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești”, ÎS „Gările și Stațiile Auto”, ÎS Administrația de Stat a Drumurilor, ÎS „Servicii Pază de Stat”, întreprinderile pentru silvicultură (Soroca, Edineț, Ungheni, Chișinău). Totuși, într-o mare parte din dosare n-au fost vizați factorii de decizie, ci ingineri, directori adjuncți de filiale, șefi de tren, însoțitori de vagoane, șefi de magazine, brokeri vamali etc. Practic fiecare al zecelea dosar a fost clasat.

Dezvăluirea informațiilor

Paginile web ale întreprinderilor monitorizate. Practic toate întreprinderile monitorizate dispun de pagini web, însă doar unele din ele conțin informații consistente despre conducătorii întreprinderilor, componența CA, bugetele și planurile de activitate, listele serviciilor prestate și tarifele la ele, achizițiile, rapoartele anuale de activitate (ÎS ”Radiocomunicații”, ÎS ”Corpul Diplomatic”, ÎS ”Poșta Moldovei”, ÎS ”Moldatsa”, SA ”Termoelectrica”, SA ”RED Nord”). Cele mai sumare pagini web sunt ale ÎS „Cartuș”, ÎS ”Urbanproiect”, SA ”Tracom”, SA ”Barza Albă”.

O parte importantă din întreprinderile monitorizate nu respectă cerințele privind dezvăluirea informațiilor: cca ½ din ele n-au plasat pe web statutul întreprinderii (majoritatea statutelor fiind în variantă veche); 1/3 – n-au plasat regulamente interne; deși cca 90% din întreprinderi au inserat rapoarte de activitate, acestea însă nu întotdeauna corespund exigențelor stabilite pentru raportul anual (fiind plasate, de regulă, situațiile financiare, uneori – și raportul conducerii, notele explicative la acesta).

Practic toate întreprinderile care au relatat despre efectuarea auditurilor situațiilor financiare au inserat rapoartele pe paginile web, însă acestea nu sunt, de regulă, în varianta completă, ci doar sinteze/extrase din

⁷ Art. 11 din Legea 246/2017, modificat prin Legea 19 din 20.02.20.

⁸ Spre exemplu, situațiile financiare pentru 2018 trebuiau auditate la ÎS care depășeau limitele a două dintre criteriile: totalul activelor – 63,6 mil. lei; veniturile din vânzări – 127,2 mil. lei; numărul mediu al salariaților în perioada de gestiune – 50.

raport. Cât privește informațiile despre achiziții, circa ½ din întreprinderile monitorizate n-au plasat pe web planurile anuale de achiziții, nicio întreprindere n-a inserat careva date despre grupurile de lucru pentru achiziții. Mai bună e situația cu plasarea anunțurilor/invitațiilor la procedurile de achiziții – aproape 2/3 din întreprinderile monitorizate le-au plasat pe pagina lor web. Doar în cazuri singulare au fost publicate rezultatele atribuirii contractelor de achiziții și informațiile despre realizarea contractelor.

Paginile web ale fondatorilor. APP dispune de o pagină web nouă, cu rubrici care vizează domeniile de bază de activitate, inclusiv administrarea proprietății publice de stat. Registrul patrimoniului public, inclusiv subregistrele ÎS și acțiunilor/cotelor sociale proprietate publică, sunt actualizate anual, începând cu 2015. Totuși, rubricile dedicate entităților din administrarea APP (ÎS și SA) sunt completate parțial, eventual din cauza neprezentării de către întreprinderi a informațiilor obligatorii (în special, în perioada pandemiei) și a capacităților reduse ale APP de actualizare/mentenanță a paginii web. De remarcat este și dificultatea căutării pe pagina web a APP a informațiilor referitoare la întreprinderi concrete, motorul de căutare nefiind funcțional. Și conținutul paginilor web ale altor fondatori (Agenția de Stat "Moldsilva", ARFC; MADRM, MAI) privitor la întreprinderile administrate lasă de dorit. Fondatorii asigură, de obicei, redirectionarea la paginile web ale întreprinderilor fără a se preocupa de respectarea de către acestea a cerințelor de dezvoltare a informațiilor, o parte importantă din informațiile obligatorii nefiind plasate pe web.

Concluzii și recomandări

În a. 2017 a fost aprobată Legea cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală care a extins exigențele de dezvoltare a informațiilor, ulterior fiind aprobate o serie de acte normative care au dezvoltat/precizat cerințele în cauză, inclusiv în materie de achiziții. Și reglementările privind dezvoltarea informațiilor de către societățile pe acțiuni/emitenții valorilor mobiliare au fost actualizate de CNPF. Totuși, rămâne o problemă faptul că o parte a societăților care nu sunt entități de interes public nu sunt obligate să dezvăluie informațiile despre activitate. Există inconsistențe în prevederile unor acte normative referitoare la natura contractului cu administratorii ÎS. Clauzele existente de salarizare și premiere a conducătorilor și angajaților din unitățile cu autonomie financiară par a fi perimate, cu iz sovietic.

În cadrul monitorizării au fost solicitate, de regulă, informații cu caracter public, cu toate acestea, unele întreprinderi au evitat să le ofere, catalogând o parte din ele drept date cu caracter personal sau secret comercial. Astfel, întreprinderile monitorizate au evitat, de regulă, să ofere informații despre remunerația administratorilor și membrilor consiliilor de administrare, componența grupurilor de lucru pentru achiziții, rezultatele auditurilor și controalelor efectuate la întreprinderi și măsurile întreprinse în vederea înlăturării abaterilor.

Deși au fost organizate concursuri pentru funcțiile de administratori ai întreprinderilor în aa.2018-2020, la schimbarea guvernărilor se efectuau adesea remanieri în conducerea întreprinderilor, argumentele invocate de demisie/eliberare din funcție nu par a fi plauzibile. Chiar dacă au fost pornite cca 100 de dosare penale privind activitatea întreprinderilor administrate de stat, în ele nu întotdeauna au fost vizați factorii de decizie, ci simplii executori, o parte importantă din dosare fiind ulterior clasate.

Procesul de promovare și desemnare a membrilor CA nu este transparent și argumentat, fapt explicat inclusiv prin lipsa unui regulament special aprobat de Guvern, dar și prin dezinteresul fondatorilor de a schimba starea de lucruri. Și controlul din partea fondatorilor asupra activității CA pare mai mult formal, o scuză fiind capacitățile reduse ale fondatorilor, în special ale APP.

Mărimea remunerației membrilor CA rămâne un "supliment" important la salariul de bază al acestora, adesea depășindu-l considerabil. Persistă practicile cumulării funcțiilor de membru într-un număr destul de mare de consilii de administrare a ÎS și SA, ceea ce ar putea afecta calitatea activității persoanelor la locul de muncă de bază și controlul asupra activității întreprinderilor.

Factorii de decizie ai întreprinderilor nu sunt familiarizați suficient cu prevederile legale ce țin de declararea averilor și intereselor personale, tratarea conflictelor de interese, existând semne de întrebare referitor la respectarea cerințelor de depunere a declarațiilor și de completare corectă a acestora. Deși marea parte a

întreprinderilor informează despre lipsa situațiilor de conflicte de interese, rezultatele controalelor și auditurilor atestă existența unor atare conflicte, ele nefiind raportate și soluționate.

Nici întreprinderile administrate de stat, nici fondatorii acestora nu se grăbesc să dezvăluie informațiile pe paginile web. Deși practic toate întreprinderile monitorizate dispun de pagini web, doar unele din ele conțin informații consistente la capitolul dezvăluirea informațiilor (statut, regulamente interne, raport anual, raport de audit, achiziții). Lasă de dorit și conținutul paginilor web ale fondatorilor vis-a-vis de activitatea întreprinderilor administrate.

Recomandări

- Introducerea în cadrul legal a unor cerințe exprese de dezvăluire a informațiilor de către societățile pe acțiuni/societățile comerciale cu capital de stat, indiferent de faptul dacă acestea sunt sau nu entități de interes public.
- Excluderea inconsistențelor legislative privind natura contractului cu administratorii întreprinderilor de stat (*contract de management – contract individual de muncă*).
- Examinarea oportunității de revizuire/actualizare a prevederilor ce țin de salarizarea în unitățile cu autonomie financiară, inclusiv a conducătorilor/administratorilor întreprinderilor.
- Prevenirea secretizării abuzive a informațiilor despre activitatea întreprinderilor, inclusiv prin informarea/instruirea conducătorilor și a reprezentanților fondatorilor la tema accesului la informații și dezvăluirii acestora.
- Sporirea capacităților APP, eventual prin suplimentarea statelor de personal, pentru a face față atribuțiilor stabilite în cadrul legal, în speță, din domeniul administrării întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu cotă de stat.
- Asigurarea de către fondatori a transparenței în selectarea și numirea candidaților la funcția de membru al Consiliului de administrație, argumentarea deciziilor în ordinele respective ale autorităților publice, plasarea lor pe paginile web ale întreprinderilor.
- Transparentizarea rezultatelor activității Consiliilor de administrație, inclusiv prin publicarea dării de seamă privind exercitarea funcțiilor de către persoanele împuternicite să reprezinte interesele statului pe pagina web a întreprinderilor.
- Reducerea numărului consiliilor în care poate participa concomitent una și aceeași persoană, atragerea în componența lor a specialiștilor în economie și în drept din domeniul de activitate al întreprinderilor.
- Organizarea, cu susținerea ANI, a instruirilor la tematica completării și depunerii declarațiilor de avere și interese personale, declarării și soluționării conflictelor de interese pentru factorii de decizie a întreprinderilor și membrii Consiliilor de administrație.
- Efectuarea de către ANI a unor controale tematice privind depunerea în termen a declarațiilor de avere și interese personale de către administratorii întreprinderilor, precum și privind veridicitatea datelor din declarațiile depuse.
- Plasarea pe pagina web a Inspecției Financiare a rezultatelor inspecțiilor efectuate la întreprinderi (sau, cel puțin, a extraselor din ele), precum și a Normelor metodologice privind organizarea și desfășurarea activității de inspecție financiară.
- Organizarea, cu susținerea Inspecției Financiare, a work shop-urilor privind neregulile tipice depistate în activitatea întreprinderilor pentru administratorii, contabilii șefi ai acestora și, după caz, membrii consiliilor/comisiilor de cenzori.
- Sporirea atenției Consiliilor de administrație asupra rezultatelor auditurilor/controalelor efectuate la întreprinderi și a măsurilor întreprinse în vederea remedierii situației.
- Dezvoltarea/actualizarea paginilor web ale întreprinderilor, cu eventuala includere a unei rubrici aparte *Dezvăluirea informației*, vizibilă, plasată în meniul de nivelul unu al paginii web, care ar cuprinde, cel puțin, informațiile obligatorii (statut, regulamente interne, raport anual (complet), raport de audit în varianta

integrală, achiziții). În cazul întreprinderilor care nu dispun de pagină web, informațiile trebuie plasate pe paginile web ale fondatorilor.

- Plasarea de către fondatori, pe paginile lor web, a informațiilor obligatorii referitoare la activitatea întreprinderilor administrate.
- Atenționarea conducătorilor întreprinderilor și membrilor grupurilor de lucru pentru achiziții asupra respectării cerințelor de transparență a achizițiilor (publicarea planurilor, anunțurilor de intenție, monitorizarea contractelor și publicarea informațiilor despre executarea acestora). În acest scop ar putea fi dezvoltate subrubrici destinate achizițiilor pe paginile web ale întreprinderilor, cu plasarea, de rând cu alte informații, a ordinelor de creare a grupurilor de lucru și a componenței acestora.
- Accelerarea procesului de completare/actualizare a paginii web APP cu informații referitoare la întreprinderile administrate, asigurarea păstrării datelor pentru o perioadă anumită de timp (de ex., 5 ani), asigurarea funcționării motorului de căutare.
- Examinarea oportunității creării, eventual cu suportul partenerilor externi, a unui mecanism de colectare și arhivare a datelor despre activitatea întreprinderilor administrate de stat, similar Mecanismului oficial de stocare a informațiilor aplicat de CNPF.

*Statul trebuie să acționeze ca un proprietar activ și informat, asigurând ca întreprinderile pe care le deține sunt administrate într-o manieră transparentă, responsabilă, cu un înalt grad de profesionalism.*⁹

Transparența activității întreprinderilor administrate de stat: rezultatele monitorizării

1. Aspecte generale

Transparency International – Moldova (TI-Moldova) a realizat acest studiu în proiectul „*Consolidarea statului democratic de drept: contribuția societății civile*” susținut financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos. Actuala monitorizare este o continuare a analizei activității întreprinderilor administrate de stat (întreprinderi de stat și societăți pe acțiuni cu capital de stat), în special la capitolul transparență și aplicare a politicilor anticorupție, cercetările/lucrările anterioare ale TI-Moldova punctând probleme de bază din domeniu și oferind recomandări, luate în considerare la revizuirea cadrului legal.¹⁰

Scopul monitorizării este de a analiza dacă întreprinderile gestionate de stat respectă prevederile legale referitoare la transparență și anticorupție, a identifica eventuale probleme/vulnerabilități și elabora propuneri de îmbunătățire a politicilor interne ale acestora, inclusiv a cadrului legal.

Obiect al monitorizării este transparența politicilor ce țin de numirea, activitatea și remunerarea administratorilor întreprinderilor și membrilor organelor de conducere ale acestora (consiliilor de administrare, comisilor de cenzori); planificarea și realizarea devizelor de venituri și cheltuieli; identificarea și declararea conflictelor de interese; planificarea și realizarea achizițiilor; implementarea recomandărilor organelor de audit și de control; raportarea despre rezultatele activității întreprinderilor.

Subiecți ai monitorizării sunt 38 de întreprinderi gestionate de Agenția Proprietății Publice (APP), Agenția de Stat „Moldsilva”, Cancelaria de Stat, Ministerului Afacerilor Interne (MAI), Agenția Relații Funciare și Cadastru (ARFC), Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Regionale (MADRM).

Monitorizarea a fost efectuată în noiembrie 2020 – ianuarie 2021, perioada de referință: anii 2018-2019.

Aspecte metodologice

Întreprinderile monitorizate au fost selectate din Registrul Patrimoniului Public, subregistrele întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului¹¹, pornind de la importanța întreprinderii și/sau riscul pentru eventuale abuzuri/corupție (*Lista întreprinderilor – în Anexa 1*).

Datele pentru monitorizare au fost colectate din diferite surse, în special, în baza solicitărilor oficiale de informații expediate la adresa întreprinderilor și fondatorilor acestora. Astfel, întreprinderile au fost rugate să ofere o serie de informații despre activitatea lor în aa.2018-2019, inclusiv referitoare la:

- administratorul întreprinderii, actul prin care a fost numit, valoarea totală a remunerației, inclusiv recompensele;
- membrii Consiliului de administrare și Comisiei de cenzori, autoritatea publică pe care o reprezintă, actul prin care au fost numiți și valoarea remunerației fiecărui membru;
- personalul întreprinderii (numărul angajaților, salariul mediu lunar pe întreprindere) și procedurile de încadrare în serviciu;

⁹ OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises 2015 Edition, <http://www.oecd.org/daf/ca/OECD-Guidelines-Corporate-Governance-SOEs-2015.pdf>

¹⁰ Transparency Internațional – Moldova, *Monitorizarea transparenței întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu capital integral și majoritar de stat din Republica Moldova*, 2016, http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2017/02/TI_Moldova_Monitorizarea_Transparent%CC%A7ei_I%CC%82ntreprinderilor_De_Stat_S%CC%A7i_Societa%CC%86t%CC%A7ilor_Pe_Ac%CC%A7iuni_Cu_Capital_Integral_S%CC%A7i_Majoritar_De_Stat_Din_RM_2016.pdf

Transparency International – Moldova, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale “Viitorul”, *Cadrul legal privind activitatea întreprinderilor cu capital de stat trebuie revăzut substanțial, în baza standardelor guvernantei corporative*, 2017, http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2017/03/TI_Moldova_Nota_de_pozitie.doc.pdf.

¹¹ Datele din Registrul Patrimoniului Public potrivit situației la 01.01.2020 referitoare la întreprinderile de stat <http://app.gov.md/ntreprinderi-de-stat-3-378> și societățile pe acțiuni cu capital de stat <http://app.gov.md/societati-pe-actiuni-3-379>.

- devizul de venituri și cheltuieli al întreprinderii;
- achizițiile efectuate (planurile anuale de achiziții, anunțurile de intenție, componența grupului de lucru pentru achiziții, rezultatele achizițiilor);
- eventuale conflicte de interese;
- auditurile și controalele desfășurate la întreprinderi, rezultatele acestora și măsurile întreprinse de administratori și consilii în vederea implementării recomandărilor organelor de audit/control;
- rapoartele despre activitate publicate de întreprinderi.

De asemenea, în procesul monitorizării a fost analizat conținutul paginilor web ale întreprinderilor și ale fondatorilor acestora la capitolul dezvăluirea informației. Totodată, au fost utilizate informațiile oferite de Inspekția Financiară (privind eventuale nereguli identificate în cadrul controalelor efectuate); ANI (posibile cazuri de încălcare a legislației privind declararea averilor și intereselor, conflictele de interese, incompatibilitățile); APP (desemnarea și revocarea administratorilor, membrilor consiliilor de administrare, evaluarea activității acestora), CNA, PG, MAI (dosare pornite în privința factorilor de decizie a entităților monitorizate). (*Răspunsurile acestor autorități – în Anexa 2*).

În cadrul monitorizării au fost studiate hotărârile Curții de Conturi (HCC) privind rezultatele auditurilor efectuate la întreprinderile monitorizate (*Sinteza constatărilor din HCC – în Anexa 3*), rapoartele/notele analitice ale Ministerului Finanțelor privind monitoringul financiar al activității întreprinderilor de stat și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat (pentru 2018 și 2019), rapoartele APP privind deetatzarea și administrarea proprietății statului (pentru 2018 și 2019), alte rapoarte disponibile în spațiul public. Sursă de informație au servit și articolele jurnaliștilor de investigație care vizează eventuale abuzuri în activitatea factorilor de decizie ai întreprinderilor administrate de stat.

La 01.01.2020, în Registrul Patrimoniului Public ținut de APP erau înscrise 207 întreprinderi de stat (ÎS) și 80 societăți comerciale cu cotă de stat (SA).¹² Valoarea totală a activelor ÎS supuse analizei de către APP în a.2019 a constituit circa 24 mlrd. lei, a SA – 31,9 mlrd. lei. APP relevă că deși dinamica indicatorilor de rezultat a entităților cu cotă de stat a fost una pozitivă, profitul net cumulativ al ÎS și SA fiind pozitiv în 2019, majoritatea entităților au înregistrat indicatori de performanță (rentabilitate a activelor, a capitalului propriu) sub normativele recomandate. Nivelul indicatorilor de îndatorare a entităților a fost mult peste minimul acceptabil, ce arată incapacitatea de a atrage surse externe de finanțare pentru valorificarea activelor și modernizarea tehnologiilor de producție. Concentrarea excesivă a patrimoniul public de stat în entitățile cu cotă de stat, subutilizarea lui, au condus la folosirea incompletă, neconformă sau abandonarea lui. Conducerea entităților, în mare parte, n-a aplicat metode eficiente de management operațional, financiar, comercial, n-a dispus de planuri de afaceri, investiționale etc., și n-a făcut față sarcinilor stabilite în strategiile și programele naționale și/sau sectoriale ale statului.¹³

Rezultatele auditurilor Curții de Conturi și controalelor Inspekției Financiare efectuate în aa. 2018-2020 relevă multiple probleme în activitatea întreprinderilor administrate de stat, inclusiv în ținerea evidenței contabile; efectuarea cheltuielilor; gestionarea și evidența patrimoniului public; planificarea și realizarea achizițiilor; darea în locațiune a spațiilor; aplicarea tarifelor ș.a. Potrivit autorităților, situația a fost cauzată, în special, de managementul necorespunzător al întreprinderilor, lipsa/neaplicarea procedurilor de control intern, precum și de nivelul scăzut al responsabilităților organelor de conducere. Potrivit organelor de drept, în special, CNA, în ultimii ani întreprinderile de stat și societățile comerciale rămân printre cele mai afectate de corupție entități.¹⁴

¹² Din ele 61 societăți pe acțiuni - cu capital majoritar de stat.

¹³ Agenția Proprietății Publice, Raport privind administrarea și deetatzarea proprietății publice de stat în anul 2019, http://app.gov.md/storage/upload/administration/reports/62/Raport_APP_2019.pdf.

¹⁴ Astfel, în a. 2018 ofiterii CNA au depistat 779 de infracțiuni, inclusiv 659 - acte de corupție și conexe. Entitățile în care au fost înregistrate cele mai multe acte de corupție au fost: APL – 85, întreprinderile comerciale – 63; instituțiile MSMPS – 61, organele afacerilor interne – 54, întreprinderile de stat – 23. În a.2019 ofiterii CNA au depistat 652 de infracțiuni, dintre care: 566 - acte de corupție și conexe. Cele mai multe acte de corupție au fost în organele afacerilor interne - 56, întreprinderile comerciale - 43; întreprinderile de stat - 33, instituțiile MSMPS - 26, APL – 26.¹⁴ (Hotărârile Colegiului

Pentru a analiza starea de lucruri privind transparența activității întreprinderilor statului, TI-Moldova a solicitat informații de la 43 întreprinderi gestionate de stat (32 ÎS și 11 SA). Au fost recepționate răspunsuri de la 38 de întreprinderi (29 ÎS și 9 SA), 5 întreprinderi n-au oferit răspuns (ÎS ”Serviciul de Stat pentru Verificarea și Expertizarea Proiectelor și Construcțiilor”, ÎS ”Sanatoriul Preventoriu ”Constructorul”, ÎS Rezervația Naturală ”Plaiul Fagului”, SA „Combinatul de Vinuri Cricova”, SA Centrul Internațional de Expoziții ”Moldexpo”).

Ținem să precizăm că lista întreprinderilor selectate pentru monitorizare este reprezentativă: în a. 2019 activele ÎS monitorizate constituiau 19,2 mlrd. lei sau cca 80% din valoarea totală a activelor întreprinderilor supuse analizei de către APP, iar în cazul SA – 13 mlrd. lei sau cca 40% din valoarea totală a activelor societăților comerciale analizate de APP.¹⁵

2. Asigurarea accesului la informații

TI-Moldova a solicitat de la întreprinderile monitorizate informații cu caracter public, în legislație existând prevederi exprese despre obligativitatea publicării/dezvăluirii acestora. Spre exemplu, Legea cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală nr. 246/17 (Legea 246/17)¹⁶ prevede obligativitatea publicării de către ÎS pe pagina sa web și pe pagina web a fondatorului a statutului, regulamentelor interne, rapoartelor de audit și raportului anual al întreprinderii (inclusiv situațiile financiare, datele despre membrii organelor de conducere și control, indemnizația acestora; rezultatele controalelor efectuate ș.a.).¹⁷ De asemenea, potrivit legii citate, ÎS trebuie să satisfacă interesul public, onorând solicitările din partea instituțiilor mass-media și a societății civile în strictă conformitate cu legislația cu privire la accesul la informație.¹⁸

Și societățile pe acțiuni/entități de interes public urmează să respecte cerințele de dezvăluire a informațiilor prevăzute în Legea cu privire la societățile pe acțiuni nr. 1134/1997 (Legea 1134/97)¹⁹, Legea privind piața de capital nr. 171/2012 (Legea 171/2012)²⁰ și Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.7/1 din 18.02.2019.²¹ Astfel, SA trebuie să publice rapoarte anuale/semestriale și alte informații care vor include, în particular, numele persoanelor cu funcții de răspundere ale entității (membrii consiliului, organului executiv, comisiei de cenzori), cu indicarea datei numirii/alegerii în funcția respectivă; situațiile financiare, raportul integral al auditorului.²² *Totuși, este o problemă faptul că o parte din societățile pe acțiuni cu capital de stat nu sunt obligate să dezvăluie informațiile despre activitatea lor întrucât nu sunt entități de interes public.*²³ În acest sens, cadrul legal trebuie completat cu cerințe exprese de dezvăluire a informațiilor pentru societățile pe acțiuni/societățile comerciale cu capital de stat, indiferent de faptul dacă acestea sunt sau nu entități de interes public.

De remarcat că potrivit art. 5 din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale²⁴, subiecții declarării (în cazul întreprinderilor monitorizate – administratorii și adjuncții acestora, membrii organelor de conducere și control care ocupă funcții publice) urmează să depună la ANI declarații de avere și interese personale (DAIP). ANI, la rândul său, asigură transparența declarațiilor, publicându-le pe pagina sa

CNA nr.1 din 28.01.2019, https://cna.md/public/files/Hotararea_Colegiului_CNA_din_28.01.2019.pdf și nr.1 din 31.01.2020 Privind rezultatele activității CNA https://www.cna.md/public/files/Hotarirea_Colegiului_CNA_din_31.01.2020.pdf).

¹⁵ http://app.gov.md/storage/upload/administration/reports/62/Raport_APP_2019.pdf.

¹⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120887&lang=ro#

¹⁷ Art. 18 Dezvăluirea informației din Legea nr.246/2017.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121165&lang=ro#

²⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121985&lang=ro#

²¹ https://www.cnpf.md/storage/files/files/hot_7_1.pdf

²² A se vedea Anexa 1 la Regulamentul CNPF (Formularul raportului anual/semestrial al entității de interes public).

²³ Potrivit Legii nr. 1134/97, Legii nr. 171/2012, cerințele de dezvăluire a informațiilor se referă la societățile care au calitatea de entitate de interes public (valorile mobiliare ale cărora se tranzacționează pe piața reglementată).

²⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105905&lang=ro

web oficială (<https://portal-declaratii.ani.md/>) și oferind accesul permanent la ele în decurs de 15 ani de la data depunerii.²⁵

Deși întreprinderile monitorizate au fost rugate să ofere informații cu caracter public, unele au fost reticente în a le oferi, catalogând o parte din informații drept date cu caracter personal sau secret comercial. Spre exemplu, în răspunsul ÎS "Rezervația Naturală Codrîi"²⁶ se remarcă „în urma examinării scrisorii dvs., considerăm că unele informații conțin secretul comercial, care ține de administrare, finanțe și de altă activitate care poate atinge interesele întreprinderii... Vă aducem la cunoștință că întreprinderea nu refuză a vă furniza o parte din informația solicitată, doar că urmează de prezentat actele ce confirmă necesitatea prezentării informației și nu în ultimul rând actele de constituire a TI-Moldova”. Ulterior, întreprinderea a mai expediat o scrisoare prin care a informat că TI-Moldova trebuie să trimită solicitarea la Agenția "Moldsilva" „spre a fi aprobată de Fondator pentru prezentarea informațiilor”.

O altă întreprindere – ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" a inserat în răspuns înscrisul "Atenționăm că acest document conține date cu caracter personal înregistrat în Registrul de evidență al operatorilor de date cu caracter personal. Prelucrarea ulterioară a acestor date poate fi efectuată numai în condițiile Legii 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal. Acest document este utilizat numai pentru uzul organelor abilitate de lege și nu poate fi dat publicității". În pofida atenționării, însuși întreprinderea a plasat o mare parte din informațiile solicitate (inclusiv despre administrator, componența consiliului de administrație, raportul conducerii, situațiile financiare, etc.) pe pagina sa web.²⁷

Și reprezentanții SA "RED NORD" au remarcat că o parte din informații cad sub incidența Legii 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal (cu referință la numele administratorului, actul prin care a fost numit și remunerația acestuia; membrii CA și Comisiei de cenzori, actele administrative prin care au fost desemnați și remunerația acestora), specificând că le vor oferi doar după obținerea consimțământului fiecărei persoane vizate. Analiza datelor de pe pagina web a întreprinderii²⁸ atestă că persoanele respective dețin funcții publice/sunt subiecți ai declarării averilor și intereselor personale, astfel informațiile despre remunerația acestora nu pot fi catalogate drept date cu caracter personal. SA "Moldovagaz" a remarcat că nu este furnizor de informații publice, iar datele despre activitatea întreprinderii pot fi preluate de pe pagina web a acesteia și pagina web a ANRE.

Fiind contactați la telefon, și reprezentanții altor întreprinderi au fost evazivi, exprimându-și temerea că ar putea fi pedepsiți pentru oferirea informațiilor și că preferă să informeze fondatorul despre solicitarea datelor. În alte cazuri fondatorii au fost cei care au avizat oferirea informațiilor către TI-Moldova.

În acest sens, pentru a preveni secreatizarea abuzivă a informațiilor despre activitatea întreprinderilor administrate de stat, este necesară informarea conducătorilor întreprinderilor și a reprezentanților fondatorilor despre prevederile legale ce țin de accesul la informații și dezvăluirea informațiilor privind activitatea întreprinderilor.

3. Administratorii întreprinderilor

Întreprinderile monitorizate au fost solicitate să ofere informații despre administratorii acestora (numele și prenumele; actul administrativ prin care au fost numiți în funcție; valoarea totală a remunerației, inclusiv recompensele) pentru aa.2018-2019. Toate întreprinderile au prezentat date despre numele administratorului (lor) și actul prin care acesta (aceștia) au fost numiți în funcție. În ce privește valoarea totală a remunerației acestora, *fiecare a patra întreprindere n-a oferit informațiile solicitate* (ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor", ÎS "Aeroportul Internațional Mărculești", ÎS "Moldatsa", ÎS "Servicii Pază", SA

²⁵ Excepție sunt datele din declarații ce țin de numărul de identificare atribuit subiectului declarării, domiciliul și numărul de telefon acestuia; numele, prenumele, anii de naștere, adresele și numerele de identificare ale membrilor de familie și ale concubinului/concubinei lui; adresele și numerele cadastrale ale bunurilor imobile, numerele de înmatriculare ale bunurilor ș.a. De asemenea nu sunt publice declarațiile subiecților a căror identitate constituie secret de stat în condițiile Legii nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat. Declarațiile

²⁶ Scrisoarea ÎS "Rezervația Naturală Codrîi" nr. 168 din 17.11.20.

²⁷ www.asd.md

²⁸ <https://rednord.md/index.php/ro/consiliul-de-administratie>

”Moldtelecom”, SA ”Termoelectrica”, SA ”Rețelele de Distribuție Nord”, SA ”Franzeluța”, SA ”Moldovagaz”), argumentând, de regulă, refuzul prin caracterul personal al datelor sau sugerând preluarea acestora de pe portalul e-Declarații al ANI.

Este de remarcat că răspunsurile întreprinderilor privind valoarea remunerației administratorilor sunt deseori formale și incomplete, sunt cazuri când valoarea indicată de întreprinderi nu corespunde celei din declarațiile de avere și interese personale (DAIP) depuse de administratori la ANI. Există și temerea că unii administratori ai întreprinderilor nu depun DAIP așa cum prevede Legea 133/2016.

Spre ex., în răspunsul SA ”Franzeluța” se remarcă că ”valoarea remunerației directorului a fost calculată conform HG 743/2002 cu privire la salarizarea angajaților din unitățile cu autonomie financiară”, fără a oferi cuantumul acesteia. Verificarea datelor de pe portalul e-Declarații arată prezența DAIP ale administratorului SA ”Franzeluța” pentru 2017 și 2018, declarația pentru 2019 nefiind eventual depusă.²⁹ Administratorul ÎS ”Aeroportul Internațional Mărculești” n-a depus eventual DAIP anuale pentru 2018 și 2019, iar administratorul ÎS ”Editura Universul” – declarațiile la numirea și la eliberarea din funcție în 2018.³⁰

Întreprinderea ”Ingeocad” a evitat să indice *remunerația totală* a administratorului, inclusiv prime, ajutoare materiale și alte retribuții, indicând doar salariul lunar al acestuia ”salariul de funcție al administratorului constiuie 25,4 mii lei în 2018 și 27 mii lei în 2019”. Confruntarea acestor date cu veniturile de la locul de muncă indicate de administrator în DAIP pentru 2018 și 2019 arată că acesta a declarat venituri de circa 2 ori mai mari decât cele indicate de întreprindere.³¹ Diferențe dintre valoarea remunerației administratorilor indicată de întreprindere și cea declarată de către aceștia în DAIP se atestă și la alte întreprinderi (ÎS ”Urbanproiect”³², ÎS ”INMEX”³³, ÎS ”Radiocomunicații”³⁴, ÎS ”Incercom”³⁵), eventual din cauză că întreprinderile au evitat să indice valoarea totală a remunerației, rezumându-se doar la salariul de bază sau din cauză că administratorii au indicat în declarații venitul net obținut. Trezesc semne de întrebare și donațiile oferite an de an unor administratori de întreprinderi, indicate în DAIP (de ex, la SA ”Combinatul de Vinuri Cricova”³⁶).

Este de remarcat că potrivit HG nr.743/2002 cu privire la salarizarea angajaților din unitățile cu autonomie financiară³⁷, remunerația administratorului include mai multe componente: salariul de funcție, ajutorul material la concediul anual (în mărime de un salariu de funcție lunar), precum și, în funcție de situație, alte plăți (ajutoare materiale, premii cu prilejul jubileelor, sărbătorilor profesionale, altor sărbători³⁸ stabilite în art.111 din Codul muncii al Republicii Moldova nr.154/2003), ale căror mărime se determină în fiecare caz în parte de către Fondator, la propunerea Consiliul de administrație, din contul economisirii mijloacelor

²⁹ Pe portalul declarațiilor ANI pot fi vizualizate doar DAIP ale directorului ÎS ”Franzeluța” Boris Andros pentru 2017 <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/194408/3> și 2018 <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/231888/3>.

³⁰ Potrivit ÎS ”AIM Mărculești”, Clichici Nicolae a fost numit administrator prin ordinul MEI din 22.09.2018, pe portalul e-Declarații (<https://portal-declaratii.ani.md/>) fiind plasată o singură DAIP la eliberarea din funcție din MEI depusă în noiembrie 2018. Potrivit ÎS ”Editura Universul”, Titus Manole a exercitat funcția de administrator în perioada 09.01.2018 -03.07.2018, pe portalul declarațiilor ANI nu sunt DAIP depuse de acesta în 2018.

³¹ Potrivit DAIP pentru 2018, venitul obținut de la locul de muncă de bază este de 790,4 mii lei <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/355393/3> și pentru 2019 – 608,4 mii lei <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/394552>.

³² Potrivit ÎS, în 2018 remunerația administratorului a constituit 248 mii lei, iar în DAIP a fost declarat un venit de la locul de muncă de bază de 328,8 mii lei <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/342007/3>; pentru a.2019 remunerația indicată de întreprindere a fost de 258,9 mii lei, iar declarată în DAIP – de 163,6 mii lei <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/479380/3>.

³³ Potrivit ÎS, în 2019 salariul administratorului a fost de 610 mii lei, acesta indicând în DAIP un venit de la locul de muncă de 573 mii lei <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/305133/3>.

³⁴ Potrivit ÎS, în 2018 remunerația administratorului a fost de 593 mii lei, acesta indicând în DAIP un venit de la locul de muncă de 527 mii lei <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/228167/3>; pentru 2019 valoarea remunerației indicată de ÎS și declarată în DAIP au constituit, respectiv 755,8 mii lei și 598,8 mii lei <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/489781/3>

³⁵ Potrivit ÎS, în 2018 remunerația administratorului a constituit 412 mii lei, acesta indicând în DAIP un venit de la locul de muncă de 311 mii lei <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/354134/3>; pentru a. 2019 ÎS a indicat o remunerație a administratorului de 344 mii lei, iar acesta a depus la ANI o DAIP necompletată <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/488906/3>.

³⁶ În DAIP ale administratorului interimar al SA ”Combinatul de Vinuri Cricova” pe parcursul a trei ani consecutivi sunt indicate donații de la părinți în valoare de 400 mii lei <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/196550/3>, <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/356263/3>, <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/473570/3>.

³⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116764&lang=ro

³⁸ Alte sărbători stabilite în art.111 din Codul muncii al Republicii Moldova nr.154/2003: Anul Nou, Crăciunul, 8 Martie, sărbătorile de Paști, 1 mai, Ziua Independenței, „Limba noastră” ș.a.

pentru retribuirea muncii angajaților sau fondului de consum. Chiar dacă există o plafonare a remunerației administratorilor și a angajaților întreprinderilor gestionate de stat, clauzele existente de salarizare și premiere par a fi perimate, cu iz sovietic și ar crea condiții mai avantajoase de remunerare în comparație cu sectorul privat. *În acest sens ar fi oportună revizuirea prevederilor ce țin de salarizarea în unitățile cu autonomie financiară, inclusiv a administratorilor întreprinderilor de stat.*

De asemenea, este de remarcat inconsistența în prevederile unor acte normative referitoare la natura contractului cu administratorii întreprinderilor de stat. Astfel, Legea salarizării 847/2002³⁹ stipulează că salariile conducătorilor întreprinderilor de stat, ai întreprinderilor cu capital majoritar de stat și monopoliste se stabilesc în *contractele de management*, încheiate între fondatorul întreprinderii și conducător, în modul și condițiile stabilite de Guvern. Clauze referitoare la contractele de management există și în HG 743/2002 cu privire la salarizarea angajaților din unitățile cu autonomie financiară. În același timp, Codul Muncii nr. 154 din 28.03.2003⁴⁰ operează cu noțiunea de *contract individual de muncă*, iar HG 484/2019 pentru aprobarea unor acte normative privind punerea în aplicare a Legii nr.246/2017⁴¹ prevede modelul *contractului individual de muncă* al administratorului întreprinderii de stat, remunerarea acestuia urmând a fi decisă de Fondator. *În acest context ar fi oportună excluderea inconsistențelor legislative privitoare la natura contractului cu administratorii întreprinderilor de stat.*

În cadrul monitorizării TI-Moldova a solicitat de la Agenția Proprietății Publice (APP) o serie de informații referitoare la activitatea administratorilor ÎS și SA în aa. 2019-2019, inclusiv:

- numărul concursurilor organizate de consiliile de administrați (CA) în vederea ocupării posturilor de administrator și, respectiv, numărul administratorilor desemnați;
- existența unor eventuale cazuri de executare neconformă a atribuțiilor, de prejudiciere a intereselor statului de către administratori și măsurile întreprinse de APP în asemenea cazuri;
- numărul administratorilor demisi și motivele eliberării din funcție a acestora.

Potrivit APP⁴², în perioada vizată, în rezultatul concursurilor au fost desemnați administratori la 3 întreprinderi: Î.S. Combinatul de vinuri "Mileștii Mici" (2019); Î.S. "Portul Fluvial Ungheni" (2020); Î.S. "Moldatsa" (2020). În decembrie 2020 erau în derulare concursurile pentru desemnarea administratorilor la Î.S. "Fabrica de sticlă din Chișinău" și Î.S. "Direcția pentru exploatarea imobilului". De asemenea, în perioada de referință, au fost desemnați la propunerea CA administratori interimari, până la numirea administratorilor prin concurs, la 7 întreprinderi: Î.S. "Direcția Servicii pentru Corpul Diplomatic" (2019); Î.S. "Serviciul pentru Verificarea și Expertizarea Proiectelor și Construcțiilor" (2018); Î.S. "Calea Ferată din Moldova" (2019); Î.S. Institutul de Tehnică Agricolă "Mecagro" (2019); Î.S. "ASELTEH" (2020); Î.S. "Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare" (2020); Î.S. Editura "Universul" (2019).

APP a relatat despre eliberarea din funcție a 3 administratori, invocând următoarele motive:

- administratorul interimar al Î.S. "Portul Fluvial Ungheni", Vladimir Medvedev, eliberat în 2019 în temeiul termenului prevăzut de contractul individual de muncă, care expiră odată cu numirea altui administrator în funcție. (*Notă** - Vladimir Medvedev ar putea fi eliberat din funcție în 2019 până la expirarea contractului din alte motive, întrucât a fost restabilit în funcție, prin hotărâre judecătorească, până la data desemnării prin concurs a dlui Viorel Pozdirca, în august 2020).
- administratorul Î.S. "Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare", Igor Rusu, eliberat în 2020 în baza art. 200 alin. (1) și alin. (2) din Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002. (*Notă** – a fost invocat un motiv general prevăzut de art. 200, alin. (1) din Codul civil, potrivit căruia Administratorul poate fi eliberat din funcție prin hotărâre a organului competent al persoanei juridice conform temeiului prevăzut de lege sau contract, precum și fără invocarea unui motiv, fără termen de preaviz).

³⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108059&lang=ro

⁴⁰ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122741&lang=ro#

⁴¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118535&lang=ro

⁴² Scrisoarea APP 14056227 din 13.12.2020 (a vedea Anexa 2).

- administratorul interimar al Î.S. „Institutul „Urbanproiect”, Povar Iurie, 2020. Motivul eliberării – numirea altui administrator, conform termenului contractului individual de muncă încheiat.

Este de remarcat că pe parcursul monitorizării au fost observate *remanieri frecvente și la conducerea altor întreprinderi de stat decât cele indicate de APP*, ele fiind condiționate, în mare măsură, de schimbarea guvernărilor în 2018-2020. Astfel, la SA ”Moldtelecom” au fost schimbați patru administratori; ÎS ”Întreprinderea silvică Chișinău” – trei administratori; SA ”Metalferos”, IS ”Posta Moldovei”, ÎS ”Editura Universul”, ÎS ”Nodul Hidroenergetic Costești” – doi administratori.⁴³

În ce privește eventuale cazuri de executare neconformă a atribuțiilor, de prejudiciere a intereselor statului de către administratori, APP a relatat că în 2018-2020 organele competente în domeniu n-au stabilit situații de prejudicii aduse de către administratori întreprinderilor gestionate de Agenție. Aceste constatări vin în dezacord cu cele relatate de CNA, potrivit căruia în cadrul cauzelor penale pormite în 2018-2020 (9 luni) au fost vizați administratori/directori ai întreprinderilor de stat.⁴⁴ (A vedea paragraful 11).

În același timp, din Raportul Guvernului Sandu pe acțiunile întreprinse în primele 100 de zile⁴⁵, reținem că în 2019, în cadrul ÎS și SA ale căror gestiune a fost defectuoasă (SA ”Metalferos”, SA ”Moldexpo”, SA ”Moldtelecom”, SA ”Red Nord”, SA ”Combinatul de vinuri Cricova”, ÎS ”Mileștii Mici”, SA ”Franzeluța”, ÎS ”Aeroportul Internațional Mărculești”, ÎS ”Poșta Moldovei”) au fost convocate adunări generale extraordinare prin care au fost demisi administratorii, numite consilii de administrație într-o altă componență și numiți directori interimari pentru exercitarea funcției până la selectarea directorului prin concurs public. În cazurile enunțate, directorii interimari urmau să documenteze schemele corupționale și să sesizeze Procuratura Anticorupție sau, după caz, CNA și Procuratura Generală.

La acest capitol reținem următoarele recomandări: excluderea inconsistențelor din prevederile actelor normative referitoare la natura contractului cu administratorii ÎS; instruirea administratorilor și adjuncților acestora din cadrul ÎS și SA cu capital de stat la subiectul completării declarațiilor de avere și interese, precum și verificarea de către ANI a depunerii DAIP și a veridicității datelor din declarațiile administratorilor. Ar fi oportună revizuirea prevederilor ce țin de salarizarea în unitățile cu autonomie financiară, inclusiv a administratorilor întreprinderilor de stat.

4. Consiliile de Administrație

Legislația în vigoare obligă întreprinderile administrate de stat să dezvăluie informațiile despre Consiliile de administrație (CA). Astfel, potrivit Legii nr. 246/2017, ÎS trebuie să publice datele despre membrii organelor de conducere (numele, funcția, mărimea indemnizației, denumirea întreprinderilor în care aceștia reprezintă concomitent interesele statului). În ce privește societățile pe acțiuni – entități de interes public, conform Legii nr.171/2012, Legii nr.1134/1997 și Regulamentului CNPF nr. 7/1 din 18.02.2019 acestea sunt obligate să dezvăluie lista persoanelor cu funcții de răspundere, inclusiv membrii consiliului, comisiei de cenzori ș.a., cu indicarea numelui, funcției și datei numirii/alegerii în funcție.

Fiind solicitate să informeze despre *componența CA* (numele, funcția persoanei), entitatea publică pe care au reprezentat-o în 2018 și 2019, toate întreprinderile monitorizate au indicat numele membrilor CA⁴⁶ și, cu mici excepții⁴⁷ – autoritatea publică pe care o reprezintă aceștia. În ce privește *remunerația anuală totală* a fiecărui membru al CA, inclusiv recompensele, fiecare a 5-a întreprindere n-a furnizat informații (ÎS ”Aeroportul Internațional Mărculești”, ÎS ”Servicii Pază”, ÎS ”Moldatsa”, SA ”Moldtelecom, SA ”RED Nord”, SA ”Energocom”, SA ”Moldovagaz”).

⁴³ Potrivit datelor oferite de întreprinderile monitorizate.

⁴⁴ Spre exemplu, potrivit CNA, în cadrul cauzelor penale pormite în 2018-2020 (9 luni) au fost vizați inclusiv doi directori din cadrul ÎS (în temeiul art.327 și art.332 Cod penal); doi administratori din cadrul ÎS „Gările și Stațiile Auto” și filiala acesteia (art.324 și 325 Cod penal); un director adjunct al filialei din cadrul ÎS „Gările și Stațiile Auto” (art.327 Cod penal). Procuratura Anticorupție n-a indicat funcțiile persoanelor vizate în dosarele pormite.

⁴⁵ <https://gov.md/sites/default/files/raport-guvern-100-zile.pdf>

⁴⁶ Desi a fost solicitată componența CA în aa. 2018-2019, IS ”Aeroportul Internațional Mărculești” a oferit date pentru aa. 2019-2020, iar SA ”Franzeluța” – potrivit situației la data de 01.01.2020.

⁴⁷ N-au oferit informații ÎS ”Calea Ferată Moldova”, ÎS ”Centrul de metrologie aplicată”, ÎS ”Direcția de Exploatare a Imobilului”.

Analiza informațiilor oferite de întreprinderi a permis *identificarea unor eventuale abateri de la prevederile legale ce țin de desemnarea/componența membrilor CA*.

- ✓ Astfel, deși Legea nr. 246/2017 stabilește interdicția de a ocupa funcția de membru al CA pentru contabilul-șef al întreprinderii⁴⁸, aceasta pare să nu fie respectată. Spre ex., potrivit datelor oferite de IS "Întreprinderea pentru Silvicultură Chișinău", membru al CA în 2018 a fost contabilul-șef al întreprinderii.⁴⁹ De asemenea, printr-un ordin al MADRM⁵⁰ în cadrul mai multor întreprinderi de stat din domeniul silviculturii în calitate de membri ai CA au fost desemnați contabilii șefi ai acestora.⁵¹ Posibil, entitățile în cauză n-au ajustat operativ actele administrative interne la prevederile legii sus-menționate.

Pe paginile web ale unor ÎS administrate de MADRM nu este plasată componența CA, ci ordinele privitoare la excluderea/înlocuirea anumitor membri ai CA, emise de minister.

- ✓ Deși potrivit legislației în CA, în mod obligator, trebuie să fie incluși reprezentanții MF, MEI (care vor constitui majoritatea), reprezentanții fondatorului și ai colectivului de muncă⁵², persistă "tradiția" numirii în CA a unui număr destul de mare de reprezentanți ai fondatorului. Chiar dacă legislația permite, în componența CA practic nu sunt desemnați specialiști în domeniul de activitate al întreprinderii, specialiști în economie și în drept. Spre exemplu, la ÎS "Ingecad" (fondator ARFC) în perioada 01.08.19 – 31.12.2019 în componența CA au fost doar reprezentanți ai fondatorului; la SA "Tracom" în 2018 – 7 din 11 membri ai CA au fost reprezentanți ai MEI, iar în 2019 – 4 din 6 membri ai CA au reprezentat fondatorul (APP).

*Analiza datelor de pe portalul e-Declarații al ANI arată că unii funcționari au "navigat", pe parcursul unui an în consiliile de administrare a până la 10 întreprinderi.⁵³ Chiar dacă aparent au fost respectate limitările de *exercitare concomitentă* a funcțiilor de membru în 3 consilii de administrare ale ÎS și 5 consilii ale SA⁵⁴, îndeplinirea prin cumul a funcțiilor de reprezentant al statului într-un număr destul de mare de CA ar putea spori manopera acestora și afecta exercitarea atribuțiilor la locul de muncă de bază. Certă este necesitatea căutării unui echilibru care să permită realizarea calitativă a activității acestora la locul de muncă de bază și controlul eficient asupra activității întreprinderilor în cadrul CA. În acest sens ar fi rațională reducerea numărului de CA în care poate participa concomitent una și aceeași persoană, precum și atragerea în componența consiliilor a specialiștilor în economie și în drept din domeniul de activitate al întreprinderilor.*

În procesul colectării datelor de pe portalul e-Declarații s-au constatat și eventuale erori la completarea DAIP de către membrii CA (reflectarea donațiilor din partea ÎS și SA⁵⁵; neindicarea denumirii întreprinderilor, membrii CA ai cărora sunt⁵⁶; diferențe valorice între remunerația declarată și datele prezentate de întreprinderile monitorizate).

Potrivit datelor oferite de întreprinderile monitorizate și celor găsite în spațiul public, valoarea însumată a remunerației membrilor CA a entităților monitorizate s-a cifrat la cca 8 mil. lei în 2018 și cca 11 mil. lei în 2019.⁵⁷ O sinteză a datelor privind remunerația administratorilor și membrilor CA ai unor întreprinderi,

⁴⁸ Articolul 8 (3) pct. c) din lege.

⁴⁹ Ordinul IS "Întreprinderea pentru silvicultură Chișinău" nr. 143-K din 10.11.2017.

⁵⁰ Ordinul MADRM nr. 226 din 15.09.17.

⁵¹ http://codrii.silvicultura.md/public/files/ord_226_din_15.09.17.pdf

⁵² Articolul 7(2)-(4) din Legea 146/1994 cu privire la întreprinderea de stat (versiune în vigoare din 23.12.2017 în baza modificărilor prin LP nr. 246 din 23.11.2017). Prevederile se vor abroga la încheierea procedurii de reorganizare a întreprinderilor de stat https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111931&lang=ro.

⁵³ Spre exemplu, în CA a 6 entități <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/455358/3>, în 8 CA (5 IS și 3 SA) <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/446616>, în 10 entități <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/436308/3>.

⁵⁴ Potrivit Legii cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală nr. 246/17 și HG pentru aprobarea Regulamentului cu privire la reprezentarea statului în societățile comerciale nr. 1053/2010, una și aceeași persoană poate fi concomitent membru a cel mult 3 CA ale întreprinderilor de stat și 5 CA ale societăților comerciale.

⁵⁵ <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/436308/3>

⁵⁶ <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/422723/3>, <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/422723/3>

⁵⁷ SA "Moldtelecom" și SA "Moldova gaz" n-au oferit careva date despre remunerația membrilor CA, însă luând în considerație datele din DAIP ale unor membri ai consiliilor acestor societăți, valoarea respectivă s-ar putea, cel puțin, dubla.

precum și a profitului obținut e prezentată în următorul tabel. Reținem că și în cazul întreprinderilor care înregistrează pierderi membrii CA continuă să fie remunerați.

Denumirea întreprinderii	Remunerația anuală a administratorului, inclusiv prime, sporuri, mii lei ⁵⁸		Remunerația anuală a membrilor CA, inclusiv recompense, mii lei		Profitul net/(pierdere netă), mii lei		Cheltuieli privind impozitul pe venit, mii lei	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
SA "Metalferos"	1039,6	858 ⁵⁹	1442	1568	46579	21728	6279	3121
ÎS "Moldatsa"	1012 ⁶⁰	1167 ⁶¹	NR	NR	2461	9727	1706	3109
ÎS "Franzeleuța"	556,3	NR ⁶²	NR	566,1	9387	6429	2982	2302
ÎS "Radiocomunicații"	596,2	755,8	412	387	5779	2565	706	635
ÎS "Calea Ferată Moldova"	252	298 ⁶³	180	158	73137	(26518)	-	-
SA "Termoelectrică"	554	634	NR	64	185419	199890	-	12074
SA "Barza Albă"	526	604	250	317	4948	4863	941	608
ÎS "Aeroportul Int. Chisinau"	717	1086	108	130	367	9797	-	231,5
ÎS "Aeroportul Mărculești"	NR	NR	70 ⁶⁴	125 ⁶⁵	(19888)	(21426)	-	-
ÎS Portul fluvial Ungheni	176	194	47	85	(1375)	(875)	-	-
ÎS Urbanproiect	248	259	177	120 ⁶⁶	43	(2798)	10	-

Rezultatele monitorizării arată că marimea remunerației membrilor CA rămâne un "supliment" important la salariul de bază al acestora, adesea depășindu-l considerabil.

Captură din DAIP: salariu de bază versus venitul din activitatea de membru al CA/reprezentant al statului, (mii lei)	
Salariu de bază	Venitul din activitatea de reprezentant al statului
78	219 ⁶⁷
126	216 ⁶⁸
155	384 ⁶⁹
182	262 ⁷⁰
192	284 ⁷¹
192	496 ⁷²
195	1324 ⁷³
274	188 ⁷⁴

Deși este firească intenția autorităților să creeze condiții pentru păstrarea cadrelor calificate în APC, inclusiv prin remunerarea acestora în calitate de membri ai CA, practicile netransparente, neargumentate de desemnare și remunerare a membrilor CA rămân mai degrabă o unealtă de fidelizare a persoanelor loiale/gratitudine față de persoanele afiliate și nu un instrument real de întărire a controlului asupra activității întreprinderilor.

⁵⁸ Sursa - informațiile oferite de întreprinderi, în lipsa lor – preluate din DAIP ale administratorilor depuse pe portalul e-Declarații al ANI.

⁵⁹ Valoarea însumată a remunerației a doi administratori, indicată de întreprindere (A. Timbrovski, G. Mirza).

⁶⁰ Informații preluate din DAIP depuse pe portalul e-Declarații al ANI.

⁶¹ Ibidem.

⁶² DAIP anuală a administratorului n-a fost găsită pe portalul e-Declarații.

⁶³ Valoarea însumată a remunerației a trei administratori, indicată de întreprindere (Iurie Topal – 207,8 mii lei, Ivan Draghi – 71,9 mii lei și Andrian Oancea – 18,2 mii lei).

⁶⁴ Potrivit datelor din situațiile financiare ale întreprinderii.

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Calculată în baza datelor din DAIP depuse de membrii CA.

⁶⁷ <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/436308/3>, 2019

⁶⁸ <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/446616/3>, 2019.

⁶⁹ <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/476196/3>, 2019

⁷⁰ <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/494528/3>, 2019

⁷¹ <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/338964/3>, 2018

⁷² <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/278574/3>, 2018.

⁷³ <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/357657/3>, 2018

⁷⁴ <https://public-pdf-declaratii.ani.md/pdf/get/254987/3>, 2019

De remarcat că funcționarii publici, participanți la sondajul TI-Moldova "Calitatea politicilor anticorupție și climatul de lucru în autoritățile publice centrale", au relatat despre lipsa de transparență în selectarea candidaților la funcția de membru a CA, precum și promovarea persoanelor în consilii pe principii de rudenie și afiliere politică⁷⁵: „Promovarea în calitate de reprezentant al ministerului în consiliile de administrare a ÎS și SA nu este transparentă. Se promovează doar șefii de direcții și persoanele favorite. Anterior se promovau doar pe linie de partid și favoriții. Schimbarea conducerii ministerului nu a atins acest subiect. Nu se știe conform căror criterii se selectează, cine selectează, cum și când. Consider factor de risc când o persoană este în 5 consilii de administrare sau de mult timp. Este necesară rotația și promovarea specialiștilor, dar nu soțiilor”; „De ce puneți în funcții oameni neintegri? De ce puneți în consiliile de administrare a întreprinderilor de stat oameni care nu sunt din domeniu?”.

Agencia Proprietății Publice care exercită funcțiile de fondator în majoritatea întreprinderilor monitorizate de TI-Moldova a fost rugată să ofere o serie de informații referitoare la CA, inclusiv:

- dacă la selectarea membrilor CA Agenția a luat în calcul capacitățile profesionale și experiența de lucru în domeniu a candidaților (inclusiv dacă există careva acte interne elaborate de APP în acest scop);
- ce informații utilizează Agenția pentru a supraveghea și aprecia activitatea CA, suplimentar la dările de seamă prezentate de consilii?
- eventuale abateri în activitatea membrilor CA identificate în timpul controalelor și auditurilor efectuate și măsurile întreprinse de Agenție;
- eventuale cazuri de demitere și revocare a membrilor CA în 2018-2020 și cauzele lor.

APP a oferit, de regulă, răspunsuri generale, evitând să facă referințe la procedurile interne pe care le aplică. Potrivit APP, *selectarea membrilor CA* se efectuează conform Legii nr. 246/2017, art. 7(4) din Legea nr. 146/1994⁷⁶, fiind luate în considerație propunerile MF, MEI, cât și ale colectivului de muncă. În cazul societăților comerciale, APP se conduce de prevederile Regulamentului cu privire la reprezentarea statului în societățile comerciale, aprobat prin HG nr. 1053/2010. Totodată, APP a relatat că, la etapa avizării repetate, este un proiect de HG pentru aprobarea Regulamentului privind modul de selectare și numire a membrilor CA și a comisiei de cenzori ale ÎS elaborat de MEI.⁷⁷

Privitor la *evaluarea capacităților profesionale și experiența de muncă în domeniu a candidaților la funcțiile de membri ai CA*, APP a remarcat că ia în considerare *inclusiv* rezultatele evaluării trimestriale și anuale a performanțelor profesionale ale angajaților. În ce privește *supravegherea și aprecierea activității CA*, APP le efectuează în baza dării de seamă a consiliului, precum și a analizei nivelului de atingere a indicatorilor de performanță ai întreprinderii, aprobați la începutul anului de către consiliu. Deși APP a menționat că toate CA din entitățile în care este fondator au prezentat dările de seamă, Agenția așa și n-a oferit la solicitare copii de pe asemenea documente/link-uri la care acestea ar putea fi vizualizate.

Potrivit APP în aa. 2018-2020, în rezultatul controalelor efectuate la entitățile monitorizate n-au fost raportate cazuri de identificare a prejudiciilor cauzate de membrii CA în care APP este fondator, iar demiterile membrilor CA au survenit în urma înaintării altor candidaturi pentru reprezentanții din partea MF, MEI și APC, precum și în cazurile de demisie a angajaților Agenției. Totuși, rezultatele auditurilor Curții de Conturi, controalelor Inspecției Financiare relevă numeroase probleme în activitatea întreprinderilor administrate de stat, cauzate inclusiv de nivelul scăzut al responsabilităților organelor de conducere, formalismul și ineficiența activității reprezentanților statului, consiliilor de administrare și comisiilor de cenzori (*a vedea paragraful 10 din prezentul raport*).

În acest context se recomandă reducerea numărului de CA în care poate participa concomitent una și aceeași persoană, precum și atragerea în componența consiliilor a specialiștilor în economie și în drept din domeniul de activitate al întreprinderilor. Este necesară asigurarea transparenței în selectarea candidaților

⁷⁵ Transparency International - Moldova: Sondaj al funcționarilor publici "Calitatea politicilor anticorupție și climatul de lucru în autoritățile publice centrale", 2019, <http://www.transparency.md/wp-content/uploads/2019/12/Raport-sondaj-APC-final.pdf>.

⁷⁶ Prevederile art. 7 (4) rămân în vigoare până la finisarea procedurii de reorganizare a întreprinderilor de stat.

⁷⁷ Proiectul n-a putut fi vizualizat (nu este atașat) <https://particip.gov.md/proiecte.php?l=ro&m=130&an=2020&luna=all&page=2>.

la membri ai CA și argumentarea deciziilor de desemnare a membrilor CA în ordinele autorităților publice. Ar fi binevenită plasarea pe paginile web ale ÎS și SA cu cotă de stat a dării de seamă privind exercitarea funcțiilor de către persoanele împuternicite să reprezinte interesele statului.⁷⁸

5. Comisia de cenzori

Potrivit legislației în vigoare, Comisia de cenzori este unul din organele de conducere a ÎS și SA abilitat de efectuarea controlului întreprinderilor.⁷⁹ Rapoartele de control ale comisiilor de cenzori ale ÎS urmează a fi prezentate administratorului și CA. În cazul SA, rapoartele de control ale comisiei de cenzori se remit consiliului societății, iar raportul de activitate se prezintă adunării generale a acționarilor.

Fiind solicitate să informeze despre existența și componența Comisiei de cenzori în 2018-2019, doar două întreprinderi de stat din cele monitorizate au relatat despre existența comisiilor (ÎS "Direcția de Exploatare a Imobilului" – "în prezent se desemnează membrii acestei comisii", ÎS "Servicii Pază" – "în baza noului statut au fost desemnați membrii acestei comisii"), 2/3 din întreprinderi au remarcat că n-au o asemenea comisie⁸⁰, iar cca 28% n-au răspuns la întrebare. Astfel, procesul de creare a comisiilor de cenzori în ÎS întârzie, regulamentele Comisiei de cenzori n-au fost elaborate și adoptate în termenele prevăzute de HG 484 din 18.12.2019 pentru aprobarea unor acte normative privind punerea în aplicare a Legii nr.246/2017.⁸¹

În schimb, toate SA monitorizate au informat despre existența unei atare comisii, indicând membrii comisiei sau link-urile de pe pagina web unde este inserată componența acesteia. Totuși, remunerația membrilor comisiei au indicat-o doar jumătate din SA. Unele SA au oferit extrase din rezultatele controalelor efectuate de comisia de cenzori, menționând despre înlăturarea abaterilor constatate.

SA "RED Nord": în 2018 și 2019 comisiile de cenzori au efectuat controlul activității întreprinderii, obiectivul fiind verificarea rezultatelor economico-financiare, a patrimoniului, investițiilor capitale, creanțelor, obligațiunilor, în vederea aprecierii situației financiare și performanțelor Societății. Printre abaterile depistate: majorarea neargumentată a salariului ex.directorului V.Grumeza; neînregistrarea creanțelor și veniturilor aferente devierilor tarifare ce urmează a fi recuperate în 2019-2021; neînregistrarea în contabilitate a proprietății publice (terenurile primite în gestiune economică); neînregistrarea creanțelor față de persoanele juridice și fizice, pentru care sînt intentate procese în judecată.

Potrivit Societății, toate obiecțiile sesizate de comisia de cenzori au fost înlăturate, dar privitor la constatările majorării neargumentate a salariului ex.directorului V.Grumeza a fost pornit o anchetă de serviciu în cadrul căreia, a fost dispusă o sesizare în adresa ANI Nr.SAI08/944 din 14.08.2020 și este în așteptarea răspunsului din partea instituției respective.

6. Personalul întreprinderilor, încadrarea în serviciu

Toate entitățile monitorizate au oferit, la solicitare, numărul angajaților și, cu mici excepții, – salariul mediu lunar pe întreprindere.⁸² Totodată, fiind rugate să informeze despre organizarea concursurilor pentru ocuparea funcțiilor vacante, circa 85% din entitățile monitorizate au relatat că n-au organizat concursuri (nu sunt autorități publice, actele de constituire și regulamentele interne nu prevăd obligativitatea angajării salariaților

⁷⁸ Conform formularului prevăzut în HG 568/2008 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=103501&lang=ro#.

⁷⁹ În componența comisiei de cenzori a ÎS pot fi incluși reprezentanți ai fondatorului, ai AAPC, precum și ai colectivului de muncă. Comisia exercită semestrial controlul întreprinderii, dar poate efectua și controale inopinate. Componența Comisiei trebuie să includă cel puțin 3 membri, care vor fi desemnați pe un termen de până la 2 ani. Potrivit HG 484/2019, Comisia de cenzori trebuie să asigure controlul activității economico-financiare a întreprinderii, inclusiv: aprecierea plenitudinii și autenticității datelor reflectate în documentele primare, registrele contabile și situațiile financiare; controlul respectării actelor normative; verificarea corectitudinii efectuării procedurilor de achiziții. Potrivit Legii 1134/97, Comisia de cenzori a SA exercită controlul activității economico-financiare a societății și se subordonează numai adunării generale a acționarilor. Numărul membrilor comisiei de cenzori în SA- entitate de interes public va fi de cel puțin 3 persoane. Atribuțiile, componența numerică, modul de formare și de funcționare a comisiei se stabilesc de Legea 1134/97, de statutul societății și de regulamentul comisiei de cenzori.

⁸⁰ ÎS "Centul de Stat pentru Atestarea și Omologarea produselor de Uz Fitosanitar și a fertilizanților" (MADRM) a remarcat că statutul nu prevede Comisia de cenzori, chiar dacă legislația în vigoare prevede necesitatea creării acestei comisii.

⁸¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118535&lang=ro

⁸² Informațiile n-au fost oferite de ÎS "Urbanproiect", ÎS "Aeroportul Internațional Mărculești", SA "Energocom".

prin concurs), respectiv 15% – că au organizat concursuri (inclusiv ÎS ”Poșta Moldovei”⁸³, ÎS ”Mecagro”, ÎS ”Moldatsa”, SA ”Moldtelecom”, SA ”Termoelectrica”⁸⁴).

O parte din întreprinderile la care au fost organizate concursuri pentru funcția de administrator în 2018-2019 au informat despre aceasta (inclusiv SA ”Tracom”, SA ”Metalferos”, SA ”RED Nord”, ÎS ”Direcția pentru Exploatarea Imobilului”, ÎS ”Nodul Hidroenergetic Costești”, ÎS ”Mileștii Mici”). Spre exemplu, pe pagina web a ÎS ”Mileștii Mici” au fost publicate anunțurile privind desfășurarea concursului la funcția de administrator al întreprinderii (inclusiv numărul candidaților admisi la concurs (22 persoane), candidații admiși la proba de interviu și CV-urile acestora, precum și câștigătorul concursului).⁸⁵

În ce privește publicarea anunțurilor privind funcțiile vacante, 1/3 din entitățile monitorizate susțin că le plasează pe pagina web a întreprinderii și sursele media. *Ar fi rațională publicarea anunțurilor și pe platformele electronice specializate de căutare a locurilor de muncă.*

7. Achiziții de bunuri, lucrări, servicii

Legislația în vigoare include o serie de cerințe privind transparența achizițiilor întreprinderilor. Astfel, Legea 246/2017 stipulează că CA ale ÎS trebuie să asigure transparența procedurilor de achiziție și să aprobe regulamentul respectiv.⁸⁶ La rândul său, administratorul trebuie să publice planul de achiziții, să realizeze procedurile de achiziții și să asigure respectarea principiului transparenței procedurilor de achiziții.⁸⁷ HG nr. 351/2020 pentru aprobarea Regulamentului privind achiziționarea bunurilor, lucrărilor și serviciilor la întreprinderea de stat⁸⁸, detaliază unele aspecte ce țin de transparența achizițiilor. Astfel, după publicarea planului de achiziții pe pagina-web a ÎS și a fondatorului, urmează a fi publicat și anunțul de intenție pentru contractele de achiziții. De asemenea, reieșind din obligațiile și atribuțiile grupului de lucru pentru achiziții (GL), trebuie publicate anunțurile de organizare a achizițiilor, documentația de atribuire, rezultatele procedurilor de atribuire, precum și informațiile despre executarea contractelor. Pentru a spori transparența și eficientiza achizițiile întreprinderile sunt în drept să utilizeze SIA „Registrul de stat al achizițiilor publice (Mtender)”.

Fiind solicitate să informeze dacă au elaborat și publicat în 2018-2019 planuri de achiziții, au creat GL, au publicat rezultatele atribuirii contractelor, au monitorizat contractele și publicat date despre realizarea acestora, întreprinderile monitorizate au relatat următoarele.

Elaborarea și publicarea planurilor anuale de achiziții. Circa 2/3 din întreprinderi au informat că au elaborat planuri de achiziții⁸⁹; 18% – că n-au elaborat atare planuri (ÎS ”Aselteh”, ÎS ”Mileștii Mici”, ÎS ”Aeroportul Internațional Chișinău”, SA ”Tracom”, SA ”Metalferos”, I.S. ”Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de uz Fitosanitar și a Fertilizantilor”, ÎS ”Cartuș”⁹⁰, printre motivele invocate fiind procurarea, de regulă, a bunurilor și serviciilor de valoare mică, care nu necesită întocmirea planurilor de achiziții); 16% din entități n-au răspuns la întrebare (inclusiv ÎS ”Urbanproiect”, ÎS ”Aeroportul Internațional Mărculești”, ÎS ”Tipografia Centrală”, ÎS ”Nodul Hidroenergetic Costești”, ÎS ”Nisporeni – Silva”, SA ”Moldovagaz”). Este de remarcat că doar 60% din întreprinderile care susțin că au elaborat planuri le-au și publicat pe paginile sale web.

⁸³ IS Posta Moldovei, în cadrul căreia activează peste 5 mii de angajați, a organizat în 2018-2019 nouă concursuri de ocupare a posturilor vacante, încadrarea fiind efectuată în baza politicii de recrutare și selecție a personalului.

⁸⁴ Întreprinderea a oferit un răspuns mai ingenios, - procesul de încadrare se efectuează conform art.56-57 din Codul Muncii (articolele respective prevăd, în special că Contractul individual de muncă se încheie în baza negocierilor dintre salariat și angajator și că încheierea contractului individual de muncă poate fi precedată de circumstanțe specifice (susținerea unui concurs, alegerea în funcție etc.).

⁸⁵ <https://milestii-mici.md/ro/blog-info.html?start=15>, anunțurile din 23.08.19, 28.08.19, 06.09.19.

⁸⁶ Articolul 8 alin. (7) pct. r) din Legea 246/2017.

⁸⁷ Articolul 9 alin. (1) pct. p), q) din Legea 246/2017.

⁸⁸ Hotărârea de Guvern a intrat în vigoare în iunie 2020, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122110&lang=ro

⁸⁹ SA ”Franzețuța”, ÎS ”Radiocomunicații” au relatat că planurile de achiziții sunt parte a planurilor de afaceri ale întreprinderilor.

⁹⁰ ÎS ”Cartuș” a fost reorganizată în societate pe acțiuni în a. 2020.

70% din întreprinderile monitorizate au relatat că au publicat anunțuri de achiziții/invitații de participare la proceduri de achiziții, indicând link-urile de pe paginile lor web sau oferind copii de pe anunțurile publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Crearea Grupurilor de lucru (GL) pentru achiziții, componența acestora. Circa 2/3 din întreprinderile monitorizate au informat despre crearea GL pentru achiziții, 1/3 n-au răspuns la întrebare. Doar ¼ din entitățile care susțin că au creat GL au oferit date despre componența acestora și ordinele respective ale conducerii (ÎS "Poșta Moldovei", ÎS "Radiocomunicații", ÎS "Mileștii Mici", ÎS "Portul fluvial Ungheni", SA "RED Nord", SA "Termoelectrica"). Informațiile respective nu sunt plasate pe paginile web ale întreprinderilor.

Publicarea rezultatelor atribuirii contractelor de achiziții. Doar fiecare a 5-a întreprindere monitorizată susține că publică rezultatele procedurilor de atribuire a contractelor (inclusiv ÎS "Moldatsa", ÎS "Poșta Moldovei", ÎS "Fabrica de Sticlă", ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor", ÎS "Direcția Exploatare a Imobilului", ÎS "Întreprinderea pentru Silvicultură Chișinău", SA "Termoelectrica", SA "RED Nord"); 1/3 – că nu le publică, iar circa 47% – n-au răspuns la această întrebare.

Circa jumătate din entitățile monitorizate susțin că *monitorizează contractele de achiziții*, celelalte au evitat să răspundă la întrebare. În ce privește *publicarea datelor despre executarea contractelor*, doar o singură întreprindere (ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor") a relatat despre aceasta, cca 1/3 au remarcat că nu publică asemenea informații, celelalte cca ½ – n-au răspuns la întrebare.

În acest context Consiliile de administrare ale ÎS trebuie să atragă atenția conducerii întreprinderilor și grupurilor de lucru pentru achiziții asupra necesității respectării prevederilor legale ce țin de publicarea planurilor de achiziții, anunțurilor de intenție, asigurarea monitorizării contractelor de achiziții și a publicării informațiilor despre executarea acestora. În acest scop ar putea fi dezvoltate subrubrici destinate achizițiilor pe paginile web ale întreprinderilor, pe ele, de rând cu alte informații, fiind incluse și ordinele de creare a grupurilor de lucru pentru achiziții, precum și componența acestora.

8. Veniturile și cheltuielile întreprinderilor

Fiind solicitate să ofere informații despre veniturile și cheltuielile în aa. 2018-2019, majoritatea entităților monitorizate au prezentat copii de pe devizele de cheltuieli sau au făcut referințe la link-urile de pe paginile web unde au fost inserate aceste informații. Deși ÎS "Cartuș" și ÎS "Nodul Hidroenergetic Costești" au remarcat că au anexat informațiile la răspunsurile către TI-Moldova, întreprinderile fie au uitat să le anexeze, fie au evitat să le expedieze. SA "Energocom" a relatat că "devizele de venituri și cheltuieli sunt aprobate prin hotărârea Consiliului societății, din care motiv prezentarea acestora urmează a fi coordonată cu Consiliul".

9. Conflictul de interese

Întreprinderile monitorizate au fost solicitate să răspundă dacă în aa. 2018 – 2020 au fost careva situații de conflicte de interese (CI), de ex., la luarea deciziilor de încadrare în serviciu, achiziționarea bunurilor, serviciilor, lucrărilor; darea în chirie/instrăinare a activelor ș.a. În caz că asemenea situații au fost, entitățile au fost rugate să descrie succint în ce a constat conflictul și cum a fost soluționat.

Marea majoritate a întreprinderilor monitorizate (83%) au remarcat că în perioada vizată n-au avut loc CI ("n-au fost înregistrate", "identificate", "admise"), 10% din întreprinderi n-au răspuns la întrebare și doar două întreprinderi (7%) au remarcat că atare situații au avut loc, fiind soluționate (ÎS "RED Nord") sau "coordonaate cu ANI" (ÎS "Tipografia Centrală").

Este de remarcat că din răspunsurile unor întreprinderi am putea conchide că prevederile legale în materie de CI nu sunt cunoscute suficient. Spre ex., administratorul unei întreprinderi de stat a argumentat refuzul de a oferi datele despre remunerația predecesorului său prin existența unui CI generat de relațiile de colegialitate/prietenie între aceștia. Reprezentanții altei întreprinderi au remarcat că activitatea acesteia a fost

în ”strictă conformitate cu Codul de conduită, unul din principiile căruia ține de evitarea conflictelor de interese, respectiv conflicte de interese de încadrare în serviciu, achiziții de bunuri și servicii n-au avut loc”.⁹¹

Si exemplele de CI inserate în codurile de conduită ale unor ÎS ar confirma cunoașterea insuficientă a cadrului legal din domeniu (”un angajat acceptă cadouri frecvente din partea furnizorilor sau contractanților ÎS ”DSCD”, ”un angajat deține un interes financiar într-o companie care este analizată pentru a fi selectată drept prestator de servicii sau furnizori de bunuri pentru ÎS ”DSCD”).⁹²

Fiind rugată să informeze despre eventuale controale ale respectării legislației ce ține de conflicte de interese, incompatibilități și restricții la întreprinderile monitorizate, Autoritatea Națională de Integritate (ANI) a relatat că n-a efectuat atare proceduri în 2018-2020. În 2021, inspectorii de integritate au constatat încălcarea regimului conflictului de interese de către un fost administrator al ÎS ”Poșta Moldovei” care și-a angajat nepotul la întreprinderea pe care o conducea, a luat decizii privind includerea acestuia în Grupul de lucru pentru achiziții, oferirea premiilor și adaosurilor la salariul acestuia.⁹³

Deși marea parte a întreprinderilor monitorizate au informat despre lipsa situațiilor de CI, din rezultatele controalelor și auditurilor efectuate am putea deduce că asemenea situații au avut loc, ele nefiind raportate și soluționate. Iata unele eventuale situații de CI, preluate din rapoartele de audit/ale inspectărilor financiare, precum și din datele oferite de întreprinderi/plasate pe paginile lor web:

- luarea de către administratorul interimar al ÎS ”Portul Fluvial Ungheni” a deciziei de premiere a personalului, inclusiv pe sine însuși⁹⁴;
- participarea unui membru al comitetului tehnic din cadrul MDRC (fondator al ÎS) la examinarea și aprobarea propriului document elaborat în calitate de expert subcontractat de ÎS ”Urbanproiect”⁹⁵;
- activitatea contabilului șef al ÎS ”Întreprinderea pentru silviclatură Chișinău” în cadrul Consiliului de administrație a întreprinderii.⁹⁶

Totodată, este de remarcat că la unele întreprinderi (spre ex., SA ”RED Nord”) au fost întreprinse măsuri pentru a preveni și soluționa CI:

- ✓ în 2018, în Raportul Comisiei de cenzori privind controlul activității economico-financiare s-a constatat că, în cadrul Societății „activează multe persoane care se află în relații de rudenie, astfel, formându-se situații de conflicte de interese”. Pentru a soluționa problema, Societatea s-a adresat la ANI cu solicitarea de a clarifica prevederile Legii integrității nr.82/2017 și Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr.133/2016. În urma explicațiilor ANI, întreprinderea a emis ordinul „Cu privire la respectarea regimului juridic al restricțiilor în ierarhie în cadrul S.A. „RED-Nord” prin care serviciul personal a întocmit lista salariiștilor care se aflau în raporturi ierarhice nemijlocite cu rudele directe sau prin afinitate și a informat persoanele respective despre necesitatea încetării raporturilor ierarhice între aceste persoane;
- ✓ în 2020, directorul întreprinderii s-a adresat la CA și APP (fondator) prin care a informat despre un potențial CI în legătură cu activitatea în cadrul întreprinderii a fratelui acestuia, în calitate de dispecer. Subiectul a fost discutat la ședința CA, solicitată opinia ANI, iar ulterior CA a delegat împuternicirile directorului de a semna toate actele referitoare la ruda sa către directorul tehnic al întreprinderii.

În acest context este necesară familiarizarea factorilor de decizie a ÎS, SA cu capital de stat, precum și a membrilor CA ale acestora cu prevederile legale în materie de conflicte de interese, restricții, incompatibilități.

⁹¹ Răspuns al ÎS ”Incercom”. Eventual, nu se cunosc clauzele referitoare la conflictul de interese din Legea nr. 133/2016.

⁹² Anexa 3 ”Exemple de situații de conflicte de interese” la Codul de conduită a ÎS ”Direcția Servicii pentru Corpul diplomatic” http://dscd.md/wp-content/uploads/2019/06/Cod_conduita.pdf

⁹³ <https://www.ziarulnational.md/un-sef-de-institutie-publica-din-r-moldova-si-a-angajat-nepotul-si-i-a-platit-ani-la-rand-adaosuri-grase-la-salarii-din-bani-publici-fostul-sef-de-la-posta-moldovei-cu-casa-la-madrid-de-negasit/>

⁹⁴ Preluat din Raportul Inspecției financiare, 2018, <http://portungheni.md/wp-content/uploads/2020/11/Raportul-inspectiei-financiare-2018.pdf>

⁹⁵ Preluat din Raportul de audit intern al întreprinderii efectuat de MDRC, secția audit intern, 2017 (informație oferită TI-Moldova de către ÎS).

⁹⁶ Potrivit datelor oferite de întreprindere (componența CA și ordinul 143-K din 10.11.2017 al ÎS).

10. Rezultatele auditurilor/controalelor efectuate la întreprinderi

Întreprinderile monitorizate au fost solicitate să informeze dacă în aa. 2018 – 2020 au fost auditate de Curtea de Conturi/controlate de Inspekția Financiară, alte organe de control și dacă au publicat rezultatele controalelor/auditurilor. De asemenea, dacă în timpul controalelor/auditurilor au fost identificate eventuale abateri, entitățile au fost somate să relateze despre măsurile luate pentru a remedia situația.

Controale/inspekții ale Inspekției Financiare (IF). Circa 2/3 din întreprinderile monitorizate au informat că au fost controlate de IF în perioada vizată, dintre ele un sfert au relatat că au plasat rezultatele controalelor pe pagina web a întreprinderii (ÎS "Direkția Servicii pentru Corpul Diplomatic, ÎS "Nodul Hidrologic Costești", ÎS "Metrologie Aplicată", ÎS "Direkția Exploatare a Imobilelor", ÎS "Portul Fluvial Ungheni", ÎS "Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de uz Fitosanitar și a Fertilizantilor"), 40% – au indicat că n-au publicat rezultatele controalelor, 1/3 – n-au răspuns la întrebare.

Doar o singură întreprindere (ÎS "Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de uz Fitosanitar și a Fertilizantilor") a informat despre întocmirea unui plan de acțiuni pentru remedierea neajunsurilor și implementarea recomandărilor din prescripția Inspekției Financiare.

Rezultatele inspekțiilor financiare publicate pe paginile web ale întreprinderilor monitorizate și/sau oferite TI-Moldova relevă o serie de probleme în activitatea lor, inclusiv în gestionarea patrimoniului, efectuarea cheltuielilor, plenitudinea reflectării veniturilor:

- ÎS "Urbanproiect" – "Urmare a încălcării prevederilor actelor normative, au fost suportate cheltuieli neîntemeiate în sună de 607,5 mii lei, cheltuieli neregulamentare de 391 mii lei și venituri ratate de 1987 mii lei. Astfel, cu derogare de la art. 23 (1) din Legea salarizării 847/2002 și pct. 5, 9 din HG cu privire la salarizarea angajaților din unitățile cu autonomie financiară nr. 743/2002, în lipsa aprobării Fondatorului, administratorului i-au fost atribuite neîntemeiat remunerații suplimentare pentru lucrări de proiectare sau participare la proiecte în sumă de 147,3 mii lei". ... "Contrar art. 23, alin (2) și (3) și pct. 5 din HG 743/2002, cu depășirea mărimii încincite a salariului mediu lunar pe entitatea condusă, în 2015 și 2017 administratorului i-au fost calculate neîntemeiat plăți salariale de 46,2 mii lei". ... "Contrar art. 24 din Legea 847/2002, membrilor Consiliului de administrație în 2015-2016 le-au fost calculate neîntemeiat remunerații sub formă de premii în mărime de 48 mii lei". ... "În 2015-2018, fără aprobarea Consiliului de administrare, au fost suportate neregulamentar cheltuieli legate de ajutorarea Comitetului Sindical în mărime de 379,2 mii lei"⁹⁷;
- ÎS "Direkția Servicii pentru Corpul Diplomatic" – "Întreprinderea a suportat cheltuieli neîntemeiate în sumă de 109,8 mii lei și cheltuieli neregulamentare de 305,6 mii lei. Astfel, contrar pct.13² din HG nr.743/2002, în perioada 01.01.2015 - 01.07.2018 administratorului i-au fost calculate neîntemeiat plăți care nu se raportează la salarizare, în mărime totală de 59,1 mii lei". ... "Contrar art.24 din Legea nr.847 din 14.02.2002, în 2015 - 2017, membrilor CA le-au fost calculate prime de sărbători în valoare de 27,0 mii lei"... "cu derogare de la art.7 alin (12) din Legea 146/1994 și art.8 alin (11) din Legea 246/2017 care stipulează că ședințele Consiliului de administrație se convoacă nu mai rar decât o dată pe trimestru, **Consiliul nu s-a întrunit în ședințe** în trim. III al a. 2015, trim. II al a. 2016, trim. III al a. 2017 și trim. I al a.2018. Neajunsurile denotă deficiențe ale sistemului de management financiar adecvat, datorate lipsei procedurilor de control ...".⁹⁸
- IS Portul Fluvial Ungheni – "S-a constatat că activele nete la data de 21.12.19, reflectate în situațiile financiare pentru a.2019 sunt mult mai mici decât valoarea capitalului social înregistrat (cu 11,7 mil. lei), situația dată fiind prezentă la întreprindere de mai mult de 3 ani... Astfel CA nu a examinat chestiunea privind necesitatea modificării capitalului social și n-a informat fondatorul despre necesitatea modificării acestuia, prin ce s-au încălcat prevederile art.8 (7) lit. m) din Legea nr. 246/2017"⁹⁹.

⁹⁷ Prescripția Inspekției Financiare cu privire la rezultatele inspekției financiare tematice la ÎS "Urbanproiect" nr.27-06-10/1124 din 14.11.18.

⁹⁸ Prescripția Inspekției Financiare cu privire la rezultatele inspekției financiare tematice la ÎS "Direkția Servicii pentru Corpul Diplomatic" nr. 27-06-10/1034 din 22.10.2018 http://dscd.md/wp-content/uploads/2019/06/Prescriptie_IF.pdf

⁹⁹ Raportul Inspekției Financiare din 07.10.20 la IS Portul Fluvial Ungheni <http://portungheni.md/wp-content/uploads/2020/11/Raportul-inspectiei-financiare-2020.pdf>

TI-Moldova s-a adresat cu o solicitare de informații la Inspekția Financiară pentru a afla câte inspectări la ÎS și SA cu capital de stat a efectuat entitatea în 2018-2020, care au fost abaterile tipice și valoarea estimată a acestora, ce sancțiuni a aplicat IF, precum și câte materiale a remis organelor de drept și ANI.

Potrivit IF, în perioada vizată, au fost inspectate 188 ÎS și 72 SA în capitalul social al cărora statul deține o cotă de cel puțin 25%.¹⁰⁰ Valoarea totală a cheltuielilor neregulamentare estimată de IF în perioada vizată a constituit 109,6 mil. lei, a cheltuielilor nelegitime – 34,6 mil. lei, a prejudiciilor – 16,9 mil. lei, acestea fiind constatate, cu precădere, la întreprinderile de stat.¹⁰¹ Organelor de drept le-au fost expediate 41 materiale ale IF, inclusiv 31 privitor la activitatea ÎS și 10 – SA.

Rezultatele controalelor Inspekției Financiare la întreprinderile de stat și societățile pe acțiuni cu cotă de stat
(mii lei)

Indicatori	2018		2019		2020 (9 luni)		Total 2018 - 2020 (9 luni)
	ÎS	SA	ÎS	SA	ÎS	SA	
Numărul de inspectări	95	28	68	31	25	13	260
Prejudicii	735	609.9	11594.4	587.7	2961.4	429.2	16917.6
Lipsuri bunuri materiale	2817.8	-	1246	-	9.7	1.1	4074.6
Cheltuieli nelegitime	2119	2550.6	22762.2	89.7	7022.3	71.1	34614.9
Cheltuieli neregulamentare	27857.1	1640.3	69769	4029.3	5430.9	846.2	109572.8
Venituri ratate	7491.5	873.1	536.1	61	529.3	258259.7	267750.7
Calculate defalcări /dividende la buget	1363.3	807.5	4108.1	127.9	5755	158.1	12319.9
Calculate sancțiuni economice	-	-	866.8	164.9	-	-	1031.7
Încasate defalcări/dividende și sancțiuni economice	523.8	807.5	3740.6	251.6	5125	8.7	10457.2
Materiale remise organelor de drept (un.)	9	4	9	3	13	3	41
Suma încălcărilor remisă org. de drept	6965.3	3736.5	72647	2889.1	11380	258714.4	356332.3
Materiale remise ANI (un.)	-	-	3	-	-	-	3
Procese verbale contravenționale întocmite (un.)	26	8	36	9	6	-	85
Sancțiuni contravenționale aplicate	35.8	30	32.2	11	7.8	-	116.8

Inspekția Financiară a remarcat printre abaterile frecvente admise de factorii de decizie ai ÎS și SA:

- atribuirea unor cheltuieli și consumuri la cheltuieli ordinare, care nu țin de activitatea de antreprenoriat, duc la micșorarea profitului și diminuarea defalcărilor/dividendelor în buget;
- achitarea neregulamentară și neîntemeiată a salariilor factorilor de conducere și unor angajați ai întreprinderilor (pentru cumularea de funcții vacante, în orele de program, acordarea premiilor în lipsa aprobării fondatorului) cu derogare de la Legea salarizării nr. 847/2002 și HG cu privire la

¹⁰⁰ Conform art. 78 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014 IF efectuează inspectări la ÎS și SA în al căror capital social statul deține o cotă-parte de cel puțin 25%. În cadrul inspectărilor IF verifică activitatea economico-financiară a entităților, inclusiv respectarea de către factorii de decizie a prevederilor cadrului normativ privind utilizarea eficientă a mijloacelor financiare, gestionarea și asigurarea integrității patrimoniului public, raportarea datoriei sectorului public, calcularea profitului net, precum și a dividendelor/defalcărilor la buget din profitului net al acestora.

¹⁰¹ Potrivit extrasului din *Normele metodologice privind organizarea și desfășurarea activității de inspectare financiară* oferit de IF (notă* - pe pagina web a IF Normele metodologice nu sunt plasate), **la prejudicii** se referă, spre ex., sumele necalculate și neîncasate de la realizarea, darea în arendă, chirie, locațiune a patrimoniului public, precum și în rezultatul prestării serviciilor la prețuri/tarife diminuate în raport cu cele stabilite de actele normative; mijloacele financiare utilizate pentru achiziționarea mărfurilor, lucrărilor și serviciilor la prețuri majorate în raport cu cele stipulate în contractele încheiate. La **cheltuieli nelegitime** se referă inclusiv: sumele calculate sau supraplata, cu încălcarea actelor normative, a salariilor de bază și prin cumul, primelor, inclusiv acordate pe motive nestipulate de legislație sau în mărimile mai mare decât cele prevăzute de legislație, a ajutoarelor materiale, indemnizației de concediu și altor indemnizații calculate din fondul de retribuire a muncii; salariul calculat și achitat pentru lucru neîndeplinit sau pentru zilele efectiv nelucrate ș.a.

salarizarea angajaților din unitățile cu autonomie financiară nr.743/2002;

- acordarea premiilor și ajutoarelor materiale membrilor CA din fondul de salarizare, cu derogare de la art. 24 alin. (1) din Legea salarizării nr. 847/2002;
- neefectuarea inventarierii datoriilor și creanțelor, sau efectuarea ei parțială, neasigurând confirmarea veridicității datelor contabile și rapoartelor financiare;
- lipsa transparenței la efectuarea achizițiilor, nefiind asigurată competitivitatea în scopul selectării celui mai avantajos ofertant, lipsa regulamentelor interne privind modalitatea de desfășurare a achizițiilor de bunuri materiale și servicii;
- reflectarea la cheltuieli a mijloacelor financiare în lipsa documentelor justificative;
- ratarea veniturilor în urma neîncheierii contractelor pentru darea în arenda/locățune a patrimoniului public sau încheierii contractelor la prețuri diminuate comparativ cu cel minim stabilit.

Potrivit IF, neajunsurile constatate denotă deficiențe în sistemul de management financiar datorate lipsei unor proceduri de control care ar asigura eficacitatea și eficiența operațiunilor, conformitatea cu legislația, siguranța și optimizarea activelor și pasivelor.

Este de remarcat că pe pagina web a IF nu sunt plasate rezultatele inspectărilor efectuate sau, cel puțin, a extraselor din ele, eventual din cauza insuficienței resurselor de personal. De asemenea, deși a fost solicitată, IF n-a oferit informații despre denumirea entităților în cadrul cărora au fost identificate abateri importante, eventual din temerea că informațiile ar putea prejudicia ancheta. În același timp, CNA și Procuratura Anticorupție au oferit date privind cauzele penale pornite în privința factorilor de decizie a întreprinderilor, specificând denumirea acestora (*a vedea paragraful 11*).

Audituri ale situațiilor financiare efectuate de companiile de audit. Potrivit Legii 246/2017, începând cu aprilie 2020 toate ÎS trebuie să efectueze în mod obligator auditul situațiilor financiare¹⁰², pentru perioadele anterioare auditul urma să fie efectuat doar de întreprinderile care întruneau anumite criterii privind valoarea activelor, volumul vânzărilor, numărul de personal.¹⁰³ În ce privește societățile pe acțiuni, conform Legii 1134/97, auditul obligatoriu al situațiilor financiare anuale trebuie să fie efectuat la societățile în care cota statului depășește 50% din capitalul social.

Find întrebate dacă la întreprindere a fost efectuat auditul situațiilor financiare în 2018 și 2019, cca jumătate din entitățile monitorizate au confirmat efectuarea auditurilor, 14% – au relatat că audituri n-au fost efectuate (motive: întreprinderi mici/nu cad sub incidența legii), iar 36% – n-au răspuns la întrebare. Deși pe paginile web a cca 60% din întreprinderile monitorizate au fost plasate rapoarte de audit, acestea de regulă nu sunt în variantă completă, ci doar sinteze/extrase din raport.

Lecturarea unor rapoarte de audit ale situațiilor financiare scoate în evidență abateri serioase în activitatea întreprinderilor, cum ar fi următoarele:

- ✓ *Extras din raportul de audit al ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor" pentru a. 2017, realizat de compania Grant Thornton Audit SRL: "La data de 31 decembrie 2017 în mijloace fixe sunt incluse drumuri cu o valoare de bilanț de 6105532 mii lei, pentru care Societatea nu deține titlu de proprietate. Nu am obținut probe de audit suficiente și adecvate și nu a fost posibilă efectuarea procedurilor alternative de audit pentru a ne asigura cu privire la acuratețea, exhaustivitatea și drepturile de proprietate ale acestor active..."*¹⁰⁴;
- ✓ *Extras din raportul de audit al ÎS "Combinatul de Vinuri "Mileștii Mici" pentru a. 2019 realizat de compania "FIRST AUDIT INTERNATIONAL": "Entitatea înregistrează în bilanțul contabil terenuri în valoare totală 6955766 lei, pentru care n-au fost prezentate documente justificative aferente"..."* Entitatea înregistrează în evidența contabilă 49 unități de terenuri cu numere cadastrale diferite, cu o suprafață totală de 601,8732 ha. Concomitent, informația prezentată de către Serviciul cadastral teritorial Ialoveni ... relevă înregistrarea a doar 2 unități de terenuri cu numere

¹⁰² Art. 11 din Legea 246/2017, modificat prin Legea 19 din 20.02.20.

¹⁰³ Spre exemplu, situațiile financiare pentru 2018 trebuiau auditate la ÎS care depășeau limitele a două dintre criteriile: totalul activelor – 63,6 mil. lei; veniturile din vânzări – 127,2 mil. lei; numărul mediu al salariaților în perioada de gestiune – 50.

¹⁰⁴ Informația a fost preluată din Raportul de audit al întreprinderii plasat pe pagina web a APP <file:///D:/User/Downloads/2017 - i.s. administratia de stat a drumurilor.pdf>, nefiind plasat pe pagina web a întreprinderii.

de serie cadastrale diferite, la o suprafață totală de 628,7470 hectare, astfel încât constatăm o diferență atât la numărul de unități (47 unități), cât și la suprafață (26,8738 hectare). În context, Entitatea nu deține informații clare, precum și documente complete ale instituțiilor abilitate care certifică înregistrarea acestor terenuri, astfel încât există un risc cu privire la asigurarea capacității Entității de a revendica dreptul de proprietate asupra acestora”.¹⁰⁵

Audituri ale Curții de Conturi. În 2017-2020 Curtea de Conturi (Curtea) a efectuat o serie de audituri referitoare la activitatea întreprinderilor de stat (audituri ale conformității, performanței și situațiilor financiare), precum și a auditat conformitatea realizării parteneriatelor publice-private și a procesului de vânzare-cumpărare a acțiunilor statului deținute în societăți comerciale.¹⁰⁶ În cadrul auditurilor Curtea a identificat multiple iregularități/deficiențe la ținerea evidenței contabile, gestionarea și evidența patrimoniului public; planificarea și realizarea achizițiilor; darea în locațiune a spațiilor; aplicarea tarifelor ș.a.

Potrivit Curții, situația a fost cauzată, în special, de managementul necorespunzător al întreprinderilor și nivelul scăzut al responsabilităților organelor de conducere. În context sunt relevante constatări precum: ”Activitatea reprezentanților statului, membrilor consiliilor, comisiei de cenzori, managerilor societății a fost inefficientă, nedirecționată spre promovarea și protejarea intereselor statului, soldându-se cu un impact nefavorabil asupra activității societății comerciale”¹⁰⁷, ”Se constată deficiențe în activitatea Consiliului (neaprobarea regulamentelor interne, a deciziilor de asigurare a bazei tehnico-materiale și de elaborare a programului de producție ș.a.) ..., remunerarea lunară a membrilor Consiliului fiind achitată în condițiile când întreprinderea mai mulți ani consecutivi înregistra pierderi majore”.¹⁰⁸ Sinteza constatărilor din hotărârile Curții în care sunt vizate întreprinderile administrate de stat este prezentată în Anexa 3.

Întreprinderile monitorizate au fost rugate să răspundă dacă au fost auditate de Curtea de Conturi în ultimii trei ani și dacă au publicat pe pagina web rezultatele auditurilor. Deși majoritatea întreprinderilor care au fost supuse auditului Curții au confirmat efectuarea acestora (ÎS „Calea Ferată”, ÎS „Moldatsa”, ÎS ”Agenția de Stat a Drumurilor”, ÎS ”Aeroportul Internațional Chișinău”, ÎS ”Energocom”), entitățile n-au înserat pe pagina lor web informații despre rezultatele auditurilor, precum și despre măsurile întreprinse în vederea implementării recomandărilor Curții.

În acest context considerăm oportună plasarea pe pagina web a IF a prescripțiilor privind rezultatele inspecțiilor efectuate la ÎS și SA (sau, cel puțin, a extraselor din ele), precum și a Normelor metodologice privind organizarea și desfășurarea activității de inspectare financiară. De asemenea, pe paginile web ale ÎS urmează a fi plasate, după cum prevede legislația, rezultatele controalelor și auditurilor efectuate, cu indicarea măsurilor întreprinse în vederea realizării recomandărilor organelor de audit/control. Rapoartele de audit ale situațiilor financiare trebuie plasate pe pagina web în varianta integrală și nu prescurtată. Consiliile de administrare ar trebui să acorde mai multă atenție rezultatelor auditurilor/controalelor efectuate la întreprinderi și măsurilor întreprinse în vederea remedierii situației. Ar fi binevenită organizarea, cu participarea IF, a instruirilor/work shop-urilor pentru administratorii și contabilii sefi ai întreprinderilor privind abaterile tipice depistate în activitatea acestora.

¹⁰⁵ https://milestii-mici.md/images/Raport_Mile%C8%99tii_Mici_2019_ISA700.pdf

¹⁰⁶ HCC nr.8/2018 privind Raportul auditului performanței „Performanța sectorului feroviar este dependentă de implementarea coerentă a guvernantei corporative și de investițiile efectuate în acest domeniu”; HCC nr. 52/ 2018 privind Raportul auditului situațiilor financiare ale ÎS „MoldATSA” la 31 decembrie 2017; HCC nr. 69/2019 cu privire la Raportul auditului conformității realizării parteneriatului public-privat aferent modernizării și eficientizării activității filialelor Î.S. „Gările și stațiile auto”; HCC nr.71/ 2019 cu privire la Raportul auditului conformității procesului de vânzare-cumpărare a acțiunilor statului deținute în S.A. „Tutun-CTC”; HCC nr. 73/2019 cu privire la Raportul auditului conformității procesului de privatizare a Î.S. Compania Aeriană „Air Moldova”; HCC nr.1/2020 cu privire la aprobarea Raportului auditului conformității încheierii și executării prevederilor Contractului de parteneriat public-privat pentru concesionarea activelor Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău”; HCC nr. 3/2020 cu privire la Raportul auditului performanței activității întreprinderilor de stat al căror fondator în 2015-2018 a fost Agenția „Apele Moldovei”; HCC nr.15/2020 cu privire la Raportul auditului asupra rapoartelor financiare ale Agenției „Moldsilva”; HCC nr. 9/ 2020 cu privire la Raportul auditului privind conformitatea procurării și vânzării energiei electrice de către „Energocom” S.A. în 2018 – 2019 (9 luni); HCC 68/2020 cu privire la Raportul auditului privind conformitatea gestionării resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către ÎS „Calea Ferată din Moldova” în anii 2018 – 2019.

¹⁰⁷ HCC nr.71 din 29.11.19 cu privire la Raportul auditului conformității procesului de vânzare-cumpărare a acțiunilor statului deținute în S.A. „Tutun-CTC”.

¹⁰⁸ HCC nr.8 din 26.03.18 „Performanța sectorului feroviar este dependentă de implementarea coerentă a guvernantei corporative și de investițiile efectuate în acest domeniu”.

11. Factorii de decizie ai întreprinderilor în vizorul organelor de drept

Potrivit CNA, în ultimii ani întreprinderile de stat și societățile comerciale rămân printre cele mai afectate de corupție entități.¹⁰⁹ Schemele de devalizare a întreprinderilor au fost sesizate de multiple ori de către organele de control și audit, Guvern¹¹⁰, au fost deconspirate de către jurnaliștii de investigație¹¹¹. În acest sens, TI-Moldova a solicitat de la CNA, Procuratura Generală și MAI informații despre cauzele penale pornite în privința factorilor de decizie ai ÎS și SA cu capital de stat (inclusiv administratori de întreprinderi, adjuncți ai acestora, membri ai consiliului) privind eventuale cazuri de corupție în perioada 2018-2020 (9 luni).

Potrivit MAI, ”în Registrul informației criminalistice și criminologice al RM gestionat de către Serviciul tehnologii informaționale, lipsește informația privind pornirea cauzelor penale în privința persoanelor juridice prenotate”.¹¹²

CNA a relatat că, în perioada vizată, organul de urmărire penală a pornit 73 de cauze penale în privința factorilor de decizie și persoanelor cu funcții de răspundere din întreprinderile cu capital de stat, inclusiv:

- 64 cauze penale în cadrul ÎS (inclusiv în 2018 – 16¹¹³, 2019 – 14¹¹⁴, 2020 – 34¹¹⁵): ÎS „Sarmat”, ÎS „Gările și Stațiile Auto”, ÎS „Stațiunea Tehnico Experimentală Codrul”, ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești”, ÎS „Calea Ferată din Moldova”, ÎS „Bacul Molovata”, ÎS „Servicii Pază de Stat” filiala Florești, ÎS „Servicii Pază de Stat” filiala Ocnița, ÎS „Fiscservinform”, ÎS „Întreprinderea pentru Silvicultură Soroca”, ÎS „Întreprinderea pentru Silvicultură Edineț”, Întreprinderea pentru Silvicultură „Silva-Centru” Ungheni, ÎS pentru Silvicultură Chișinău, ÎS „Centrul de Instruire și Producție”, ÎS „Centrul de pregătire a Specialiștilor pentru Armata Națională”, filiala Cahul, ÎS „Centrul de Pregătire a Specialiștilor pentru Armata Națională” filiala Ungheni, ÎS „Centrul de Pregătire a Specialiștilor pentru Armata Națională”, filiala Dondușeni, ÎS „Air Moldova”, ÎS ”Teatrul „Vasile Alecsandri”;
- 9 cauze penale în SA cu capital de stat (în 2018 – 6¹¹⁶, 2019 – 3¹¹⁷: SA „Banca de Economii”, SA „Moldtelecom, SA „CET Nord”, „Artizana-Folc”, SA „Drumuri Strășeni”, SA „Drumuri Cimișlia”.

Din cele 73 cauze penale pornite de CNA în privința factorilor de decizie a întreprinderilor 3 cauze penale au fost deferite justiției, în 2 cauze penale urmărirea penală a fost clasată/încetată din diferite motive, 46 au fost

¹⁰⁹ Astfel, în a. 2018 ofițerii CNA au depistat 779 de infracțiuni, inclusiv 659 - acte de corupție și conexe. Entitățile în care au fost înregistrate cele mai multe acte de corupție au fost: APL – 85, întreprinderile comerciale – 63; instituțiile MSMPS – 61, organele afacerilor interne – 54, întreprinderile de stat – 23. În a.2019 ofițerii CNA au depistat 652 de infracțiuni, dintre care: 566 - acte de corupție și conexe. Cele mai multe acte de corupție au fost în organele afacerilor interne - 56, întreprinderi comerciale - 43; întreprinderi de stat - 33, instituțiile MSMPS - 26, APL – 26.¹⁰⁹ (Hotărârile Colegiului CNA nr.1 din 28.01.2019, https://cna.md/public/files/Hotararea_Colegiului_CNA_din_28.01.2019.pdf și nr.1 din 31.01.2020 Privind rezultatele activității CNA https://www.cna.md/public/files/Hotarirea_Colegiului_CNA_din_31.01.2020.pdf).

¹¹⁰ <https://gov.md/sites/default/files/raport-guvern-100-zile.pdf>

¹¹¹ Anexa 4.

¹¹² Scrisoarea MAI nr. 8/6-1-7952 din 23.12.20.

¹¹³ 16 cauze penale, inclusiv în temeiul art.191 Cod penal (delapidarea averii străine) – 4 cauze penale, în temeiul art.324 Cod penal (corupere pasivă) – 4 cauze penale, în temeiul art.325 Cod penal (corupere activă) – 2 cauze penale, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 4 cauze penale și art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 1 cauză penală, în temeiul art.332 Cod penal (falsul în acte publice) – 1 cauză penală.

¹¹⁴ 14 cauze penale, inclusiv în temeiul art.190 Cod penal (escrocheria) – 1, în temeiul art.191 Cod penal (delapidarea averii străine) – 3, în temeiul 324 Cod penal (corupere pasivă) – 2, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 2, în temeiul art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 1 și în temeiul art.329 Cod penal (neglijența în serviciu) – 2, în temeiul art.332 Cod penal (falsul în acte publice) – 3 cauze penale.

¹¹⁵ 34 cauze penale, inclusiv în temeiul 324 Cod penal (corupere pasivă) – 15, art.325 Cod penal (corupere activă) – 16, art.326 Cod penal (traficul de influență) - 1 și art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1, art.332 Cod penal (falsul în acte publice) – 1

¹¹⁶ 6 cauze penale, inclusiv în temeiul art.191 Cod penal (delapidarea averii străine) – 3, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1, art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 1 și art.239 Cod penal (încălcarea regulilor de creditare, politicilor de acordare a împrumuturilor sau regulilor de acordare a despăgubirii/indemnizației de asigurare) – 1.

¹¹⁷ 3 cauze penale, inclusiv în temeiul art. 239 Cod penal (încălcarea regulilor de creditare, politicilor de acordare a împrumuturilor sau regulilor de acordare a despăgubirii/indemnizației de asigurare) – 1, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1 și în temeiul art.196 Cod penal (cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere) – 1.

conexate la cauze penale de bază, 12 au fost expediate conform competenței altor organe de urmărire penală, iar 10 cauze, cu situația la 01.10.2020 se aflau în procedura organului de urmărire penală al CNA.

Solicitarea expediată la adresa Procuraturii generale a fost redirecționată la Procuratura Anticorupție care a informat că în perioada vizată au fost pornite 28 cauze penale privind activitatea ÎS și SA¹¹⁸ (19 – referitoare la ÎS și 9 – la SA). Dintre acestea 3 cauze penale au fost expediate în instanța de judecată, 9 – expediate, conform competenței altor organe, 7 – clasate și 9 cauze – se află în gestiunea Procuraturii Anticorupție (detalii în răspunsul Procuraturii Anticorupție, Anexa 3).

Denumirea ÎS /SA	Art. din CP	Soluția adoptată
Î.S Aeroportul Internațional Chișinău	335 alin.(1) lit. d)	în gestiune
Î.S Firma agricolă Serele Moldovei	327 alin.(1), 332 (2)	în gestiune
Î.S Poșta Moldovei	191 alin.(5)	în gestiune
Î.S Calea Ferată din Moldova	324 alin.(2)	în gestiune
Î.S Administrația de Stat a Drumurilor	328	în gestiune
Î.S Administrația de Stat a Drumurilor	327 alin.(2) lit. b)	în gestiune
Î.S Centrul Metrologie Aplicată și Certificare	191 alin.(5)	în gestiune
Î.S Gările și Stațiile Auto	327 alin.(2) lit.b)	în gestiune
Î.S Calea Ferată din Moldova	191	expediat în instanța de judecată la 30.09.2020
Î.S Direcția pentru exploatarea imobilului	328 (3) lit. d)	clasat la 11.06.2020
Î.S Calea Ferată din Moldova	248 alin.(5)	expediat conf. competenței către CNA la 11.05.2020
Î.S Calea Ferată din Moldova	327 alin.(1)	expediat conf. competenței către CNA la 03.01.2020
Î.S Calea Ferată din Moldova	326 alin.92) lit.b)	expediat în instanța de judecată la 21.04.2019
Î.S Calea Ferată din Moldova	327 alin.(2) lit.b)	clasat la 08.04.2019
Î.S Poșta Moldovei	327	clasat la 30.07.2019
Î.S Fabrica de Sticlă	327 alin.(2) lit.c)	clasat la 03.09.2019
Î.S Portul Fluvial Ungheni	327 alin.(2)	expediat conf.competenței către Procuratura r. Ungheni la 18.07.2019
Î.S Stațiunea Didactico-Experim. Stăuceni	191 alin.(5)	clasat la 16.07.2018
Î.S Gările și Stațiile Auto	324 alin.(2)	expediat conf. competenței către CNA la 19.04.2018
S.A Loteria Națională a Moldovei	327 alin.(3)	în gestiune
S.A Metalferos	190 alin.(5)	expediat conf. competenței către PG la 14.07.2020
S.A Centrul Internațional de Expoziții Moldexpo	325 alin.91)	expediat conf. competenței la Procuratura sect. Buiucani la 22.02.2020
S.A Moldtelecom	243 alin.(3)	expediat conf. competenței către PCCOCS la 22.01.2020
S.A Drumuri Strășeni	327 alin.(2) lit.b)	expediat conf. competenței către Procuratura r. Strășeni la 17.07.2019
S.A Moldtelecom	324 alin.(3)	expediat în instanța de judecată la 27.07.2018
S.A Drumuri Rîșcani	325 alin.(1)	clasat la 24.07.2018
S.A Drumuri Singerei	191 alin.(5)	clasat la 30.03.2018
S.A Drumuri Căușeni	329 alin.(1)	expediat conf. competenței către Procuratura r. Căușeni la 31.10.2018

În ce privește dosarul SA "Metalferos", TI-Moldova a solicitat repetat Procuratura Generală să ofere informații despre stadiul investigațiilor. În răspuns s-a remarcat că "informația solicitată rezidă din discursul Procurorului General, rostit în cadrul briefing-ului de presă din data de 1 decembrie 2020, textul căruia este plasat pe site-ul Procuraturii Generale".¹¹⁹ Din respectivul text putem conchide că dosarul este la etapa de finalizare, în decursul ultimului an Procuratura a investigat toată activitatea SA "Metalferos" din ultimii 3 ani,

¹¹⁸ Entități administrate de APP.

¹¹⁹ Scrisoarea PG nr. 11-470/19-7888 din 15.12.2020 (Anexa 2).

perioadele anterioare urmând încă a fi cercetate. Procuratura a constatat că la vânzarea-cumpărarea metalelor, prin diferite scheme dubioase, compania de stat a fost prejudiciată cu zeci de milioane de dolari.

Astfel, o bună parte din întreprinderile monitorizate de TI-Moldova sunt vizate în dosarele pornite de CNA, PG și Procuratura anticorupție. Numărul dosarelor penale pornite în privința activității întreprinderilor administrate de stat în 2018-2020 (9 luni) pare să impresioneze – cca 100, inclusiv în întreprinderi precum ÎS ”Calea Ferată Moldova”, ÎS ”Poșta Moldovei”, SA ”Metalferos”, SA ”Moldtelecom”, SA „Banca de Economii”, Î.S ”Aeroportul Internațional Chișinău”, ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești”, ÎS „Gările și Stațiile Auto”, Î.S Administrația de Stat a Drumurilor, ÎS „Servicii Pază de Stat”, întreprinderile pentru silvicultură (Soroca, Edineț, Ungheni, Chișinău). Totuși, într-o mare parte din dosare n-au fost vizați factorii de decizie, ci ingineri, directori adjuncți de filiale, șefi de tren, însoțitori de vagoane, șefi de magazine, brokeri vamali etc. Practic fiecare al zecelea dosar a fost clasat. Șase cauze penale au fost expediate în instanța de judecată.

În acest context este important ca ancheta în cadrul dosarelor să fie profundă/riguroasă, fiind cercetați pentru fapte relevante factorii de decizie și nu simplii angajați din cadrul ÎS și SA.

12. Dezvăluirea informațiilor

În procesul monitorizării a fost analizat conținutul paginilor web ale întreprinderilor și fondatorilor acestora (APP, ARFC, Agenția Moldsilva, MAI) din perspectiva respectării cerințelor de dezvăluire a informațiilor.

Paginile web ale întreprinderilor monitorizate. Legislația în vigoare stabilește cerințe de dezvăluire a informațiilor de către întreprinderile de stat¹²⁰ și societățile pe acțiuni-entități publice¹²¹, inclusiv prin plasarea informațiilor pe paginile web ale întreprinderilor și fondatorilor acestora.

Practic toate întreprinderile monitorizate dispun de pagini web¹²², însă doar unele din ele conțin informații consistente, după caz, despre: conducătorii întreprinderilor și CV-urile acestora, componența Consiliului, bugetele și planurile de activitate, listele serviciilor prestate și tarifele la ele; actele normative; achizițiile; rapoartele anuale de activitate (ÎS ”Radiocomunicații”, ÎS ”Corpul Diplomatic”, ÎS ”Poșta Moldovei”, ÎS ”Moldatsa”, SA ”Termoelectrica”, SA ”RED Nord”). Cele mai sumare pagini web sunt ale ÎS „Cartuș”, ÎS ”Urbanproiect”, SA ”Tracom”, SA ”Barza Albă”. Paginile web ale întreprinderilor vinicole se aseamănă, mail mult, cu ale unor magazine, puținele informații despre activitate fie nu sunt la vedere, fie lipsesc.¹²³

Deși cca 90 % din întreprinderile monitorizate au informat TI-Moldova că publică rapoartele de activitate (cu precădere, pe paginile web), aproape 1/3 din ele au plasat pe web doar situațiile financiare.

Astfel, analiza conținutului paginilor web ale întreprinderilor monitorizate arată că o parte importantă din ele nu respectă cerințele privind dezvăluirea informațiilor:

¹²⁰ Potivit Legii nr.246/2017, ÎS trebuie să publice pe pagina sa web și pe pagina web a fondatorului: **statutul, regulamentele interne, rapoartele de audit și raportul anual al întreprinderii**. Raportul anual al întreprinderii va fi plasat pe pagina web în termen de 4 luni de la sfârșitul anului de gestiune și va conține cel puțin: date despre numărul personalului întreprinderii, locurile de muncă nou-create și salariul mediu lunar pe întreprindere; membrii organelor de conducere și control și indemnizațiile acestora; situațiile financiare; rezultatele controalelor efectuate de către organele de control; raportul conducerii (realizarea indicatorilor financiari și nefinanciari, activitățile de bază, evenimentele care au afectat activitatea întreprinderii; riscurile și incertitudinile cu care se confruntă întreprinderea, filialele întreprinderii ș.a.). De asemenea, conform lgii 246/2017 și HG 351/2020, ÎS trebuie să publice pe pagina sa web informații despre achiziții: planurile anuale de achiziții și modificările la ele, anunțurile de intenție, rezultatele procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții; informațiile despre executarea contractelor.

¹²¹ Conform Legii nr. 1134/1997, Legii privind piața de capital nr. 171/2012 și Hotărârii CNPF nr.7/1 din 18.02.2019, SA-entități publice trebuie să publice rapoarte anuale/semestriale și alte informații care vor include, în particular, numele persoanelor cu funcții de răspundere ale entității (membrii consiliului, organului executiv, comisiei de cenzori), cu indicarea datei numirii/alegerii în funcția respectivă; situațiile financiare, raportul integral al auditorului.

¹²² Excepție – ÎS ”Pensiunea Holercani” (reorganizată în 2020 în instituție publică), ÎS ”Aselteh” (deși dispune de pagină web (<http://www.pstacademica.md/>), aceasta nu poate fi accesată).

¹²³ În schimb există invitații la concursuri pentru vizitarea beciurilor, cinelor romantice cu diferite ocazii cu îndemnuri de ”mult succes și inspirații cât mai amoroase” <https://www.milestii-mici.md/ro/blog-info.html?start=15>, filtre virtuale de acces la web de genul ”Ai 18 ani?” <https://barzaalba.md/> sau opinii ale administrației privind diferendele cu primăria din localitate <https://cricova.md/declaratiile-facute-in-cadrul-unui-interviu-de-catre-conducerea-combinatului-de-vinuri-cricovas-a/>.

- cca ½ din întreprinderi n-au plasat pe web statutul întreprinderii, iar majoritatea statutelor inserate sunt în variantă veche;
- 1/3 din întreprinderi n-au plasat regulamente interne;
- deși cca 90% din întreprinderi au inserat rapoarte de activitate, acestea însă nu corespund întru totul exigențelor stabilite pentru raportul anual al întreprinderii (în cazul a 2/3 din ele au fost publicate situațiile financiare, raportul conducerii și notele explicative la acesta, iar la 1/3 - doar situații financiare sau date sumare despre venituri și cheltuieli).¹²⁴

În ceea ce privește rapoartele de audit a situațiilor financiare, practic toate întreprinderile care au relatat despre efectuarea auditurilor au inserat rapoartele pe paginile web. Totuși, rapoartele publicate nu sunt, de regulă, în varianta completă, ci doar sinteze/extrase din raport. Este de menționat că, începând cu aprilie 2020, toate întreprinderile de stat trebuie să efectueze în mod obligatoriu auditul situațiilor financiare.¹²⁵ În cazul societăților pe acțiuni, auditul obligatoriu urmează a fi efectuat la societățile în care cota statului depășește 50% din capitalul social. Cert este că rapoartele respective de audit trebuie plasate, în varianta integrală, pe paginile web ale întreprinderilor și ale fondatorilor acestora.

Cât privește informațiile despre achiziții, circa jumătate din întreprinderile monitorizate n-au plasat pe web planurile anuale de achiziții, deși, cel puțin, întreprinderile de stat, urmau s-o facă. Nicio întreprindere din cele monitorizate n-a inserat careva date despre grupurile de lucru pentru achiziții. Mai bună e situația cu plasarea anunțurilor/invitațiilor la procedurile de achiziții – circa 2/3 din întreprinderile monitorizate le-au plasat pe pagina lor web. Doar în cazuri singulare au fost plasate pe paginile web rezultatele atribuirii contractelor de achiziții și informațiile despre realizarea contractelor.¹²⁶

În acest context se recomandă dezvoltarea paginilor web ale întreprinderilor, completarea și actualizarea acestora – în special, la capitolul dezvăluirea informațiilor (implicit statutul, regulamentele interne, raportul anual, raportul auditorului). În acest scop ar putea fi prevăzută o rubrică aparte Dezvăluirea informației, vizibilă, plasată în meniul de nivelul unu al paginii web. În cazul întreprinderilor care nu dispun de pagină web, informațiile trebuie plasate pe paginile web ale fondatorilor.

Paginile web ale fondatorilor. Agenția Proprietății Publice dispune de o pagină web nouă (2020) cu rubrici care vizează domeniile de bază de activitate, inclusiv administrarea proprietății publice de stat. La rubrica *Administrarea proprietății de stat, subrubrica Evidența și monitorizarea patrimoniului*, este inserat Registrul patrimoniului public, inclusiv subregistrele respective ale întreprinderilor de stat și acțiunilor/cotelor sociale proprietate publică, actualizate anual, începând cu 2015.

Totodată, rubrica *Entități în administrarea APP, subrubrica Întreprinderi de stat*¹²⁷ include referințe la 134 întreprinderi, în profilul fiecăreia fiind prevăzute compartimente pentru plasarea informațiilor (documentelor): statutul întreprinderii, organele de conducere, situațiile financiare, dările de seama anuale ale administratorului, rapoartele de audit, planul de afaceri, evenimente/alte informații.

Analiza conținutului acestor subrubrici¹²⁸ atestă completarea parțială a datelor, eventual din cauza neprezentării de către întreprinderi a informațiilor obligatorii (în special, în perioada pandemiei) și a capacităților reduse ale APP de actualizare/mentenanță a paginii web. Astfel, potrivit APP, la data de 01.01.20 din 134 întreprinderi de stat 24 erau în situație de insolvabilitate sau în proces de lichidare, la aceste întreprinderi nefiind plasate careva informații. Respectiv, în profilul a 110 întreprinderi de stat pe pagina web a APP au fost inserate următoarele informații:

- statutul – la cca 55% din ÎS (de regulă, în variantă veche/neactualizat);

¹²⁴ ÎS "Mecagro", ÎS "Poșta Moldovei", ÎS "Aeroportul Internațional Mărculești", ÎS "Cartuș", ÎS "Editura Universul", ÎS "Nodul Hidrologic "Costești", ÎS "Pentru Silvicultură Chișinău", ÎS "Nisporeni Silva", ÎS "Rezervația Codrii", ÎS "Servicii Pază de Stat".

¹²⁵ Art. 11 din Legea 246/2017, modificat prin Legea 19 din 20.02.20.

¹²⁶ Spre ex., rezultatele atribuirii contractelor a fost publicate de ÎS „Moldatsa”, ÎS „Direcția de Exploatare a Imobilului”, registrele contractelor de achiziții – SA „RED Nord”, SA „Termoelectrica” (jumătate din entitățile care susțin că publică asemenea informații). Raportul privind executarea contractelor de achiziții a fost plasat pe web de către ÎS "Administrația de Stat a Drumurilor".

¹²⁷ <http://app.gov.md/ntreprinderi-de-stat-3-378>

¹²⁸ Analiza efectuată la finele lunii noiembrie 2020.

- organele de conducere – la $\frac{3}{4}$ din ÎS este indicat numele administratorului, nu și actul administrativ prin care acesta a fost desemnat (alte informații, eventual componența Consiliului de administrație și Comisiei de cenzori, ordinele prin care au fost create, nu sunt);
- situațiile financiare pentru 2018 și 2019 – inserate doar la $\frac{1}{2}$ din întreprinderi, în unele cazuri informațiile scanate sunt ilizibile, unele pagini sunt lipsă;
- rapoartele de audit – fiecare a 10-a întreprindere;
- raportul conducerii, planul de afaceri, evenimente/alte informații – datele lipsesc.

În ce privește informațiile plasate la subrubrica *Societăți pe acțiuni*¹²⁹, situația este relativ mai bună, eventual urmare a responsabilizării emitenților-entități publice în cadrul Mecanismului oficial de stocare a informațiilor (MSI)¹³⁰ aplicat de CNPF. Astfel, la 01.01.2020 în profilul a 33 SA au fost inserate:

- statutul – la cca 45% din SA, în cazuri singulare – în variantă nouă (SA Cartuș, SA Tracom, SA Drumuri Orhei);
- organele de conducere – la cca 90% din SA este indicat numele administratorului, fără specificarea actului administrativ prin care acesta a fost desemnat (informații despre componența Consiliului de administrație și Comisiei de cenzori nu sunt);
- situațiile financiare pentru 2018 și 2019 – sunt inserate la 90% din SA, în unele cazuri doar pentru un an (2018 sau 2019);
- rapoartele de audit – sunt inserate la 90% din SA;
- dările de seamă ale administratorului, planul de afaceri, alte informații – cu mici excepții, lipsesc.¹³¹

De asemenea, este de remarcat și dificultatea căutării pe pagina web a APP a informațiilor referitoare la întreprinderi concrete, întrucât motorul de căutare nu este funcțional.

În acest context ar trebui accelerată completarea/actualizarea paginii web a APP cu informații referitoare la întreprinderile administrate, asigurată păstrarea/arhivarea datelor pentru o perioadă anumită de timp (de ex., 5 ani) și asigurată funcționarea motorului de căutare. De asemenea, ar fi oportună crearea unui mecanism de colectare și arhivare a datelor întreprinderilor administrate, similar Mecanismului oficial de stocare a informațiilor, ceea ce ar reduce manopera angajaților APP și ar facilita căutarea informațiilor de către părțile interesate (inclusiv ONG și mass-media).

Paginile web ale altor fondatori ai întreprinderilor monitorizate. Conținutul paginilor web ale altor fondatori privitor la întreprinderile administrate lasă de dorit. Fondatorii asigură, de obicei, redirectionarea la paginile web ale întreprinderilor fără a se preocupa de respectarea de către acestea a cerințelor de dezvăluire a informațiilor. Spre exemplu, pagina web a Agenției "Moldsilva" include lista tuturor întreprinderilor administrate¹³², cu trimitere la paginile web ale acestora, o serie de informații obligatorii nefiind, de regulă, plasate (inclusiv componența Consiliului de administrație și remunerația membrilor; raportul conducerii¹³³; planurile, anunțurile de achiziții și rezultatele acestora). Și Agenția Relații Funciare și Cadastru asigură redirectionarea la întreprinderea a cărei fondator este – ÎS "Ingeocad", pe pagina căreia nu se regăsesc informații despre administrator și Consiliul de administrare, rezultatele controalelor efectuate, rezultatele achizițiilor. Iar pe pagina web a MAI, fondator al ÎS "Servicii Pază", nu sunt referințe la activitatea întreprinderii, cu excepția unor noutăți/informații arhivate din aa. 2012 – 2017¹³⁴ găsite prin intermediul

¹²⁹ <http://app.gov.md/societati-pe-actiuni-3-379>

¹³⁰ MSI este o aplicație soft destinată stocării centralizate a datelor ce țin de dezvăluirea informațiilor stipulate în Legea privind piața de capital nr.171/2012, scopul MSI fiind asigurarea transparenței informației despre activitatea entităților raportoare, protejarea intereselor investitorilor/acționarilor, precum și asigurarea bunei funcționări a pieței. Regulamentul MSI a fost aprobat prin Hotărârea CNPF Nr. 22/8 din 29.04.2015 <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=360276>.

¹³¹ Dările de seamă ale administratorului sunt plasate doar la 2 SA (SA RED Nord și SA Barza Albă).

¹³² <http://www.moldsilva.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=164&t=/Despre-Agentie/Activitatea#idc=286&>

¹³³ Din raportul anual sunt inserate, de obicei, doar situațiile financiare.

¹³⁴ Spre ex., <https://mai.gov.md/ro/news/ntreprinderea-de-stat-servicii-paza-mai-aniversat-2-ani-de-la-creare>, <https://mai.gov.md/ro/news/65-de-ani-de-la-fondarea-servicii-paza-mai>.

motorului de căutare, eventual aceasta se explică prin inițierea de către MAI a procedurii de reorganizare a întreprinderii în instituție publică.¹³⁵

În acest sens, fondatorii trebuie să atragă atenția întreprinderilor administrate asupra necesității respectării cerințelor de dezvoltare a informațiilor, în special, la plasarea acestora pe paginile lor web. În cazul în care întreprinderile nu dispun de pagină web, informațiile trebuie plasate pe paginile web ale fondatorilor.

Concluzii și recomandări

În a. 2017 a fost aprobată Legea cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală care a extins exigențele de dezvoltare a informațiilor, ulterior fiind aprobate o serie de acte normative care au dezvoltat/precizat cerințele în cauză, inclusiv în materie de achiziții. Si reglementările privind dezvoltarea informațiilor de către societățile pe acțiuni/emitenți ai valorilor mobiliare au fost actualizate de CNPF. Totuși, rămâne o problemă faptul că o parte a societăților pe acțiuni cu cotă de stat, care nu sunt entități de interes public, nu sunt obligate să dezvăluie informațiile despre activitate. Există inconsistențe în prevederile unor acte normative referitoare la natura contractului cu administratorii ÎS. Clauzele existente de salarizare și premiere a conducătorilor și angajaților din unitățile cu autonomie financiară par a fi perimate, cu iz sovietic.

În cadrul monitorizării au fost solicitate, de regulă, informații cu caracter public, cu toate acestea, unele întreprinderi au evitat să le ofere, catalogând o parte din ele drept date cu caracter personal sau secret comercial. Astfel, întreprinderile monitorizate au evitat, de regulă, să ofere informații despre remunerația administratorilor și membrilor consiliilor de administrare, componența grupurilor de lucru pentru achiziții, rezultatele auditurilor și controalelor efectuate la întreprinderi și măsurile întreprinse în vederea înlăturării abaterilor.

Deși au fost organizate concursuri pentru funcțiile de administratori ai întreprinderilor în aa.2018-2020, la schimbarea guvernărilor se efectuau adesea remanieri în conducere, argumentele invocate de demisie sau eliberare din funcție nu par a fi plauzibile. Chiar dacă au fost pornite cca 100 de dosare penale privind activitatea întreprinderilor administrate de stat, în ele nu întotdeauna sunt vizați factorii de decizie, ci simplii executori, o parte importantă din dosare fiind ulterior clasate.

Procesul de promovare și desemnare a membrilor CA nu este transparent și argumentat, fapt explicat inclusiv prin lipsa unui regulament special aprobat de Guvern, dar și prin dezinteresul fondatorilor de a schimba starea de lucruri. Și controlul din partea fondatorilor asupra activității CA pare mai mult formal, o scuză fiind capacitățile reduse ale fondatorilor, în special ale APP.

Mărimea remunerației membrilor CA rămâne un ”supliment” important la salariul de bază al acestora, adesea depășindu-l considerabil. Persistă practicile cumulării funcțiilor de membru într-un număr destul de mare de consilii de administrare a ÎS și SA, ceea ce ar putea afecta calitatea activității persoanelor la locul de muncă de bază și controlul asupra activității întreprinderilor.

Factorii de decizie ai întreprinderilor nu sunt familiarizați suficient cu prevederile legale ce țin de declararea averilor și intereselor personale, tratarea conflictelor de interese, existând semne de întrebare referitor la respectarea cerințelor de depunere a declarațiilor și de completare corectă a acestora. Deși marea parte a întreprinderilor informează despre lipsa situațiilor de conflicte de interese, rezultatele controalelor și auditurilor atestă existența unor atare conflicte, ele nefiind raportate și soluționate.

Nici întreprinderile administrate de stat, nici fondatorii acestora nu se grăbesc să dezvăluie informațiile obligatorii pe paginile lor web. Deși practic toate întreprinderile monitorizate dispun de pagini web, doar unele din ele conțin informații consistente la capitolul dezvoltarea informațiilor (statut, regulamente interne, raport anual, raport de audit, achiziții). Lasă de dorit și conținutul paginilor web ale fondatorilor vis-a-vis de activitatea întreprinderilor administrate.

¹³⁵ Potrivit ministerului, proiectul HG cu privire la Instituția Publică „Servicii Pază” a MAI, a fost înregistrat de către Cancelaria de Stat cu numărul 424/MAI/2019, iar la etapa actuală se află în procedura de avizare repetată.

Recomandări

- Introducerea în cadrul legal a unor cerințe exprese de dezvăluire a informațiilor de către societățile pe acțiuni/societățile comerciale cu capital de stat, indiferent de faptul dacă acestea sunt sau nu entități de interes public.
- Excluderea inconsistențelor legislative privind natura contractului cu administratorii întreprinderilor de stat (*contract de management – contract individual de muncă*).
- Examinarea oportunității de revizuire/actualizare a prevederilor ce țin de salarizarea în unitățile cu autonomie financiară, inclusiv a conducătorilor/administratorilor întreprinderilor.
- Prevenirea secretizării abuzive a informațiilor despre activitatea întreprinderilor, inclusiv prin informarea/instruirea conducătorilor și a reprezentanților fondatorilor la tema accesului la informații și dezvăluirii acestora.
- Sporirea capacităților APP, eventual prin suplimentarea statelor de personal, pentru a face față atribuțiilor stabilite în cadrul legal, în speță, din domeniul administrării întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu cotă de stat.
- Asigurarea de către fondatori a transparenței în selectarea și numirea candidaților la funcția de membru al Consiliului de administrație, argumentarea deciziilor în ordinele respective ale autorităților publice, plasarea lor pe paginile web ale întreprinderilor.
- Transparentizarea rezultatelor activității Consiliilor de administrație, inclusiv prin publicarea dării de seamă privind exercitarea funcțiilor de către persoanele împuternicite să reprezinte interesele statului pe pagina web a întreprinderilor.
- Reducerea numărului consiliilor în care poate participa concomitent una și aceeași persoană, atragerea în componența lor a specialiștilor în economie și în drept din domeniul de activitate al întreprinderilor.
- Organizarea, cu susținerea ANI, a instruirilor la tematica completării și depunerii declarațiilor de avere și interese personale, declarării și soluționării conflictelor de interese pentru factorii de decizie a întreprinderilor și membrii Consiliilor de administrație.
- Efectuarea de către ANI a unor controale tematice privind depunerea în termen a declarațiilor de avere și interese personale de către administratorii întreprinderilor, precum și privind veridicitatea datelor din declarațiile depuse.
- Plasarea pe pagina web a Inspecției Financiare a rezultatelor inspecțiilor efectuate la întreprinderi (sau, cel puțin, a extraselor din ele), precum și a Normelor metodologice privind organizarea și desfășurarea activității de inspecție financiară.
- Organizarea, cu susținerea Inspecției Financiare, a work shop-urilor privind neregulile tipice depistate în activitatea întreprinderilor pentru administratorii, contabilii șefi ai acestora și, după caz, membrii consiliilor/comisiilor de cenzori.
- Sporirea atenției Consiliilor de administrație asupra rezultatelor auditurilor/controalelor efectuate la întreprinderi și a măsurilor întreprinse în vederea remedierii situației.
- Dezvoltarea/actualizarea paginilor web ale întreprinderilor, cu eventuala includere a unei rubrici aparte *Dezvăluirea informației*, vizibilă, plasată în meniul de nivelul unu al paginii web, care ar cuprinde, cel puțin, informațiile obligatorii (statut, regulamente interne, raport anual (complet), raport de audit în varianta integrală, achiziții). În cazul întreprinderilor care nu dispun de pagină web, informațiile trebuie plasate pe paginile web ale fondatorilor.
- Plasarea de către fondatori, pe paginile lor web, a informațiilor obligatorii referitoare la activitatea întreprinderilor administrate.
- Atenționarea conducătorilor întreprinderilor și membrilor grupurilor de lucru pentru achiziții asupra respectării cerințelor de transparență a achizițiilor (publicarea planurilor, anunțurilor de intenție, monitorizarea contractelor și publicarea informațiilor despre executarea acestora). În acest scop ar putea fi

dezvoltate subrubrici destinate achizițiilor pe paginile web ale întreprinderilor, cu plasarea, de rând cu alte informații, a ordinelor de creare a grupurilor de lucru și a componenței acestora.

- Accelerarea procesului de completare/actualizare a paginii web APP cu informații referitoare la întreprinderile administrate, asigurarea păstrării datelor pentru o perioadă anumită de timp (de ex., 5 ani), asigurarea funcționării motorului de căutare.
- Examinarea oportunității creării, eventual cu suportul partenerilor externi, a unui mecanism de colectare și arhivare a datelor despre activitatea întreprinderilor administrate de stat, similar Mecanismului oficial de stocare a informațiilor aplicat de CNPF, ceea ce ar reduce manopera APP și ar facilita căutarea informațiilor de către părțile interesate (inclusiv ONG și mass-media).

Lista întreprinderilor monitorizate

I.S. Directia Servicii pentru Corpul Diplomatic
 I.S. "Posta Moldovei"
 I.S. "Radiocomunicatii"
 I.S. Institutul National de Cercetari si Proiectari in Domeniul Amenajarii Teritoriului, Urbanismului si Arhitecturii "Urbanproiect"
 I.S. specializata de executarea lucrarilor de explozie "INMEX"
 I.S. "Calea Ferata din Moldova"
 I.S. "Administratia de Stat a Drumurilor"
 I.S. "Institutul de Tehnica Agricola "Mecagro"
 I.S. "Aeroportul International Chisinau"
 I.S. "Aeroportul International Marculesti"
 I.S. "ASELTEH"
 I.S. Firma Editorial-Poligrafica "Tipografia Centrala"
 I.S. "Nodul Hidroenergetic "Costesti"
 I.S. "Fabrica de Sticla din Chisinau"
 I.S. "Centrul de Metrologie Aplicata si Certificare"
 I.S. "Cartus"
 I.S. "Combinatul de Vinuri de calitate" Milestii Mici"
 I.S. Institutul de Cercetari Stiintifice in Constructii "Incercom"
 I.S. Moldatsa
 Î.S. „Directia pentru exploatarea imobilului”
 Î.S. "Editura "Universul"
 Î.S. "Portul Fluvial Ungheni"
 Î.S. pentru Silvicultura "Chisinau"
 Î.S. pentru Silvicultura "Nisporeni - Silva"
 I.S. Rezervatia Naturala "Codrii"
 I.S. "Servicii Paza a Ministerului Afacerilor Interne"
 I.S. Institutul de Geodezie, Prospectiuni Tehnice si Cadastru "INGEOCAD"
 I.S. "Centrul de Stat pentru Atestarea si Omologarea Produselor de uz Fitosanitar si a Fertilizantilor"
 I.S. "Pensiunea din Holercani"
 S.A. "MOLDTELECOM"
 S.A. "TERMOELECTRICA"
 S.A. "RETELELE ELECTRICE DE DISTRIBUTIE NORD"
 S.A. "Energocom"
 S.A. "Barza Alba"
 S.A. "Tracom"
 S.A. "Metalferos"
 S.A. COMBINATUL DE PANIFICATIE DIN CHISINAU "FRANZELUTA"
 S.A. „Moldovagaz”

Sinteza constatărilor din hotărârile Curții de Conturi în care sunt vizate întreprinderile administrate de stat (2018-2020)	
Denumirea HCC	Constatări succinte
HCC nr.8 din 26.03.18 „Performanța sectorului feroviar este dependentă de implementarea coerentă a guvernantei corporative și de investițiile efectuate în acest domeniu”	Entitatea vizată: ÎS ”Calea Ferată Moldova” Unele constatări: Raportul auditorului denotă deficiențe/nereguli, care au afectat activitatea per ansamblu a întreprinderii: - Neefectuarea și neplanificarea achizițiilor în condiții de eficiență și economicitate a condus la contractarea unor oferte neavantajoase și la formarea stocurilor depășite și inutile. - Nedesfășurarea adecvată a inventarierii a menținut riscuri de fraudă, generând discrepanțe dintre lista activelor real deținute și cele înregistrate în evidența și a condiționat dispariția mai multor mijloace fixe. - Ineficiența managementului n-a asigurat integritatea mijloacelor fixe și a condiționat nereevaluarea a 42339 mijloace fixe ale ÎS cu valoarea de bilanț de 2,1 mlrd.lei. - Deficiențe în activitatea Consiliului (n-au fost aprobate: structura organizațional-economică, regulamentele interne ale ÎS, deciziile privind asigurarea bazei tehnico-materiale și elaborarea/formarea programului de producție al întreprinderii). - Remunerarea lunară a membrilor Consiliului în mărime de trei salarii minime pe țară (3 mii lei), fiind cheltuiți 391,2 mii lei, în condițiile când ÎS mai mulți ani consecutivi înregistra pierderi majore. - Regulamentul Consiliului nu corespunde actelor normative, nefiind specificate atribuțiile privind asigurarea transparenței procedurilor de achiziție a bunurilor, lucrărilor și serviciilor. - Lipsa reglementărilor interne și a verificărilor asupra desfășurării achizițiilor a generat o serie de deficiențe (neasigurarea publicării integrale pe site-ul ÎS a planurilor anuale de achiziții, lipsa unor cerințe concrete privind informațiile ce trebuie publicate la atribuirea contractului; efectuarea procurărilor de 56,8 mil.lei de la 9 agenți economici în lipsa relațiilor contractuale; nepublicarea: anunțului de intenție, a informației privind agentul economic declarat câștigător, valorii și duratei contractului). - ÎS a suportat cheltuieli ineficiente în sumă totală de 1,1 mil.lei pentru remunerarea președinților comitetelor sindicale degrevați de obligațiile de serviciu de la locul de muncă de bază. Deși condițiile au fost negociate de ÎS întreprindere și Comitetul sindical, nu s-a ținut cont că Î.S. a înregistrat pe parcursul a mai multor ani pierderi în activitatea economico-financiară. - Inventarierea patrimoniului are un caracter formal, nu presupune identificarea reală a tuturor elementelor de activ (reflectarea incorectă a datelor în evidența contabilă privind 3943 de bunuri neconfirmate documentar în sumă de 558,3 mil.lei, aflate pe teritoriul din stânga Nistrului; 266 de clădiri demolate cu valoarea inițială de 1,8 mil.lei; 456 de clădiri/obiecte ale fondului locativ transmise în proprietate privată în sumă totală de 144,2 mil.lei).
HCC nr.52 din 24.07.18 privind Raportul auditului situațiilor financiare ale Întreprinderii de Stat „Moldatsa” la 31 decembrie 2017	Entitatea vizată: ÎS ”Moldatsa” Unele constatări: Situațiile financiare oferă o imagine reală și fidelă a situațiilor patrimonială și financiară, conform cadrului de raportare financiară aplicabil. Totodată, unele carențe ale managementului contabil, deficiențele unor procese operaționale, precum și lacunele prevederilor din politicile contabile au generat anumite nereguli, care au afectat autenticitatea și fidelitatea informațiilor prezentate în situațiile financiare. - Deși a fost aprobat Regulamentul privind procedura de achiziție a bunurilor/lucrărilor/serviciilor pentru necesitățile întreprinderii (vizează bazele operaționale privind întocmirea și monitorizarea planului de achiziții, organizarea, desfășurarea procedurilor de achiziție, precum și monitorizarea executării contractelor încheiate, cu delimitarea responsabilităților personalului implicat în aceste proces), se relevă unele deficiențe/iregularități admise în acest proces, condiționate de controlul redus pe segmentul: ✓ aplicarea procedurii necorespunzătoare de atribuire a contractelor de achiziții de bunuri/lucrări/servicii. ✓ divizarea achizițiilor în scopul evitării procedurilor distincte de achiziții. ✓ achiziționarea bunurilor/lucrărilor/serviciilor fără încheierea contractelor respective.

	- Implementarea neintegrală a recomandărilor anterioare ale Curții de Conturi privind asigurarea promovării și implementării unui management adecvat al resurselor umane, ca rezultat, a perpetuat situația litigiilor de muncă privind drepturile salariale.
HCC nr. 69 din 27.11.19 cu privire la Raportul auditului conformității realizării parteneriatului public-privat aferent modernizării și eficientizării activității filialelor Î.S. „Gările și stațiile auto”	Scopul: evaluarea conformității încheierii și realizării parteneriatului public-privat aferent modernizării și eficientizării activității filialelor Î.S. „Gările și stațiile auto”. Unele constatări: - PPP a fost realizat cu nerespectarea întocmai a principiilor fundamentale stabilite în cadrul legal. În consecință, în Î.S. „Gările și stațiile auto” s-a declanșat criza financiară, ceea ce poate genera insolvabilitatea ÎS în perioadele de gestiune viitoare. Persistă riscul sporit de neatingere a obiectivelor scontate relevante PPP, condiționat de realizarea la un nivel redus a obligațiilor investiționale de către partenerul privat. - Promovarea serviciilor de interes public în domeniul transportului rutier prin intermediul parteneriatului public privat nu este justificată suficient (situația și performanța financiară ale Î.S. „Gările și stațiile auto” relativ favorabile în 2015-2018, avizarea studiului de fezabilitate într-un termen restrâns pentru a evalua raționamentul și oportunitatea concluziilor formulate, adoptarea deciziilor guvernamentale neechilibrate în vederea determinării obiectivelor și condițiilor aferente realizării PPP și, în consecință, crearea premiselor de impas financiar al OS). - Documentația-standard a fost elaborată/aprobată într-o perioadă restrânsă, iar criteriile prestabilite în documentație creează premise de neatingere a scopului scontat al PPP. Totodată, stabilirea subiectivă a unor criterii a condiționat riscurile creării unor condiții restrictive și abuzive pentru eventualii participanți la concurs. - Procesul de selectare a partenerului privat a fost realizat, neasigurându-se pe deplin transparența acestuia (desfășurarea activității Comisiei de selectare a partenerului privat fără delimitarea clară a responsabilităților/atribuțiilor fiecărui membru, omiterea unor prevederi normative aferente obligațiilor de a elabora Raportul de evaluare a ofertelor recepționate prin care a fost atribuit contractul de PPP respectiv, substituirea nemotivată a garanției de bună execuție a contractului de PPP cu polița de asigurare facultativă a răspunderii contractuale).
HCC nr.71 din 29.11.19 cu privire la Raportul auditului conformității procesului de vânzare-cumpărare a acțiunilor statului deținute în S.A. „Tutun-CTC”	Entitatea vizată: SA „Tutun CTC”. Unele constatări: - Activitatea reprezentanților statului, membrilor consiliilor, comisiei de cenzori, managerilor societății a fost ineficientă, nedirecționată spre promovarea și protejarea intereselor statului, soldându-se cu un impact nefavorabil asupra activității societății comerciale. - Procedura de selectare a câștigătorului concursului comercial din 14.12.2018 privind privatizarea pachetului de acțiuni ale statului în S.A. „Tutun-CTC” nu s-a desfășurat conform prevederilor legale, iar interesele legitime ale statului n-au fost apărate conform principiilor de bază ale deținerii proprietății publice privind eficiența, legalitatea și concurența. - Privatizarea pachetului de acțiuni ale statului în S.A. „Tutun-CTC” s-a efectuat fără evaluarea obligatorie de către autoritatea administrației publice centrale la valoarea de piață a activelor nete, inclusiv a valorilor mobiliare și a bunurilor imobile, fapt care a dus la micșorarea mărimii capitalului propriu și, respectiv, a valorii acțiunilor supuse privatizării cu 111,6 mil. lei; - La concursul comercial din 14.12.2018, pachetul de acțiuni ale statului în S.A. „Tutun-CTC”, care costa 338,3 mil. MDL, s-a vândut cu prețul de 166,1 mil. MDL, valoarea acțiunilor fiind micșorată cu 172,2 mil. MDL, sau cu 50,9% din valoarea de bilanț a acțiunilor. - Pachetul de acțiuni ale statului în S.A. „Tutun-CTC” nu a fost expus regulamentar la licitațiile cu strigare, organizate prin Bursa de Valori a Moldovei. - Nu a fost asigurată atractivitatea bunurilor pasibile de privatizare prin alegerea unei modalități adecvate de privatizare, cu utilizarea tuturor formelor legale de vânzare a acțiunilor statului deținute în S.A. „Tutun-CTC”, inclusiv prin divizarea pachetului unic în mai multe pachete de valori mobiliare, având posibilitatea de a vinde o parte din acțiuni, cu menținerea controlului statului asupra pachetului de acțiuni. - Politicile bugetar-fiscale din ultimii ani privind majorarea cotelor accizelor, precum și acordarea facilităților fiscale unor agenți economici importatori au influențat situația economico-financiară a societății comerciale, a ramurii tutunului, fiind ratate unele venituri la bugetul de stat în sumă de 269,4 mil. MDL, sau de la 332,5 mil. MDL - în anul 2012, când volumul obligațiilor fiscale față de bugetul de stat a înregistrat cea mai mare creștere, până la 63,0 mil. MDL - în anul 2018, când pachetul de acțiuni ale statului în S.A. „Tutun-CTC” a fost expus pentru vânzare la concursul

	comercial din 14.12.2018. - Cumpărătorul pachetului de acțiuni ale statului în S.A. „Tutun-CTC” a importat produse din tutun în valoare de 1380,0 mil. MDL și a exportat - de 303,8 mil. MDL, beneficiind în anii 2011-2018 de facilități prin rețeaua duty-free în sumă totală de 277,2 mil. MDL, inclusiv 110,8 mil. MDL - acordate în anul 2018, când valorile mobiliare ale statului au fost expuse pentru vânzare la concursul comercial din 14.12.2018.
HCC nr.1 din 24.01.20 cu privire la aprobarea Raportului auditului conformității încheierii și executării prevederilor Contractului de parteneriat public-privat pentru concesiunea activelor Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău”	Scopul: evaluarea conformității încheierii și executării prevederilor Contractului de parteneriat public-privat pentru concesiunea activelor Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” Unele constatări: - Concesiunea activelor Î.S și serviciilor aeroportuare s-a efectuat în existența surselor disponibile pentru finanțarea modernizării AIC (situația financiară în 2009-2012 era pozitivă, cu un trend crescător; mijloacele pentru modernizare de 46,5 mil.euro în 2008 au fost puse la dispoziție de BERD și BEI, în 2011 a demarat negocierea pentru suplimentarea lor cu 5 mil. Euro). - Studiul de fezabilitate privind transmiterea în concesiune a activelor Î.S și serviciilor aeroportuare nu avea suficiente argumente economice, confirmate prin calcule și estimări. - Procesul de selectare a partenerului privat a fost incoerent și netransparent (transmiterea neregulamentară a unor obligații ale Comisiei de selectare a partenerului privat către Î.S. „AIC”; admiterea la concurs a unor persoane care nu aveau capacitatea financiară pentru a finanța investițiile, semnarea contractului de concesiune nu cu toți asociații care au câștigat concursul). - Prevederile contractului de concesiune nu sunt coerente și explicite, referitor la definirea investiției și surselor de finanțare a acesteia, a modului de determinare a valorii investițiilor efectuate și valorii recuperate a acestora etc., nu sunt suficient apărute drepturile patrimoniale ale statului la executarea contractului de concesiune. - APC nu s-au asigurat că partenerul privat va efectua achizițiile de lucrări și servicii în baza principiilor transparenței și eficienței. - Monitorizarea realizării contractului de PPP a fost formală, bazându-se doar pe datele furnizate de partenerul privat, urmare cărui fapt investițiile în infrastructura aeroportuară nu au corespuns întocmai cerințelor tehnice și financiare stabilite în contractul de concesiune. - Proiectele investiționale în construcții au demarat în lipsa documentației de deviz, ceea ce determină incertitudini privind conformitatea și realitatea procedurilor de achiziție a lucrărilor executate prevăzute de contractul de concesiune. - Patrimoniul primit în concesiune și mijloacele financiare obținute din gestiunea acestuia au fost folosite de partenerul privat pentru finanțarea unor activități incerte ale unor persoane afiliate sau terțe, ceea ce a determinat sustragerea de la activitatea de bază a mijloacelor de circa 1,58 mlrd. lei.
HCC nr.3 din 29.01.20 cu privire la Raportul auditului performanței activității întreprinderilor de stat al căror fondator în anii 2015-2018 a fost Agenția „Apele Moldovei”	Activitatea ÎS administrate de Agenția „Apele Moldovei” s-a dovedit a fi neperformantă, pe parcursul mai multor ani acestea înregistrând pierderi constante, veniturile fiind insuficiente pentru acoperirea cheltuielilor, cele mai semnificative deficiențe se rezumă la: - APC responsabile de administrarea patrimoniului public, factorii de decizie ai ÎS a căror fondator a fost Agenția „Apele Moldovei” n-au instituit mecanisme de monitorizare a nivelului performanței executării politicilor de gospodărire a apelor și de hidroameliorație, dar și de administrare eficientă a patrimoniului transmis întreprinderilor în gestiune. - Performanțele financiare slabe ale ÎS, determinate de insuficiența resurselor financiare au dus la degradarea semnificativă a construcțiilor hidrotehnice din domeniul hidroameliorației și gospodăririi apelor. - Deși Agenția „Apele Moldovei” urma să creeze Cadastrul de stat al apelor, măsurile de rigoare n-au fost întreprinse, ceea ce a condus la nedelimitarea și neînregistrarea drepturilor de gestiune asupra terenurilor fondului apelor de către gestionari, emiterea de către APL a unui act normativ, prin care s-a diminuat aria de acțiune a gestionarului lacului de acumulare, precum și crearea riscurilor de înstrăinare a terenurilor, unele dintre acestea fiind materializate în timp. - Degradarea proprietății publice transmise în administrarea ÎS, sustragerea elementelor de proprietate publică de către persoane terțe, ca urmare a neîntreținerii și neasigurării integrității elementelor patrimoniale de către factorii de decizie ai ÎS, în condițiile lipsei reglementărilor privind specificul bunurilor care fac parte din fondul apelor; - Scăderea rentabilității sistemelor de irigare și desecare, degradarea lor, istrugerea unor sisteme centralizate de irigare/desecare, ca urmare a lipsei unor politici consecvente de întreținere și consolidare a construcțiilor hidrotehnice, ce a determinat reducerea capacităților de irigare

	centralizată la nivel național.
HCC 15 din 29.04.20 cu privire la Raportul auditului asupra rapoartelor financiare ale Agenției „Moldsilva” încheiate la 31 decembrie 2019	Rapoartele financiare ale Agenției „Moldsilva” încheiate la 31 decembrie 2019 <i>nu prezintă o imagine corectă și fidelă</i> în conformitate cu cadrul de raportare financiară aplicabil. - Subevaluarea activelor și pasivelor cu 23,9 mil.lei, subevaluarea veniturilor curente cu 18,9 mil.lei și a cheltuielilor curente cu 18,2 mil.lei au fost condiționate de neconsolidarea raportului întocmit conform cerințelor sectorului corporativ în raportul întocmit conform cerințelor sistemului bugetar. Eroarea totală agregată reprezintă 61,0 mil.lei, ceea ce constituie o denaturare semnificativă a rapoartelor financiare în ansamblu. - Subevaluarea cu 13 630,1 mil.lei a valorii terenurilor fondului silvic a fost cauzată de evidența contabilă defectuoasă, ca rezultat al căreia n-au fost evaluate și contabilizate terenuri cu suprafața totală de 337 643,5 ha. - Valoarea totală agregată a veniturilor necollectate, pasibile spre încasare, este de 43,9 mil.lei. - Nerevizuirea și neajustarea valorii tuturor contractelor de arendă a fondului forestier (pentru 2017-2019) a dus la neîncasarea în volum deplin a veniturilor pasibile spre încasare în valoare totală de 42,8 mil.lei. - Contractele de arendă a fondului forestier sunt încheiate pe un termen mai mare de 3 ani (49 de ani), astfel acestea urmau a fi supuse înregistrării obligatorii la organul cadastral. Din 395 de contracte de arendă, la organul cadastral n-au fost înregistrate 64 de contracte (1,1 mii ha). - Neînregistrarea drepturilor patrimoniale asupra terenurilor fondului forestier (302,4 mii ha), precum și divergențele dintre diferite surse de informație privind suprafețele terenurilor fondului forestier, ceea ce duce implicit la riscul de posibilă înstrăinare/posesiune necontrolată a proprietății statului și de neasigurare a integrității patrimoniului de stat. - Ministerul Finanțelor a deschis neregulamentar Agenției „Moldsilva” contul extrabugetar în cadrul Contului Unic Trezorerial, ceea ce a permis tranzacționarea prin intermediul acestuia a plăților pentru arenda fondului forestier și nedeclararea/neincluderea lor în executarea și raportarea bugetului de stat. - Agenția, pe parcursul mai multor ani, prin intermediul conturilor bancare deschise în afara sistemului trezorerial, a gestionat mijloace financiare primite de la donatorii externi, care de asemenea nu au fost incluse în executarea și raportarea bugetului de stat. - Neraportarea către APP a suprafețelor terenurilor gestionate de Agenție (337,6 mii ha), fapt ce a denaturat semnificativ datele din Registrul bunurilor imobile proprietate publică a statului, nefiind asigurată plenitudinea, veridicitatea și credibilitatea informațiilor incluse în acesta.
HCC nr.68 din 17.12.20 cu privire la Raportul auditului privind conformitatea gestionării resurselor financiare publice și a patrimoniului public de către Întreprinderea de Stat „Calea Ferată din Moldova” în anii 2018 - 2019	Entitatea vizată: ÎS ”Calea Ferată Moldova”. Unele constatări: - Neelaborarea și neaprobarea unui nomenclator complex al serviciilor aferente altor activități operaționale și a tarifelor respective contravin exigențelor legale. - Neoferirea în locațiune a încăperilor neutilizate a generat dispute și creanțe compromise de 19 986,8 mii lei și a determinat nemajorarea veniturilor proprii pasibile de acumulat de cca 3793,9 mii lei. - Aplicarea necorespunzătoare a normelor contabile a generat: recunoașterea și înregistrarea neconformă ca venituri și cheltuieli a 1332,3 mii lei, sumă colectată în numele unor terți; majorarea neregulamentară a cheltuielilor cu amortizarea mijloacelor fixe cu cca 9429,1 mii lei; recunoașterea și înregistrarea neconformă a fondului locativ în valoare de 69 290,1 mii lei ca investiții imobiliare. - Aplicarea necorespunzătoare a reglementărilor aferente remunerării muncii a condiționat atribuirea neconformă a unor adaosuri și suplimente în sumă totală de 949,1 mii lei. - Neonorarea angajamentelor asumate a cauzat cheltuieli sub formă de penalități de 10 481,2 mii lei; - Nerespectarea integrală a normelor aferente achizițiilor s-a soldat cu neconformități semnificative în procesele de planificare și procurare a necesităților de bunuri și servicii; - Neaplicarea în totalitate a prevederilor cadrului normativ aferent inventarierii nu a contribuit pe măsură la stabilirea situației reale patrimoniale a întreprinderii; - Neimplementarea conformă a recomandărilor anterioare ale Curții de Conturi a generat admiterea repetată a unor iregularități și realizarea unor activități operaționale prin eludarea reglementărilor care le guvernează.

Investigații jurnalistice, articole media privind eventuale abuzuri și fraude în activitatea întreprinderilor administrate de stat / procesul de privatizare / parteneriatele publice-private

Republica Moldova a pierdut activele a două întreprinderi din industria extractivă, aflate în Ucraina. Cum a fost posibil

Marcela Meglei, 04.01.2021

Republica Moldova ar fi pierdut activele a două întreprinderi de stat din industria extractivă, aflate în Ucraina. Este vorba de Cariera de piatră concasată din Pervomaisc și Cariera de pietriș și nisip din Cernăuți. Anunțul a fost făcut luni de către vicepreședintele Parlamentului, Alexandru Slusari.

<https://anticoruptie.md/ro/stiri/republica-moldova-a-pierdut-activele-a-doua-intreprinderi-din-industria-extractiva-aflate-in-ucraina-cum-a-fost-posibil>

Slusari: APP confirmă că RM a pierdut două întreprinderi în Ucraina; Știu sigur cine-s deputații din spatele acestei scheme

04.01.2021

La solicitarea Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile, Agenția Proprietății Publice a răspuns printr-o scrisoare, în care vizează proprietățile RM din Ucraina.

<https://www.jurnal.md/ro/news/ec767fcf54ddc8ef/slusari-app-confirma-ca-rm-a-pierdut-doua-intreprinderi-in-ucraina-stiu-sigur-cine-s-deputatii-din-spatele-acestei-scheme.html>

Republica Moldova a mai pierdut o proprietate în Ucraina. Cariera de prundiș-nisip de la Cernăuți, „furată” de fostul administrator

10.11.2020

Încet dar sigur, Republica Moldova își pierde proprietățile din Ucraina. Astfel, Cariera de nisip de la Cernăuți (Ucraina), care era proprietate a Republicii Moldova a fost sustrasă din proprietatea statului de un fost administrator. Acum Agenția Proprietății Publice luptă în instanțele de judecată din Ucraina pentru a întoarce proprietatea efectiv furată. Documente ce confirmă cele scrise mai sus au ajuns în adresa redacției după ce am publicat materialul privind situația de la „Sanatoriul Moldova” din Truscaveț.

<https://www.jurnal.md/ro/news/d96ed3d1a713884f/rm-a-mai-pierdut-o-proprietate-in-ucraina-cariera-de-prundis-nisip-de-la-cernauti-furata-de-fostul-administrator.html>

R. Moldova riscă să piardă un teren cu o valoare estimată la 3 milioane de euro, situat în cea mai scumpă regiune din orașul Odesa, pe celebra plajă Arkadia

24.10.2020

Magistrații Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, au anulat, joi, 23 octombrie, hotărârea Guvernului din 31 iulie, prin care Executivul și-a abrogat hotărârea din 27 februarie 2019 cu privire la trecerea bunului imobil din orașul Odesa, Ucraina, din domeniul public în domeniul privat al statului și încheierea unui contract de schimb al acestuia cu un alt imobil din același oraș. Astfel, potrivit [jurnal.md](https://www.jurnal.md), R. Moldova riscă să piardă un teren de aproximativ 40 de ari, cu o valoare estimată la 3 milioane de euro, situat în cea mai scumpă regiune din orașul Odesa, pe celebra plajă Arkadia. Schema ar fi fost pusă în aplicare de Vladimir Andronachi, fost deputat al Partidului Democrat din Moldova.

<https://www.zdg.md/stiri/doc-r-moldova-risca-sa-piarda-un-teren-cu-o-valoare-estimata-la-3-milioane-de-euro-situat-in-cea-mai-scupa-regiune-din-orasul-odesa-pe-celebra-plaja-arkadia/>

Arme pentru Africa

Mădălin Necusutu și Ilie Gulca, 28.09.2020

- Aeroportul Internațional Mărculești a vândut armament unor off-shoruri implicate în trafic de armament în zone de conflict militar.
- Rachete de avioane și elicoptere de tip S-8 KOM trebuiau să ia calea Nigerului prin intermediul companiei ucrainene de stat Ukrinmash.
- Ucrainenii de la S-Profit Ltd au pretenții financiare, în valoare de peste 4 milioane de lei, față de autoritățile moldovenești pentru nerespectarea contractelor semnate pentru rachete S-8.

- Pe teritoriul Aeroportului Internațional Mărculești au fost depistate armament și muniții, păstrate ilegal, care nu se găsesc în patrimoniul Armatei Naționale.

<https://anticoruptie.md/ro/investigatii/achizitii-publice/arme-pentru-africa>

Dosarul Metalferos: Episodul Vladimir Plahotniuc

Victor Moșneag, 31.07.2020

Vladimir Plahotniuc, fostul președinte al Partidului Democrat din Moldova, anunțat în căutare de organele de drept de la Chișinău, a avut drept de semnătură sau a fost beneficiar la cel puțin trei companii care au beneficiat în ultimii ani, direct sau indirect, de zeci de milioane de dolari de pe urma unor contracte cu Metalferos, societate pe acțiuni în care statul deține pachetul majoritar.

<https://www.zdg.md/investigatii/ancheta/dosarul-metalferos-episodul-vladimir-plahotniuc/>

Poșta Moldovei: monopol, achiziții secretizate și scheme dubioase

Cornelia Cozonac, Irina Odobescu, 01.07.2020

Întreprinderea de Stat Poșta Moldovei ține sub șapte lacăte informația despre achizițiile publice pe care le organizează. Instituția continuă să se ascundă sub paravanul secretului de stat și celui comercial atunci când refuză să ofere informații de interes public, chiar dacă, între timp, a pierdut un proces în fața jurnaliștilor. Deși pe pagina oficială a întreprinderii, la rubrica „Licitații”, sunt mai multe anunțuri privind concursul de licitații, atunci când soliciți informația despre vreo achiziție în parte, conducerea Poștei Moldovei se face că plouă.

<https://anticoruptie.md/ro/investigatii/achizitii-publice/posta-moldovei-monopol-achizitii-secretizate-si-scheme-dubioase>

Afacerile subterane: marea privatizare

Ion Preașca, 04.06.2020

Un afacerist moldovean, un ucrainean și un francez au orchestrat una dintre cele mai importante privatizări, cu iz de tutun, făcute pe ultima sută de metri de fosta guvernare democratică.

Cei trei se știu de ani buni. „*Ne-am cunoscut cu Victor în Kiev, la niște prieteni, acum nouă ani. Cu Frank am botezat, acum 13 ani, copilul unui prieten comun*”, recunoaște moldoveanul.

Acum un an, tot ei au preluat și controlul asupra companiei care deține în concesiune rețeaua de gări auto din țară, iar doi dintre ei - moldoveanul și ucraineanul - au mai preluat duty-free-urile lui Șor, dar și alte afaceri ale familiei fostului primar de Orhei.

<https://www.rise.md/articol/marea-privatizare/?lang=ru>

În port: monopol mascat, bani în offshore și multe interese

Anatolie Eșanu, Victor Moșneag, 28.02.2020

În Portul de Pasageri și Mărfuri Giurgiulești, operat de ÎS „Portul Fluvial Ungheni”, au debarcat monopolul mascat, o firmă offshore și interesele, inclusiv ale unui deputat din Parlamentul R. Moldova. ZdG a constatat că în singurul port cu ieșire spre mare controlat de stat activează doar patru agenți economici, toți interconectați între ei. Aceștia stabilesc regulile de joc și domină o piață și așa aflată sub monopol. Orice încercări ale altor companii de a obține statutul de agent portuar, care le-ar permite să activeze în port, s-au ciocnit, în ultimii ani, de blocajul conducerii întreprinderii de stat. „Nu este loc”, argumentează administratorul interimar al întreprinderii care gestionează portul.

Între timp, în „luptele” din port s-a implicat și un deputat, care a venit cu un demers adresat Centrului Național Anticorupție, reclamând nereguli în activitatea întreprinderii de stat.

<https://www.zdg.md/investigatii/ancheta/in-port-monopol-mascat-bani-in-offshore-si-multe-interese/>

Metalferos ia locul Moldtelecom: Guvernul va modifica programul de privatizare

24.02.2020

Din programul de privatizare urmează a fi excluse patru companii importante ale statului și două bunuri. Locul lor va fi luat de alte șase active ale statului, inclusiv Metalferos, pentru controlul căruia lupta este una acerbă.

<https://www.mold-street.com/?go=news&n=10077>

Secretarii de stat, cu venituri de zeci de mii de lei din consiliile de administrare ale companiilor de stat

Stela Mihailovici, 30.09.2019

Unii funcționari câștigă zeci de mii de lei pe an din activitatea în consiliile de administrare ale întreprinderilor de stat.

Unii sunt delegați în câteva companii. Exemplele secretarilor de stat din Ministerul Finanțelor și Ministerului

Agriculturii și Industriei Alimentare. Spre ex., De exemplu, secretarul de stat al Ministerului Finanțelor, Tatiana Ivanicichina, a făcut parte anul trecut din consiliile de administrare ale cinci companii – două societăți pe acțiuni și trei întreprinderi de stat. Funcționara a câștigat în total peste 140 de mii de lei, potrivit declarației de venit pe care a depus-o recent la Autoritatea Națională de Integritate, după ce a demisionat.

<http://tv8.md/2019/09/30/doc-secretarii-de-stat-cu-venituri-de-zeci-de-mii-de-lei-din-consiliile-de-administrare-ale-companiilor-de-stat/>

Cine, când și cum a decis concesionarea Aeroportului Internațional Chișinău

14.08.2019

Comisia parlamentară de anchetă pentru analiza modului în care s-au desfășurat privatizările în perioada 2013 - 2019, condusă de deputatul Igor Munteanu, a sesizat Centrul Național Anticorupție și Procuratura Generală despre cum s-a desfășurat concesionarea Aeroportului Internațional Chișinău.

<https://www.mold-street.com/?go=news&n=9283>

Cum nu a fost demonopolizată piața metalelor

05.08.2019

Ministerul Economiei și Infrastructurii pregătește un proiect de lege care ar veni să lichideze monopolul deținut de SA Metalferos la colectarea și exportul de deșeuri de metale, a anunțat premierul Maia Sandu, în cadrul unei emisiuni la postul de televiziune TV8.

<https://www.mold-street.com/?go=news&n=9252>

Privatizări dubioase în centrul capitalei

01.05.2019

La începutul acestui an mai multe imobile din Chisinau, care aparțineau statului, au ajuns pe maini private la preturi mai mici decât cele de piață. Printre acestea - fosta cantina a Guvernului, o vila cu statut de monument istoric și aproape două mii de metri patrati din complexul Casa Presei. Pentru a putea cumpara cladirile pe bani marunti, proprietarii le-au luat initial in arenda, iar cateva luni mai tarziu au solicitat privatizarea lor. Informatiile apar in cadrul unei investigatii publicate de portalul Rise Moldova.

<https://www.jurnaltv.md/news/28002082c93db884/privatizari-dubioase-in-centrul-capitalei.html>

Frăția privatizării

Ion Preașca, 30.04.2019

La începutul acestui an, mai multe imobile din Chișinău care aparțineau statului au ajuns pe mâini private la prețuri mai mici decât cele de piață. Printre ele - fosta cantină a Guvernului, o vilă cu statut de monument istoric și aproape două mii de metri pătrați din Casa Presei. Pentru a putea cumpăra clădirile pe bani mărunți, proprietarii le-au luat inițial în arendă, iar câteva luni mai târziu au solicitat privatizarea lor.

<https://www.rise.md/video-fratia-privatizarii/?lang=ru>

Contract secret pentru concesionarea Gărilor și Stațiilor Auto

Anatolie Eșanu 01.02.2019

Agenția Proprietății Publice a refuzat să facă public contractul prin care toate garile și stațiile auto din R. Moldova au fost concesionate pentru următorii 25 de ani unei firme al cărei asociat majoritar a cumpărat, în ultimul timp, mai multe bunuri imobile care erau atribuite lui Vladimir Plahotniuc și Ilan Șor. Autoritățile își motivează refuzul de publicare a contractului prin existența unor „clauze de confidențialitate”. În același timp, reprezentanții companiei câștigătoare afirmă că înțelegerea încheiată cu statul, pe lângă dreptul de prestare a serviciilor de autogară, le oferă posibilitatea de a construi pe teritoriul garilor auto și alte obiective de comerț sau de prestare a serviciilor.

<https://www.zdg.md/investigatii/ancheta/video-contract-secret-pentru-concesionarea-garilor-si-statiilor-auto/>

Un nou mega-proiect: Parteneriat public – privat la Gările și stațiile auto

22.10.2018

Agenția Proprietății Publice, în calitate de pertener public, a anunțat concursul de selectare a partenerului privat pentru implementarea proiectului de parteneriat public-privat ”Modernizarea și eficientizarea activității filialelor Întreprinderii de stat ”Gările și Stațiile Auto”.

<https://www.mold-street.com/?go=news&n=8141>

Șefii de la Administrația drumurilor continuă să-și pună fățuș neamurile în funcțiile-cheie

Victoria Popa, 25.07.2018

Familiiile și rudele de la Administrația de Stat a Drumurilor s-au întregit și mai mult. Șefa Serviciului resurse umane și secretariat, Carolina Anțălovski, și-a adus soțul, Igor Anțălovski, fără studii de specialitate, în funcția de consultant la Serviciul operativ. Șefa Comitetului sindical, Svetlana Rabii, și-a angajat fiul, Alexandru Rabii, în calitate de consultant la Serviciul financiar. În loc să răspundă la aceste acuzații, responsabilul de la comunicate mi-a sugerat să „o las mai moale”.

<https://anticoruptie.md/ro/investigatii/integritate/sefii-de-la-administratia-drumurilor-continua-sa-si-puna-fatis-neamurile-in-functiile-cheie>

Ce scheme dubioase stau în spatele centrelor de dializă din țară

29.01.2018

La finele anului trecut BB-Dializa SRL, compania ce implementează proiectul de parteneriat public-privat de modernizare a centrelor de dializă existente și de creare a unor centre noi în raioane și-a schimbat proprietarul.

<https://mamaplus.md/stiri/ce-scheme-dubioase-stau-spatele-centrelor-de-dializa-din-tara>

Marea „prijvatizare” în construcții din anii '90: În mâinile cui au ajuns puținele firme care au supraviețuit

Virginia Nica, 30.10.2017

După declararea independenței Republicii Moldova, a urmat o perioadă în care tot ce aparținea statului și putea aduce bani la buget a fost împărțit după bunul plac al celor care au condus țara. Cele peste 250 de întreprinderi de stat în construcții au fost aduse deliberat la faliment, autoritățile aplicând diferite scheme pentru a le devaliza și pentru a le vinde ulterior pe bănuți, bugetul de stat fiind sărăcit considerabil. Cele câteva firme care au mai rămas sunt gestionate de businessmani și oameni politici, scrie [MoldNova](http://moldnova.eu/ro/marea-prijvatizare-construcii-din-anii-90-mainile-cui-au-ajuns-putinele-firme-care-au-supravietuit-23979.html/).

<http://moldnova.eu/ro/marea-prijvatizare-construcii-din-anii-90-mainile-cui-au-ajuns-putinele-firme-care-au-supravietuit-23979.html/>

Calea Ferată din Moldova, achiziții la suprapreț și contracte cu firme afiliate PD

Mariana Rață, 23.03.2017

Înglodată în datorii de peste jumătate de miliard de lei, Calea Ferată din Moldova a avut în ultimii ani cheltuieli enorme, pe alocuri nejustificate. Reporterii Centrului de Investigatii Jurnalistice au analizat sute de contracte de vânzare-cumpărare, de asigurări sau de contractare a creditelor bancare semnate de șefii întreprinderii în anii 2014-2015, perioadă în care au fost acumulate restanțe mari la plata salariilor. Multe dintre achiziții au fost făcute fie la suprapreț, fie de la companii afiliate unor politicieni, printre care și cei din PD. Foști și actuali conducători ai CFM susțin însă că toate licitațiile au fost transparente, fiind alese ofertele cele mai bune. Unii experți sunt de părerea că realitatea arată contrariul și că managementul ineficient, achizițiile cu firme afiliate, deseori la prețuri exagerate, au umflat cheltuielile întreprinderii care a înregistrat pierderi considerabile în ultimii ani.

<https://anticoruptie.md/ro/investigatii/achizitii-publice/calea-ferata-din-moldova-achizitii-la-suprapret-si-contracte-cu-firme-afiliate-pd>

Metalferos: scheme, firme-fantomă și imunitate penală

Mariana Rață, 21.02.2017

Principalul exportator de metale feroase și neferoase din Republica Moldova, SA Metalferos este una dintre cele mai netransparente întreprinderi ale statului. Chiar dacă are rulaje anuale de circa un miliard de lei, iar de-a lungul anilor au existat multiple acuzații de evaziune fiscală și spălări de bani la companie, dosarele penale care au vizat întreprinderea în care statul deține 78% din acțiuni au ajuns de fiecare dată pe linie moartă. Iar companiile-fantomă despre care se spune că ar fi fost implicate în „afacerile murdare” de la Metalferos dispar de îndată ce ajung în vizorul opiniei publice, fiind înlocuite cu altele. La fel se întâmplă și cu administratorii societății pe acțiuni. În ultimii opt ani, Metalferos a schimbat trei directori. În schimb, directorul financiar al întreprinderii, Serghei Catană, activează acolo de prin 2007. Catană ar fi nașul de cununie al actualului președinte Igor Dodon.

<https://anticoruptie.md/ro/investigatii/economic/metalferos-scheme-firme-fantoma-si-imunitate-penala>

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA
INSPECȚIA FINANCIARĂ

МИНИСТЕРСТВО ФИНАНСОВ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА
ФИНАНСОВАЯ ИНСПЕКЦИЯ

MD-2012, mun. Chișinău, str. Alexandru cel Bun, 48
tel: 022-22-26-70, fax: 022-22-07-75, e-mail: inspectia.financiara@if.gov.md

05.11.20 nr. 25-06-10/1353

la nr. 22/20 din 27.10.2020

Doamnei Lilia CARAȘCIUC,
Director executiv al
Transparency Internațional Moldova

Stimată doamnă Carașciuc,

Inspecția Financiară, a examinat solicitarea Dumneavoastră nr. 22/20 din 27.10.2020, privind prezentarea informației ce ține de inspectările efectuate la întreprinderile de stat și societățile pe acțiuni cu capital de stat în anii 2018-2020 și comunică următoarele.

În conformitate cu prevederile art. 78 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014 Inspecția financiară efectuează inspectări financiare la întreprinderile de stat și societățile comerciale în al căror capital social statul deține o cotă-parte de cel puțin 25 la sută.

În cadrul inspectărilor financiare se verifică activitatea economico-financiară a entităților, inclusiv respectarea de către factorii de decizie a prevederilor cadrului normativ privind utilizarea eficientă a mijloacelor financiare, gestionarea și asigurarea integrității patrimoniului public, raportarea datoriei sectorului public, calcularea profitului net precum și a dividendelor/defalcărilor la buget din profitului net al acestora.

Astfel, în perioada 01.01.2018 – 30.09.2020, Inspecția Financiară a efectuat inspectări financiare la 188 întreprinderi de stat și 72 societăți pe acțiuni în al căror capital social statul deține o cotă-parte de cel puțin 25 la sută.

Rezultatele inspectărilor în profilul anilor se reflectă în următorul tabel: (mii lei)

N/ or	Indicatori	2018		2019		2020 (9 luni)	
		Î.S.	S.A.	Î.S.	S.A.	Î.S.	S.A.
1	Numărul de inspectări	95	28	68	31	25	13
2	Prejudicii	735.0	609.9	11594.4	587.7	2961.4	429.2
3	Lipsuri bunuri materiale	2817.8	-	1246.0	-	9.7	1.1
4	Cheltuieli nelegitime	2119.0	2550.6	22762.2	89.7	7022.3	71.1
5	Cheltuieli neregulamentare	27857.1	1640.3	69769.0	4029.3	5430.9	846.2
6	Venituri ratate	7491.5	873.1	536.1	61.0	529.3	258259.7
7	Calculate defalcări/dividende la buget	1363.3	807.5	4108.1	127.9	5755.0	158.1
8	Calculate sancțiuni economice	-	-	866.8	164.9	-	-
9	Încasate defalcări/dividende și sancțiuni economice	523.8	807.5	3740.6	251.6	5125.0	8.7
10	Materiale remise organelor de drept (un.)	9	4	9	3	13	3
11	Suma încălcărilor remisă organelor de drept	6965.3	3736.5	72647.0	2889.1	11380.0	258714.4
12	Materiale remise ANI (un.)	-	-	3	-	-	-
13	PV contravenționale întocmite (un.)	26	8	36	9	6	-
14	Sancțiuni contravenționale aplicate	35.8	30.0	32.2	11.0	7.8	-

Neajunsurile constatate denotă unele deficiențe ale sistemului de management financiar datorate lipsei unor proceduri de control ce ar asigura eficacitatea și eficiența operațiunilor, conformitatea cu legislația, siguranța și optimizarea activelor și pasivelor.

Cele mai frecvente încălcări depistate țin de nerespectarea prevederilor legislației în vigoare și anume:

- atribuirea unor cheltuieli și consumuri la cheltuieli ordinare și necesare a întreprinderii, care nu țin de activitatea de antreprenariat, ce duc la micșorarea profitului și diminuarea defalcărilor/dividendelor în bugetul de stat;
- achitarea neregulamentară și neîntemeiată a salariilor factorilor de conducere și unor angajați ai Întreprinderii (*pentru cumularea de funcții vacante, în orele de program, acordarea premiilor în lipsa aprobării fondatorului*) cu derogare de la prevederile Legii salarizării nr. 847-XV din 14.02.2002 și Hotărârii Guvernului cu privire la salarizarea angajaților din unitățile cu autonomie financiară nr.743 din 11.06.2002;
- acordarea premiilor și ajutoarelor materiale membrilor consiliului de administrație din fondul de salarizare al Întreprinderii, cu derogare de la prevederile art. 24 alin. (1) din Legea salarizării nr. 847-XV din 14.02.2002;
- admiterea lipsurilor bunurilor materiale;
- admiterea creanțelor cu termenul de prescripție expirat și nerecuperarea acestora în termenul stabilit de art. 267 din Codul Civil nr 1107 din 06.06.2002;
- neefectuarea la finele anului a inventarierii datoriilor și creanțelor, sau efectuarea ei parțială, neasigurând confirmarea veridicității datelor contabile și rapoartelor financiare;
- reflectarea la cheltuieli a mijloacelor financiare în lipsa documentelor justificative de strictă evidență (formulare tipizate de documente primare);
- ratarea veniturilor în urma neîncheierii contractelor pentru darea în arenda/locățiune a patrimoniului public sau încheierii contractelor la prețuri diminuate comparativ cu cuantumul minim stabilit;
- lipsa transparenței la efectuarea achizițiilor, nefiind asigurată competitivitatea în scopul selectării celui mai avantajos ofertant, lipsa regulamentelor interne privind modalitatea de desfășurare a achizițiilor de bunuri materiale și servicii.

Cu respect,

director

Alexei SECRIERU

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

DIRECȚIA GENERALĂ
URMĂRIRE PENALĂ

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

ГЛАВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ
УГОЛОВНОГО ПРЕСЛЕДОВАНИЯ

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 198
tel. (+373) 22-25-72-94, fax (+373) 22-25-72-94

nr. _____ din 08.12. 2020

*Directorului Executiv Transparency
International Moldova,
Lilia Carașciuc*

Stimată doamnă Carașciuc,

La solicitarea Dvs. privind oferirea unei informații despre cauzele penale pornite și rezultatele instrumentării acestora în privința factorilor de decizie din cadrul întreprinderilor (administratori și adjuncți ai acestora,, membri ai Consiliului de administrație, membri ai Comisiei de cenzori, etc.) gestionate de Agenția Proprietăți Publice, pentru perioada anilor 2018-2020, vă comunicăm următoarele.

În perioada vizată organul de urmărire penală al Centrului, în privința factorilor de decizie și a persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul **Agenției Proprietăți Publice**, precum și din subordinea acestora a pornit **76** de cauze penale, divizate după cum urmează:

a) din cadrul Agenției Proprietăți Publice și subdiviziunilor subordonate acesteia - 21 cauze penale,(Oficiul Cadastral Chișinău a ASP, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, Agenția Națională Transport Auto, Agenția pentru Supraveghere Tehnică, și Direcția Înmatricularea Transportului și Calificarea Conducătorilor Auto a ASP), iar potrivit perioadei calendaristice, după cum urmează:

pe parcursul anului 2018 – 8 cauze penale, inclusiv în temeiul art.324 Cod penal (corupere pasivă) – 5 cauze penale, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1 cauză penală și art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 2 cauze penale.

pe parcursul anului 2019 – 11 cauze penale, inclusiv în temeiul art.324 Cod penal (corupere pasivă) – 8 cauze penale, în temeiul art.325 Cod penal (corupere activă) – 1 cauză penală, art.326 Cod penal (traficul de influență) - 1 cauză penală și art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1 cauză penală.

pe parcursul anului 2020 – 2 cauze penale, inclusiv în temeiul art.324 Cod penal (corupere pasivă) – 1 cauză penală și art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 1 cauză penală.

Astfel, în cadrul acestor cauze penale au fost vizate persoane care dețineau următoarele funcții:

- doi inspectori din cadrul ANTA,(cauză penală pornită în temeiul art.324 Cod

- un șef adjunct al Direcției Control Transport Rutier și Autogări din cadrul ANTA, (cauză penală pornită în temeiul art.324 Cod penal);
- șef al Direcției Control Transport Rutier și Autogări din cadrul ANTA, (cauză penală pornită în temeiul art.327 Cod penal);
- un șef adjunct al Direcției Control Transport Rutier și Autogări din cadrul ANTA, (cauză penală pornită în temeiul art.327 Cod penal);
- inspector superior din cadrul ANTA,(art.327 Cod penal);
- doi inspectori principali ai Direcției volumelor și costurilor lucrărilor în construcții a Agenției pentru Supraveghere Tehnică, (cauză penală pornită în temeiul art.324 Cod penal);
- un medic veterinar din cadrul Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor,(cauze penale pornite în temeiul art.324 Cod penal);
- un inspector superior din cadrul Direcției Înmatricularea Transportului și Calificarea Conducătorilor Auto din cadrul Agenției Servicii Publice, (cauză penală pornită în temeiul art.325 Cod penal);
- un șef al Oficiului Stării Civile mun. Orhei,(cauză penală pornită în temeiul art.324 Cod penal);
- un inginer din cadrul Serviciului cadastral teritorial Chișinău, al Agenției Servicii Publice, (cauze penale pornite în temeiul art.art.324 și 326 Cod penal).

b) din cadrul Întreprinderilor de Stat ai Agenției Proprietăți Publice - 46 cauze penale, (ÎS „Sarmat”, ÎS „Gările și Stațiile Auto”, ÎS „Stațiunea Tehnico Experimentală Codrul”, ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești”, ÎS „Calea Ferată din Moldova” și ÎS „Bacul Molovata”), iar potrivit perioadei calendaristice, după cum urmează:

pe parcursul anului 2018 – 8 cauze penale, inclusiv în temeiul art.324 Cod penal (corupere pasivă) – 2 cauze penale, în temeiul art.325 Cod penal (corupere activă) – 2 cauze penale, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 3 cauze penale și art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 1 cauză penală.

pe parcursul anului 2019 – 5 cauze penale, inclusiv în temeiul art.191 Cod penal (delapidarea averii străine) – 1 cauză penală, în temeiul 324 Cod penal (corupere pasivă) – 2 cauze penale, în temeiul art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 1 cauză penală și în temeiul art.329 Cod penal (neglijența în serviciu) – 1 cauză penală.

pe parcursul anului 2020 – 33 cauze penale, inclusiv în temeiul 324 Cod penal (corupere pasivă) – 15 cauze penale, în temeiul art.325 Cod penal (corupere activă) – 16 cauze penale, art.326 Cod penal (traficul de influență) - 1 cauză penală și art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1 cauză penală.

Astfel, în cadrul acestor cauze penale au fost vizate persoane care dețineau următoarele funcții:

- doi administratori și un șef de secție monitorizare din cadrul ÎS „Gările și Stațiile Auto” și filiala acesteia, (cauze penale pornite în temeiul art.art.324 și 325 Cod penal);
- un director adjunct al filialei din cadrul ÎS „Gările și Stațiile Auto”, (cauză penală pornită în temeiul art.327 Cod penal);
- un șef adjunct al Direcției deservire a călătorilor din cadrul ÎS „Calea Ferată din Moldova”,(cauze penale pornite în temeiul art.art.324 și 326 Cod penal);

- un inginer al Direcției deservire a călătorilor din cadrul ÎS „Calea Ferată din Moldova”, (cauză penală pornită în temeiul art.325 Cod penal);

- cinci șefi de tren din cadrul ÎS „Calea Ferată din Moldova”, (cauze penale pornite în temeiul art.325 Cod penal);

- un instructor al Rezervei însoțitorilor de vagoane din cadrul Direcției pentru deservirea călătorilor a ÎS „Calea ferată din Moldova”, (cauze penale pornite în temeiul art.325 și 324 Cod penal);

- șase însoțitori de vagoane din cadrul ÎS „Calea Ferată din Moldova”, (cauze penale pornite în temeiul art.325 Cod penal);

c) din cadrul societăților pe acțiuni (SA) în care Agenția Proprietăți Publice exercită funcția de deținător de acțiuni (părți sociale) - 9 cauze penale, (SA „Banca de Economii”, SA „Artizana-Folc”, SA „Drumuri Strășeni”, SA „Drumuri Cimișlia” și SA „CET Nord”), iar potrivit perioadei calendaristice, după cum urmează:

pe parcursul anului 2018 – 6 cauze penale, inclusiv în temeiul art.191 Cod penal (delapidarea averii străine) – 3 cauze penale, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1 cauză penală, art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 1 cauză penală și art.239 Cod penal (încălcarea regulilor de creditare, politicilor de acordare a împrumuturilor sau regulilor de acordare a despăgubirii/indemnizației de asigurare) – 1 cauză penală.

pe parcursul anului 2019 – 3 cauze penale, inclusiv în temeiul art.239 Cod penal (încălcarea regulilor de creditare, politicilor de acordare a împrumuturilor sau regulilor de acordare a despăgubirii/indemnizației de asigurare) – 1 cauză penală, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1 cauză penală și în temeiul art.196 Cod penal (cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere) – 1 cauză penală.

Astfel, în cadrul acestor cauze penale au fost vizate persoane care dețineau următoarele funcții:

- un director din cadrul SA „CET Nord”, (cauză penală pornită în temeiul art.327 Cod penal) și un administrator de insolabilitate, (cauză penală pornită în temeiul art.328 Cod penal).

În perioada de referință, din numărul total de 76 cauze penale pornite din cadrul **Agenciei Proprietăți Publice**, precum și din subordinea acestora, 4 cauze penale au fost deferite justiției, în 7 cauze penale urmărirea penală a fost clasată/încetată din diferite motive, 49 au fost conexe la cauze penale de bază, 8 cauze penale au fost expediate conform competenței altor organe de urmărire penală, iar 8 cauze, cu situația la 01.10.2020 se aflau în procedura organului de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție.

Cu respect,

**șef al SAMEC
colonel**

Anatolie Cutie

Completări la scrisoarea CNA din 08.12.2020

La solicitarea Directorului Executiv Transparency International Moldova, Lilia Carașciuc din 06.10.2020, privind oferirea unei informații despre cauzele penale pornite și rezultatele instrumentării acestora în privința factorilor de decizie din cadrul întreprinderilor (administratori și adjuncți ai acestora, membri ai Consiliului de administrație, membri ai Comisiei de cenzori, etc.) gestionate de Agenția Proprietăți Publice, pentru perioada anilor 2018-2020, vă comunicăm următoarele.

În perioada vizată organul de urmărire penală al CNA a pornit 73 de cauze penale în privința factorilor de decizie și a persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul întreprinderilor de stat gestionate de Agenția Proprietăți Publice, divizate după cum urmează:

a) din cadrul Întreprinderilor de Stat ai Agenției Proprietăți Publice și alte întreprinderi - 64 cauze penale, (ÎS „Sarmat”, ÎS „Gările și Stațiile Auto”, ÎS „Stațiunea Tehnico Experimentală Codrul”, ÎS „Aeroportul Internațional Mărculești”, ÎS „Calea Ferată din Moldova”, ÎS „Bacul Molovata”, ÎS „Servicii Pază de Stat” filiala Florești, ÎS „Servicii Pază de Stat” filiala Ocnița, ÎS „Fiscservinform”, ÎS „Întreprinderea pentru Silvicultură Soroca”, ÎS „Întreprinderea pentru Silvicultură Edineț”, Întreprinderea pentru Silvicultură „Silva-Centru” Ungheni, Întreprinderea de Stat pentru Silvicultură Chișinău, ÎS „Centrul de Instruire și Producție”, ÎS „Centrul de pregătire a Specialiștilor pentru Armata Națională”, filiala Cahul, ÎS „Centrul de Pregătire a Specialiștilor pentru Armata Națională” filiala Ungheni, ÎS „Centrul de Pregătire a Specialiștilor pentru Armata Națională”, filiala Dondușeni, ÎS CA „Air Moldova”, ÎS „Teatrul Național de Stat „Vasile Alecsandri” și SA „Moldtelecom”), iar potrivit perioadei calendaristice, după cum urmează:

pe parcursul anului 2018 – 16 cauze penale, inclusiv în temeiul art.191 Cod penal (delapidarea averii străine) – 4 cauze penale, în temeiul art.324 Cod penal (corupere pasivă) – 4 cauze penale, în temeiul art.325 Cod penal (corupere activă) – 2 cauze penale, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 4 cauze penale și art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 1 cauză penală, în temeiul art.332 Cod penal (falsul în acte publice) – 1 cauză penală.

pe parcursul anului 2019 – 14 cauze penale, inclusiv în temeiul art.190 Cod penal (escrocheria) – 1 cauză penală, în temeiul art.191 Cod penal (delapidarea averii străine) – 3 cauze penale, în temeiul 324 Cod penal (corupere pasivă) – 2 cauze penale, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 2 cauze penale, în temeiul art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 1 cauză penală și în temeiul art.329 Cod penal (neglijența în serviciu) – 2 cauze penale, în temeiul art.332 Cod penal (falsul în acte publice) – 3 cauze penale.

pe parcursul anului 2020 – 34 cauze penale, inclusiv în temeiul 324 Cod penal (corupere pasivă) – 15 cauze penale, în temeiul art.325 Cod penal (corupere activă) – 16 cauze penale, art.326 Cod penal (traficul de influență) - 1 cauză penală și art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1 cauză penală, în temeiul art.332 Cod penal (falsul în acte publice) – 1 cauză penală.

Astfel, în cadrul acestor cauze penale au fost vizate persoane care dețineau următoarele funcții:

- doi directori din cadrul ÎS (cauze penale pornite în temeiul art.327 și art.332 Cod penal);

- un broker vamal din cadrul ÎS (cauză penală pornită în temeiul art.329 Cod penal);

- doi administratori și un șef de secție monitorizare din cadrul ÎS „Gărilor și Stațiile Auto” și filiala acesteia, (cauze penale pornite în temeiul art.324 și 325 Cod penal);

- un director adjunct al filialei din cadrul ÎS „Gărilor și Stațiile Auto”, (cauză penală pornită în temeiul art.327 Cod penal);

- un șef adjunct al Direcției deservire a călătorilor din cadrul ÎS „Calea Ferată din Moldova”, (cauze penale pornite în temeiul art.324 și 326 Cod penal);

- un inginer al Direcției deservire a călătorilor din cadrul ÎS „Calea Ferată din Moldova”, (cauză penală pornită în temeiul art.325 Cod penal);

- cinci șefi de tren din cadrul ÎS „Calea Ferată din Moldova”, (cauze penale pornite în temeiul art.325 Cod penal);

- un instructor al Rezervei însoțitorilor de vagoane din cadrul Direcției pentru deservirea călătorilor a ÎS „Calea ferată din Moldova”, (cauze penale pornite în temeiul art.325 și 324 Cod penal);

- șase însoțitori de vagoane din cadrul ÎS „Calea Ferată din Moldova”, (cauze penale pornite în temeiul art.325 Cod penal);

- o șefă al magazinului ce aparține SA „Moldtelecom” (cauză penală pornită în temeiul art.190 Cod penal);

- doi maiștri pădurari din cadrul ÎS pentru Silvicultură (cauze penale pornite în temeiul art.324 și art.191 Cod penal);

- unui depozitar din cadrul ÎS (cauză penală pornită în temeiul art.191 Cod penal).

b) din cadrul societăților pe acțiuni (SA) în care Agenția Proprietăți Publice exercită funcția de deținător de acțiuni (părți sociale) - 9 cauze penale, (SA „Banca de Economii”, SA „Artizana-Folc”, SA „Drumuri Strășeni”, SA „Drumuri Cimișlia” și SA „CET Nord”), iar potrivit perioadei calendaristice, după cum urmează:

pe parcursul anului 2018 – 6 cauze penale, inclusiv în temeiul art.191 Cod penal (delapidarea averii străine) – 3 cauze penale, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1 cauză penală, art.328 Cod penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu) – 1 cauză penală și art.239 Cod penal (încălcarea regulilor de creditare, politicilor de acordare a împrumuturilor sau regulilor de acordare a despăgubirii/indemnizației de asigurare) – 1 cauză penală.

pe parcursul anului 2019 – 3 cauze penale, inclusiv în temeiul art.239 Cod penal (încălcarea regulilor de creditare, politicilor de acordare a împrumuturilor sau regulilor de acordare a despăgubirii/indemnizației de asigurare) – 1 cauză penală, în temeiul art.327 Cod penal (abuzul de putere sau abuzul serviciu) – 1 cauză penală și în temeiul art.196 Cod penal (cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere) – 1 cauză penală.

Astfel, în cadrul acestor cauze penale au fost vizate persoane care dețineau următoarele funcții:

- un director din cadrul SA „CET Nord”, (cauză penală pornită în temeiul art.327 Cod penal) și un administrator de insolvabilitate, (cauză penală pornită în temeiul art.328 Cod penal).

Astfel, din numărul total de cauze penale pornite din cadrul **Agenciei Proprietăți Publice**, din subordinea acesteia și întreprinderilor de stat, **3** cauze penale au fost deferite justiției, în **2** cauze penale urmărirea penală a fost clasată/încetată din diferite motive, **46** au fost conexate la cauze penale de bază, **12** cauze penale au fost expediate conform competenței altor organe de urmărire penală, iar **10** cauze, cu situația la 01.10.2020 se aflau în procedura organului de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție.

AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE INTEGRITATE
A REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ОРГАН ПО НЕПОДКУПНОСТИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2005, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 26
Tel.(373 22) 820 601, fax (373 22) 820 602, www.ani.md, e-mail: info@ani.md

Nr. 06/5799 din 25.11.2020

La nr. TI 19/20 din 27.10.2020

Doamnei Lilia CARAȘCIUC,
Director executiv al Transparency
International - Moldova

MD-2004, mun. Chișinău, str. 31 August 1989, 98

Stimată doamnă Carașciuc,

Autoritatea Națională de Integritate (în continuare ANI sau Autoritatea) salută inițiativa Transparency International-Moldova de a monitoriza activitatea întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu capital de stat pentru a evalua respectarea exigențelor legale privind transparența, dezvăluirea informației în vederea formulării propunerilor de îmbunătățire a politicilor publice din domeniu.

Urmare a recepționării la 05.11.2020 și înregistrării cu nr. 8347 a cererii de acces la informație cu nr. TI 19/20 din 27.10.2020, Autoritatea Vă comunică următoarele:

1. În perioada 2018 - prezent, Autoritatea nu a efectuat proceduri de verificare și control ale averii și intereselor personale, respectării regimurilor juridice ale conflictelor de interese, incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, precum și nu a aplicat sancțiuni în privința conducătorilor entităților publice din subordinea/administrarea Agenției Proprietății Publice.
2. La 20.08.2019, în cadrul Campaniei de informare „**Conducător responsabil – angajați integri**”, ANI a organizat și desfășurat 2 sesiuni de instruire pentru 67 conducători ai entităților publice din subordinea/administrarea Agenției Proprietății Publice cu abordarea următoarelor tematici:
 - Obținerea, prelungirea și revocarea semnăturii electronice avansate calificate;
 - Completarea Registrului subiecților declarării averii și a intereselor personale;
 - Completarea și depunerea declarațiilor de avere și interese personale în format electronic;
 - Respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;
 - Respectarea regimului juridic al conflictelor de interese;
 - Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Cu respect,

Președinte

Rodica ANTOCI

Ex. Lucia Oancea
Tel. 022 820 622
Email: lucia.oancea@ani.md

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

MD 2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 75 tel. (373-22) 255-830, fax. (373-22) 255-300 e-mail: mai@mai.gov.md
www.mai.gov.md c/d 210105010370133, Ministerul Finanțelor, Trezoreria de Stat, IDNO 1006601000130

Nr. 44/22-4440 din 18 noiembrie 2020

La nr. TI 27/20 din 05 noiembrie 2020

TRANSPARENCY INTERNATIONAL MOLDOVA

mun. Chișinău, str. 31 August 1989, 98, oficiu 205, MD – 2004

Cu referire la demersul prin care solicitați informații ce vizează implementarea prevederilor pct. 4 din Hotărârea Guvernului nr. 902/2017, potrivit cărora *„ministerele, alte autorități administrative centrale din subordinea Guvernului, precum și autoritățile administrative din subordinea acestora, în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a hotărârii, urmau a transmite întreprinderile de stat în care exercită funcția de fondator către Agenției Proprietății Publice”*, comunicăm următoarele.

În temeiul art. 19 alin. (3) lit. b) din Legea nr.246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, care garantează că *„în termen de până la 24 de luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, va iniția reorganizarea întreprinderilor de stat în alte forme juridice de organizare prevăzute de legislație”*, Ministerul Afacerilor Interne a inițiat procedura de reorganizare a Întreprinderii de Stat „Servicii pază” a MAI, în altă formă de organizare juridică, implicit reorganizarea în instituție publică.

Astfel, proiectul hotărârii Guvernului cu privire la Instituția Publică „Servicii Pază” a MAI, a fost înregistrat de către Cancelaria de Stat cu numărul 424/MAI/2019, iar la etapa actuală se află în procedura de avizare repetată.

În partea ce ține de solicitarea privind prezentarea anumitor informații conform anexei la demers, indicăm că aceste informații au fost prezentate prin scrisoarea nr.1848 din 18 noiembrie 2020, remisă de Întreprinderea de Stat „Servicii Pază” a MAI.

Digitally signed by Erhan Ianuș
Date: 2020.11.19 07:59:44 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Secretar general al ministerului

Ianuș ERHAN

Guvernul Republicii Moldova

Agenția Proprietății Publice

MD-2033, Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale 1
Tel: (00373 22) 234-350, e-mail: office@app.gov.md

Nr. 14-05-6227 din 03.12.2020

Transparency International Moldova

MD-2004, Chișinău, str. 31 August 1989, 98, of.205

E-mail: office@transparency.md; i_spinei@yahoo.com

Urmare examinării demersului nr. TI 23/20 din 27.10.2020 privind solicitarea informației referitor la unele întreprinderi de stat și societăți comerciale cu cota statului în capitalul social, evaluate în contextul proiectului desfășurat de Transparency International Moldova, Agenția Proprietății Publice, în limita competențelor funcționale, comunică următoarele.

În temeiul prevederilor Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Proprietății Publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 902/2017, Agenția are misiunea de a asigura implementarea politicii statului în domeniul administrării și deetatăzării proprietății publice, prin consolidarea, protecția și valorificarea proprietății publice, inclusiv exercitând, în numele Guvernului, funcțiile de fondator al întreprinderilor de stat și deținător de acțiuni (părți sociale) în societățile comerciale cu cota statului în capitalul social, nominalizate în anexa nr. 4 și anexa nr. 4¹ la Regulamentul prenotat, în modul stabilit și în limitele competențelor atribuite de cadrul normativ.

Cu referire la informația solicitată privind consiliile de administrație, pentru perioada 2018-2020, ținem să menționăm următoarele:

1. Actualmente, selectarea membrilor consiliilor de administrație ale întreprinderilor de stat se realizează în temeiul prevederilor art. 7 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, potrivit cărora desemnarea și revocarea președintelui și membrilor consiliilor de administrație țin de atribuțiile fondatorului. Totodată, potrivit art. 7 alin. (4) din Legea nr. 146/1994 cu privire la întreprinderea de stat, în vigoare până la finisarea procedurii de reorganizare a întreprinderilor de stat, la constituirea consiliilor de administrație, Agenția Proprietății Publice, în calitate de fondator, ține cont de propunerile Ministerului Finanțelor, Ministerului Economiei și Infrastructurii, cât și ale colectivului de muncă.

Suplimentar, evidențiem că proiectul hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind modul de selectare și numire a membrilor consiliului de

administrație și a comisiei de cenzori al întreprinderilor de stat și condițiile de remunerare a acestora (număr unic 276/MEI/2019) se află la etapa avizării repetate, fiind elaborat și promovat de către Ministerul Economiei și Infrastructurii. Agenția Proprietății Publice participă la definitivarea proiectului în cauză prin avizele emise.

La selectarea reprezentanților statului în societățile comerciale cu cota statului în capitalul social, Agenția Proprietății Publice se călăuzește de prevederile Regulamentului cu privire la reprezentarea statului în societățile comerciale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1053/2010. Menționăm că Ministerul Economiei și Infrastructurii a elaborat în redacție nouă și a remis spre consultare prealabilă proiectul hotărârii Guvernului cu privire la reprezentarea statului în societățile comerciale cu capital public sau public-privat.

În partea ce ține de evaluarea capacităților profesionale și experiența de muncă în domeniu a candidaților la funcțiile de membri ai consiliilor de administrație și de reprezentanți ai statului în societățile comerciale, menționăm că, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 201/2009 privind punerea în aplicare a Legii nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, reprezentanții din partea Agenției Proprietății Publice, la angajare, promovează două probe de concurs, proba scrisă și interviu, iar ulterior funcționarii publici sunt supuși evaluării trimestriale și anuale a performanțelor profesionale, la selectarea acestora luându-se în considerație inclusiv rezultatele evaluării.

2. Consiliul de administrație al întreprinderii de stat își exercită activitatea în conformitate cu Legea nr. 246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, statutul întreprinderii și prevederile Regulamentului consiliului de administrație al întreprinderii de stat, aprobat de fondator, elaborat după modelul prevăzut în anexa nr. 5 la Hotărârea Guvernului nr. 484/2019 pentru aprobarea unor acte normative privind punerea în aplicare a Legii nr. 246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală.

În conformitate cu Regulamentul nominalizat, în atribuțiile consiliului se include prezentarea către fondator a dării de seamă anuale privind activitatea sa, cerință respectată de toate întreprinderile de stat din administrarea Agenției. Totodată, activitatea consiliului de administrație este apreciată și în baza nivelului de atingere a indicatorilor de performanță ai întreprinderii, aprobați la începutul anului de către consiliul de administrație.

3. Pentru perioada de referință 2018-2020, în rezultatul controalelor efectuate la întreprinderile de stat monitorizate conform anexei, nu au fost raportate cazuri de identificare a prejudiciilor cauzate de membrii consiliilor de administrație ale întreprinderilor de stat, la care Agenția Proprietății Publice exercită atribuțiile de fondator.

4. Cazurile de demitere și revocare a membrilor consiliilor de administrație, în perioada 2018-2020, se referă la situațiile de înaintare a altor candidaturi pentru

reprezentanții din partea Ministerului Finanțelor, Ministerului Economiei și Infrastructurii și altor ministere/autorități publice centrale, precum și la cazurile de demisie a angajaților Agenției Proprietății Publice.

Cu referire la informația solicitată privind activitatea administratorilor, pentru perioada nominalizată, comunicăm următoarele.

5. În conformitate cu art. 8 alin. (7) din Legea nr. 246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, în perioada 2018-2020, Agenția Proprietății Publice, urmare desfășurării concursurilor, a desemnat la propunerea consiliilor de administrație, administratori la următoarele întreprinderi de stat:

- ✓ Î.S. Combinatul de vinuri de calitate "Mileștii Mici", Viorel Garaz, desemnat în 2019;
- ✓ Î.S. "Portul Fluvial Ungheni", Viorel Pozdirca, desemnat în 2020;
- ✓ Î.S. pentru utilizarea spațiului aerian și deservirea traficului aerian "MOLDATSA", Veaceslav Frunze, desemnat în 2020,

În prezent sunt în derulare concursuri pentru desemnarea administratorilor la:

- ✓ Î.S. "Fabrica de sticlă din Chișinău",
- ✓ Î.S. "Direcția pentru exploatarea imobilului".

De asemenea, în perioada de referință, au fost desemnați la propunerea consiliilor de administrație, administratori interimari, până la numirea administratorilor prin concurs, la următoarele întreprinderi:

- ✓ Î.S. "Direcția Servicii pentru Corpul Diplomatic", Gheorghe Suruceanu, 2019;
- ✓ Î.S. "Serviciul de Stat pentru Verificarea și Expertizarea Proiectelor și Construcțiilor, Valeriu Verstiuc, 2018;
- ✓ Î.S. "Calea Ferată din Moldova", Ivan Dragni, desemnat în 2019;
- ✓ Î.S. Institutul de Tehnică Agricolă "Mecagro", Adrian Roșca, 2019;
- ✓ Î.S. "ASELTEH", Alexandru Spînu, 2020;
- ✓ Î.S. "Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare", Dragoș Macari, 2020;
- ✓ Î.S. Editura "Universul", Corneliu Mazur, 2019.

6. În perioada 2018-2020, nu au fost stabilite de către organele competente în domeniu, situații de prejudicii aduse întreprinderilor nominalizate în anexă de către administratorii acestora.

7. Referitor la cazurile de eliberare din funcție a administratorilor întreprinderilor de stat, au fost eliberați:

✓ La Î.S. "Portul Fluvial Ungheni", administratorul interimar Vladimir Medvedev, eliberat în 2019. A fost eliberat în temeiul termenului prevăzut de contractul individual de muncă încheiat, care expiră odată cu numirea altui administrator în funcție. Dl Vladimir Medvedev a fost restabilit în funcție, prin hotărâre judecătorească, până la data desemnării prin concurs a dlui Viorel Pozdirca, în august 2020.

✓ Î.S. "Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare", administrator Igor Rusu, în 2020. Motivul eliberării – în temeiul art. 200 alin. (1) și alin. (2) din Codul Civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002;

✓ Î.S. Institutul Național de Cercetări și Proiectări în Domeniul Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Arhitecturii "Urbanproiect", administrator interimar Povar

Iurie, în 2020. Motivul eliberării a fost numirea altui administrator, conform termenului contractului individual de muncă încheiat.

Cu referire la informația despre activitatea întreprinderilor de stat și societăților comerciale nominalizate în anexa la demers, dat fiind faptul că Transparency International Moldova a adresat în mod direct o solicitare în acest sens, întreprinderile, în limita competențelor atribuite, urmau să prezinte informațiile solicitate în mod direct către entitatea dvs.

Pentru alte informații aferente subiectului proiectului desfășurat de către Transparency International Moldova, Agenția Proprietății Publice își exprimă disponibilitatea spre colaborare și acordare a suportului necesar.

Director general

/semnat electronic/

Ghenadie ȚEPORDEI

Digitally signed by Țepordei Ghenadie
Date: 2020.12.04 16:34:28 MSK
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Procuratura Republicii Moldova

Procuratura Anticorupție

Republica Moldova, MD - 2004, bulevardul Ștefan cel Mare și Sfint, 198, mun. Chișinău
tel. (+373 22) 257-401, fax (+373 22) 257-361, e-mail: proc-ant@procuratura.md

„24” noiembrie 2020 nr. 12643
La nr. TI 21/20 „27” octombrie 2020

Doamnei Lilia CARAȘCIUC
Director executiv
Transparency International Moldova

Stimată doamnă Carașciuc,

Procuratura Anticorupție a examinat solicitarea DVS de acces la informație privind cauzele penale pornite referitor la activitatea întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu capital de stat gestionate de Agenția Proprietăți Publice (APP) în perioada 2018-2020/prezent.

În rezultatul examinării, Vă prezentăm, informația solicitată:

Nr.	Denumirea Î.S	nr. cauzei penale	art. din CP	soluția adoptată
1	Î.S Aeroportul Internațional Chișinău	2014978137	335 alin.(1) lit. d)	în gestiune
2	Î.S Firma agricolă Serele Moldovei	2020970492	327 alin.(1) 332 alin.(2)	în gestiune
3	Î.S Poșta Moldovei	2020928051	191 alin.(5)	în gestiune
4	Î.S Calea Ferată din Moldova	2017550010	324 alin.(2)	în gestiune
5	Î.S Administrația de Stat a Drumurilor	2018978334	328	în gestiune
6	Î.S Administrația de Stat a Drumurilor	2018970439	327 alin.(2) lit. b)	în gestiune
7	Î.S Centrul de Metrologie Aplicată și Certificare	2020960068	191 alin.(5)	în gestiune
8	Î.S Gările și Stațiile Auto	2019978283	327 alin.(2) lit.b)	în gestiune
9	Î.S Calea Ferată din Moldova	2019978010	191	expediat în instanța de judecată la 30.09.2020
10	Î.S Direcția pentru exploatarea imobilului	2018978176	328 (3) lit. d)	clasat la 11.06.2020
11	Î.S Calea Ferată din Moldova	2019978247	248 alin.(5)	expediat conf. competenței către CNA la 11.05.2020
12	Î.S Calea Ferată din Moldova	2020978002	327 alin.(1)	expediat conf. competenței către CNA la 03.01.2020
13	Î.S Calea Ferată din Moldova	2019978052	326 alin.92) lit.b)	expediat în instanța de judecată la 21.04.2019
14	Î.S Calea Ferată din Moldova	2018978391	327 alin.(2) lit.b)	clasat la 08.04.2019
15	Î.S Poșta Moldovei	2014928417	327	clasat la 30.07.2019
16	Î.S Fabrica de Sticlă	2017978206	327 alin.(2) lit.c)	clasat la 03.09.2019

17	Î.S Portul Fluvial Ungheni	2017978431	327 alin.(2)	expediat conf. competenței către Procuratura r. Ungheni la 18.07.2019
18	Î.S Stațiunea Didactico-Experimentală din Stăuceni	2017970445	191 alin.(5)	clasat la 16.07.2018
19	Î.S Gările și Stațiile Auto	2018978138	324 alin.(2)	expediat conf. competenței către CNA la 19.04.2018

Nr.	Denumirea S.A	nr. cauzei penale	art. din CP	soluția adoptată
1	S.A Loteria Națională a Moldovei	2020920041	327 alin.(3)	în gestiune
2	S.A Metalferos	2019978249	190 alin.(5)	expediat conf. competenței către PG la 14.07.2020
3	S.A Centrul Internațional de Expoziții Moldexpo	2018978364	325 alin.91)	expediat conf. competenței către Procuratura sect. Buiucani la 22.02.2020
4	S.A Moldtelecom	2018978020	243 alin.(3)	expediat conf. competenței către PCCOCS la 22.01.2020
5	S.A Drumuri Strășeni	2018970439	327 alin.(2) lit.b)	expediat conf. competenței către Procuratura r. Strășeni la 17.07.2019
6	S.A Moldtelecom	2017978112	324 alin.(3)	expediat în instanța de judecată la 27.07.2018
7	S.A Drumuri Rîșcani	2013970445	325 alin.(1)	clasat la 24.07.2018
8	S.A Drumuri Singerei	2014220326	191 alin.(5)	clasat la 30.03.2018
9	S.A Drumuri Căușeni	2017180017	329 alin.(1)	expediat conf. competenței către Procuratura r. Căușeni la 31.10.2018

Cu respect,

**Procuror, șef-interimar
al Procuraturii Anticorupție**

Serghei GAVAJUC

Procuratura Republicii Moldova

Republica Moldova, MD-2001, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 73,
tel.: (+373) 22-828-373, (+373) 22-828-375; e-mail: proc-gen@procuratura.md

15.12.2020 nr.11-470/19-4888
la TI 31/20 din 08.12.2020

✓ **Doamnei Lilia CARAȘCIUC**
Director Executiv
Transparency International Moldova

Stimată doamnă,

Cu referire la adresarea dvs., formulată în legătură cu stadiul actual al investigațiilor realizate în cauza vizând fraudarea SA „Metalferos”, vă aduc la cunoștință că informația solicitată rezidă din discursul Procurorului General, rostit în cadrul briefing-ului de presă din data de 01 decembrie 2020, textul căruia fiind plasat pe site-ul Procuraturii Generale: <http://procuratura.md/md/news/1211/1/8469/>.

Cu respect,

**Procuror în Secția unificare a
practicii în domeniul urmăririi
penale a Procuraturii Generale**

Vladislav CĂRUCERU

MD-2004, or. Chișinău, str. Serghei Lazo, 48
tel. 022-88-12-55, fax. 022-22-63-73
e-mail: info@arfc.gov.md
www.arfc.gov.md

MD-2004, м. Кишинэу, ул.С. Лазо, 48, ет. 3
тел. 022-88-12-55, факс.022- 22-63-73
e-mail: info@arfc.gov.md
www.arfc.gov.md

17 noiembrie 2020 nr.36/01-08/680

La nr.TI26/20 din 05.11.2020

Dnei Lilia CARAȘCIUC
Director executiv
Transparency International Moldova

Prin prezenta, referitor la solicitarea adresată, Agenția Relații Funciare și Cadastru vă comunică următoarele:

Până în anul 2017, Agenția Relații Funciare și Cadastru a exercitat funcția de fondator în cadrul a patru întreprinderi de stat: Î.S. Cadastru, Î.S. INGEOCAD, Î.S. IPOT și Î.S. PSÎF, constituind împreună un sistem unic, cu abilități de elaborare a politicilor și strategiilor de dezvoltare sustenabilă a patru domenii de activitate, aflate în interconexiune relații funciare, cadastru bunurilor imobile, evaluarea bunurilor imobile, geodezie, cartografie și geoinformatică.

În cadrul realizării reformei de modernizare a serviciilor publice, Întreprinderea de Stat „Cadastru” prin Hotărârea Guvernului nr. 314/2017 a fost reorganizată prin fuziune (absorbție) cu Instituția publică „Agenția Servicii Publice”. De asemenea, în baza Hotărârii Guvernului nr. 806/2018 Î.S. PSÎF și Î.S. IPOT au fost transmise Agenției Proprietății Publice.

Subliniem faptul că, odată cu transmiterea acestor întreprinderi a fost afectat procesul de delimitare a proprietății publice, de creare a sistemului informațional al calității solurilor, de executare a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, precum și întreg sistemul național de administrare funciară.

Î.S. INGEOCAD, fondator al cărui este până în prezent ARFC este responsabil de executarea și realizarea programelor de stat în domeniul geodeziei, cartografiei, geoinformaticii și infrastructurii naționale de date spațiale pentru asigurarea tuturor ramurilor economiei naționale, inclusiv pentru securitatea și apărarea țării, cu date spațiale de referință după cum urmează:

i) Rețele Geodezice de Stat cum ar fi: Rețeaua Geodezică Națională, Rețeaua Națională de Nivelment, Rețeaua Gravimetrică Națională și Rețeaua Națională de Poziționare “MoldPOS” care sunt necesare pentru determinarea corectă a obiectelor spațiale pe orizontală și verticală prin metode GNSS;

ii) Hărți topografice la diferite scări, imagini satelitare, imagini ortophoto și alte date spațiale de bază;

iii) Lucrările de demarcare a frontierei de stat dintre Republica Moldova și Ucraina;

iv) Realizarea proiectelor pan-europene: EuroRegionalMap, EuroGlobalMap, EuroDem, proiecte aprobate de către Parlamentul European ca baze de referințe pentru INSPIRE.

Cu toate că, Republica Moldova nu este încă țară-membră UE, Directiva Parlamentului European de instituire a unei infrastructuri pentru informații spațiale în Comunitatea Europeană

Digitally signed by Ghilaș Anatolie
Date: 2020.11.17 16:23:25 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

(INSPIRE) a fost transpusă în legislația națională prin Legea nr. 254/20016 cu privire la infrastructura națională de date spațiale. Conform legii menționate și Hotărârii Guvernului nr. 458/2017 cu privire la responsabilitățile entităților publice, ARFC în comun cu Î.S. INGEOCAD este responsabilă de datele spațiale de referință, care stau la baza infrastructurii INDS așa ca i) sistemul național de coordonate, ii) rețelele geodezice de stat, iii) imaginile ortophoto, iv) denumirile geografice, v) harta digitală de bază, vi) modelul digital al reliefului, etc.

De asemenea, începând cu anul 2006 până în prezent ARFC a implementat, cu suportul Guvernului Regatului Norvegiei prin Autoritatea de Cartografie și Cadastru Kartverket, următoarele proiecte de asistență tehnică, care sunt publice și utilizate de toate ramurile economiei naționale prin intermediul geoportalului tematic moldova-map (<http://moldova-map.md>) (Crearea planurilor ortophoto imagine, Modelul digital al terenului, Sistemul Național de Poziționare MoldPOS, Scanarea laser a zonelor de risc și inundații, Harta liniară la scara 1:5000). Toate datele spațiale de referință și rezultatele din proiectele investiționale, la moment, sunt transmise Î.S. INGEOCAD pentru menținere și asigurarea utilizării de către subiecții interesați de datele spațiale prin servicii de rețea.

Astfel, întru asigurarea realizării politicii de stat în domeniile geodezie, topografie, fotogrammetrie, gravimetrie, cartografie, geoinformatică, prospecțiuni tehnice, de care este responsabilă Agenția Relații Funciare și Cadastru prin intermediul ÎS INGEOCAD, și integrării acestora în procesele reformei economice, precum și în vederea respectării principiilor fundamentale de organizare și funcționare a administrației publice centrale de specialitate, optăm și susținem reorganizarea Î.S INGEOCAD în instituție publică, în care Agenția Relații Funciare și Cadastru să dețină calitatea de fondator, prin urmare se va păstra efectul de sinergie în elaborarea și promovarea complexă a domeniilor de care este responsabilă în prezent Agenția Relații Funciare și Cadastru, luând în considerație impactul acestora asupra economiei naționale, ceea ce va contribui la dezvoltarea eficientă a sistemului, precum și a ramurii în ansamblu.

Urmare celor menționate, transferarea ÎS INGEOCAD altei autorități va duce la dispersarea capacităților umane, tehnologice și instituționale, fapt ce nu corespunde pe deplin misiunii domeniilor reglementate până în prezent de către Agenția Relații Funciare și Cadastru și va întoarce domeniile respective cu 25 de ani în urmă, iar practic vor fi anulate toate avantajele obținute prin crearea Agenției, care a fost instituită, conform recomandărilor Băncii Mondiale, ca cea mai reușită formă instituțională a dezvoltării complexe a ramurilor înrudite. Mai mult ca atât, Guvernul Republicii Moldova nu va putea realiza angajamentele asumate față de Organizațiile Internaționale (Asociația Europeană a Agențiilor de Cartografie și Cadastru, EUREF, UN-GGIM, EUPOS, FIG, Consiliul Interstatal al țărilor membre CSI), precum și a proiectelor care sunt la moment în derulare (Proiectul de înregistrare și evaluare funciară al Băncii Mondiale, Proiectul UE Twinning „Îmbunătățirea serviciilor de date spațiale în Republica Moldova conform standardelor UE” precum și alte proiecte și acorduri în cadrul cărora Agenția este în calitate de partener).

Director general

Anatolie GHILAȘ

MD-2005, Chisinau, 9 Constantin Tanase Str
Tel. 20 45 79; Fax 22 07 48, E-mail: cancelaria@madrm.gov.md, WEB: www.madrm.gov.md

Nr. 23-07/5259 din 17.11.2020

Transparency International Moldova
mun. Chisinau, str. 31 August 1989
office@transparency.md

Prin prezenta, cu referință la scrisoarea nr. TI 24/20 din 05.11.2020, ce vizează prezentarea informației despre executarea Hotărârii Guvernului nr. 902/2017 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Proprietății Publice, informăm următoarele.

În Lista întreprinderilor de stat care urmau fi transmise către Agenția Proprietății Publice (anexa nr. 4 la Hotărârea nominalizată), Î.S. "Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de Uz Fitosanitar și a Fertilizanților", nu se regăsește.

Totodată, comunicăm că activitatea Centrului de Stat, este reglementată prin Legea nr. 119/2004 cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți.

Întru punerea în aplicare a prevederilor art. 7, 8, 10, 10¹ și 14 din Legea nr. 119/2004 cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți și în conformitate cu art. 3, (4), lit. b) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, Ministerul a elaborat și promovează un proiect de hotărâre de Guvern care prevede norme privind reorganizarea prin transformare, a Întreprinderii de Stat "Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de Uz Fitosanitar și a Fertilizanților în Instituția Publică "Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de Uz Fitosanitar și a Fertilizanților", subordonată Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

În contextul celor enunțate, la subiectele ce țin nemijlocit de activitatea economico-financiară, Centrul de Stat va asigura prezentarea în termene proximale, a informației solicitate.

Digitally signed by Machidon Mihail
Date: 2020.11.17 19:22:13 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Secretar de Stat

Mihail MACHIDON